

Zpráva o rovnosti žen a mužů v roce 2011 v České republice

Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2012

Obsah

Seznam použitých zkratk	5
Úvod	6
1. Mezinárodní a evropská dimenze prosazování rovných příležitostí žen a mužů	7
1.1. Úmluva o odstranění všech forem diskriminace žen a Výbor pro odstranění diskriminace žen	7
1.2. UN Women	8
1.3. Komise OSN pro postavení žen	8
1.4. Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj	9
1.5. Světové ekonomické fórum	10
1.6. Rada Evropy	10
1.6.1. Řídící Výbor Rady Evropy pro rovnost žen a mužů	10
1.6.2. Ad hoc Výbor pro prevenci a boj s násilím na ženách a domácím násilím	11
1.7. Evropská Unie	12
1.7.1. Strategie pro rovnost žen a mužů 2010 – 2015	12
1.7.2. Směrnice týkající se rovného zacházení s muži a ženami	12
1.7.3. Závěry Rady Evropské unie	12
1.7.4. Aktivity Evropské komise v oblasti zastoupení žen ve vedení obchodních společností	13
1.7.5. Evropské expertní sítě a poradní orgány	13
1.7.6. Evropský institut pro rovnost žen a mužů	15
1.7.6.1. Potírání genderových stereotypů	15
1.7.6.2. Indikátory pekinské akční platformy	15
1.7.6.3. Zprávy a analýzy	15
1.7.7. Rozhodnutí Soudního dvora EU	16
2. Institucionální zabezpečení rovných příležitostí žen a mužů v České republice	17
2.1. Prosazování rovných příležitostí pro ženy a muže jako politika vlády	17
2.1.1. Důležité kroky na úrovni vlády ČR	17
2.1.2. Oddělení rovnosti žen a mužů v rámci Úřadu vlády ČR	17
2.1.2.1. Sekretariát Rady vlády pro rovné příležitosti žen a mužů	18
2.1.2.2. Priority a postupy vlády při prosazování rovných příležitostí pro ženy a muže v roce 2011 a 2012	18
2.1.2.3. Materiály předkládané vládě	19
2.1.2.4. Činnost v rámci EU	20
2.1.2.5. Posuzování materiálů předkládaných na jednání vlády	21
2.1.2.6. Spolupráce s jednotlivými subjekty a pracovišti státní správy	21
2.1.2.7. Semináře a setkání	22
2.1.3. Referát rovných příležitostí žen a mužů v rámci MPSV	23
2.1.4. Rada vlády pro rovné příležitosti žen a mužů	23
2.1.4.1. Výbor pro institucionální zabezpečení rovných příležitostí žen a mužů	23
2.1.4.2. Výbor pro prevenci domácího násilí	24
2.1.4.3. Výbor pro sladění pracovního, soukromého a rodinného života	24
2.1.4.4. Výbor pro vyrovnané zastoupení žen a mužů v politice	25
2.2. Parlament ČR a rovné příležitosti žen a mužů	25
2.3. Kraje a obce	25
2.3.1. Evropská charta za rovnost žen a mužů na úrovni života ve městech a obcích	26
2.3.2. Soutěž Úřad Půl na půl	26
2.4. Veřejný ochránce práv	26
2.5. Právní řád	27

2.5.1.	Zákon o důchodovém pojištění	27
2.5.2.	Trestní zákon	27
2.5.3.	Zákon o státní sociální podpoře	27
3.	Rovné příležitosti žen a mužů v mocenských a rozhodovacích pozicích	27
3.1.	Politika	27
3.1.1.	Volené orgány	27
3.1.1.1.	Doplňující volby do Senátu Parlamentu ČR	28
3.1.1.2.	Zastupitelstva měst a obcí	28
3.1.2.	Politické strany – členství, vedení a kandidátní listiny	28
3.2.	Státní správa	29
3.3.	Diplomatické pozice	30
3.4.	Obchodní společnosti	30
3.5.	Soudnictví	32
3.5.1.	Soudy	32
3.5.2.	Státní zastupitelství	32
4.	Rovné příležitosti žen a mužů na trhu práce a v podnikání	32
4.1.	Zaměstnanost žen	32
4.2.	Gender pay gap	33
4.3.	Důchody	34
4.3.1.	Důchodový věk žen a mužů	34
4.3.2.	Výše důchodů žen a mužů	35
4.3.3.	Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva Andriele proti České republice	35
4.4.	Operační program Lidské zdroje a zaměstnanost	35
4.5.	Podnikání	36
5.	Sladování pracovního, soukromého a rodinného života	37
5.1.	Výběrové šetření pracovních sil	37
5.2.	Flexibilní formy práce	38
5.2.1.	K flexibilním formám práce ve Výběrovém šetření pracovních sil	38
5.2.2.	Finanční mechanismy EHP/Norsko	39
5.2.3.	Konference k flexibilním formám práce	39
5.3.	Služby péče o děti	40
5.3.1.	Změna zákona o státní sociální podpoře	40
5.3.2.	Vznik dětské skupiny na Ministerstvu práce a sociálních věcí a příprava obdobných služeb péče o děti na dalších resortech	41
5.3.3.	Předškolní vzdělávání	41
5.4.	Zapojení mužů do péče	42
6.	Výchova, vzdělávání a rovné příležitosti žen a mužů	43
6.1.	Horizontální a vertikální segregace školství dle pohlaví	43
6.2.	Rozdílné vzdělávací potřeby žáků a žákyň	44
6.3.	Rovnost žen a mužů ve vědě	45
7.	Důstojnost a integrita žen	46
7.1.	Násilí založené na pohlaví	46
7.1.1.	Domácí násilí	46
7.1.1.1.	Národní akční plán prevence domácího násilí na léta 2011-2014	46
7.1.1.2.	Statistické údaje	47
7.1.1.3.	Činnost Ministerstva vnitra v souvislosti s prevencí domácího násilí	49
7.1.1.4.	Činnost Ministerstva zdravotnictví v souvislosti s prevencí domácího násilí	50
7.1.1.5.	Činnost Ministerstva práce a sociálních věcí v souvislosti s prevencí domácího násilí	51

7.1.1.6.	Činnost Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy v souvislosti s prevencí domácího násilí	51
7.1.2.	Obchodování s lidmi	51
7.1.3.	Znásilnění	53
7.1.4.	Nebezpečné pronásledování (stalking).....	54
7.1.5.	Prostituce	54
7.2.	Zdraví, reprodukční zdraví a porodní péče.....	55
7.2.1.	Poruchy příjmu potravy.....	55
7.2.2.	Sterilizace v rozporu s právem	55
7.2.3.	Péče v souvislosti s porodem	56
7.2.4.	Ženy se zdravotním postižením.....	56
8.	Rovné příležitosti žen a mužů ve vnějších vztazích.....	57
8.1.	Transformační a rozvojová spolupráce.....	57
8.2.	Koncepce zahraniční politiky ČR.....	58
8.3.	Účast žen v zahraničních operacích a pozorovatelských misích	58
9.	Další aktuální témata	59
9.1.	Rovnost žen a mužů a ochrana životního prostředí	59
9.2.	Zastoupení žen ve vedení podniků	59
9.3.	Aktivní stárnutí a rovnost žen a mužů	60
10.	Horizontální témata	60
10.1.	Muži a rovné příležitosti žen a mužů	60
10.1.1.	Muži a výchova dětí po rozvodu rodičů v rámci diskusí o tzv. střídavé péči	60
10.1.2.	Aktivní podpora otcovství	61
10.2.	Donucovací prostředky proti ženám	61
10.3.	Potírání genderových stereotypů.....	62
10.3.1.	Reklama	62
10.4.	Role nestátních subjektů, sociálních partnerů, akademické obce a občanské společnosti v prosazování rovných příležitostí žen a mužů	63
10.4.1.	Nestátní neziskové organizace.....	63
10.4.1.1.	Spolupráce státní správy s nestátními neziskovými organizacemi	63
10.4.1.2.	Činnost nestátních neziskových organizací ve vztahu k prosazování rovnosti žen a mužů.....	63
10.4.2.	Sociální partneři.....	64
10.4.3.	Akademická obec	64
10.4.4.	Výzkumy veřejného mínění a sociologické výzkumy.....	64
10.4.4.1.	Trendy sociálně politických mechanismů ovlivňujících genderové vztahy.....	64
10.4.4.2.	Rodinná politika	64
10.4.4.3.	Role žen a mužů	64
10.4.4.4.	Ženy v politice	65
10.4.4.5.	Domácí násilí	65
10.4.4.6.	Zaostřeno na ženy a muže a Ženy a muži v datech	65
	Závěr.....	65
	Seznam použitých zdrojů	67

Seznam použitých zkratk

CAHVIO – Výbor pro prevenci a boj s násilím na ženách a domácím násilím
CDEG – Řídící výbor Rady Evropy pro rovnost žen a mužů
CEDAW – Úmluva o odstranění všech forem diskriminace žen
CSW – Komise OSN pro postavení žen
CVVM – Centrum pro výzkum veřejného mínění
ČMKOS – Českomoravské konfederace odborových svazů
ČR – Česká republika
ČSSD – Česká strana sociálně demokratická
ČSÚ – Český statistický úřad
EIGE – Evropský institut pro rovnost žen a mužů
EPSCO – Rada EU pro zaměstnanost, sociální politiku, zdraví a ochranu spotřebitele
EU – Evropská unie
KSČM – Komunistická strana Čech a Moravy
KZP – Koncepce zahraniční politiky ČR
MKS – Mezirezortní koordinační skupina pro oblast boje proti obchodování s lidmi
MMS – Meziřesortní monitorovací skupina
MO – Ministerstvo obrany
MPSV – Ministerstvo práce a sociálních věcí
MŠP – Ministerstvo spravedlnosti
MŠMT – Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
MV – Ministerstvo vnitra
MZ – Ministerstvo zdravotnictví
MZV – Ministerstvo zahraničních věcí
NAP DN – Národní akční plán prevence domácího násilí
NKC-ŽV – Národní kontaktní centrum Ženy a věda
ODS – Občanská demokratická strana
OECD – Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
OP LZZ – operační program Lidské zdroje a zaměstnanost
OSN – Organizace spojených národů
OSPOD – Orgán sociálně-právní ochrany dětí
Pakt 2011 – 2020 – Pakt pro rovnost žen a mužů na období 2011 – 2020
Rada – Rada vlády pro rovné příležitosti žen a mužů
SANEP - Středisko analýz a empirických průzkumů
Strategie 2010 – 2015 – Strategie pro rovnost žen a mužů 2010 – 2015
SDEU – Soudní dvůr Evropské unie
SZÚ – Státní zdravotní ústav
Úmluva – Úmluva OSN o odstranění všech forem diskriminace žen
VŠCHT – Vysoká škola chemicko-technologická v Praze
VV – Věci veřejné
WEF – Světové ekonomické fórum
Zpráva – Zprávu o Závěrečných doporučeních Výboru pro odstranění diskriminace žen

Úvod

Rok 2011 se v rámci agendy rovných příležitostí žen a mužů nesl v duchu několika významných změn, ke kterým došlo na úrovni vlády ČR. V únoru 2011 byla jmenována zmocněnkyní vlády pro lidská práva Monika Šimůnková. K jejímu jmenování došlo poté, co byl v říjnu 2010 odvolán ze svého postu předchozí zmocněnec vlády pro lidská práva, a tato funkce nebyla po několik měsíců obsazena. Díky jmenování zmocněnkyně vlády pro lidská práva došlo k zařazení agendy rovných příležitostí žen a mužů, která v rámci Úřadu vlády ČR spadala pod Sekci pro lidská práva.

Další důležitou změnou ve vztahu k vykonávání agendy rovných příležitostí žen a mužů na úrovni vlády ČR byl její přesun z Úřadu vlády ČR na Ministerstvo práce a sociálních věcí (dále jen „MPSV“). Došlo k němu na základě usnesení vlády ČR ze dne 23. listopadu 2011 č. 876, kterým byl jednak jmenován pan ministr práce a sociálních věcí předsedou Rady vlády pro rovné příležitosti žen a mužů (dále jen „Rada“), a jednak jím došlo k přesunu Rady, jejího sekretariátu a celé agendy rovných příležitostí žen a mužů. Agenda byla přesunuta včetně evropské dimenze, jež byla do té doby řešena jiným útvarem Úřadu vlády ČR.

Výše uvedené usnesení přineslo ještě jednu podstatnou událost, a to jmenování předsedy Rady, která se po delší dobu (od 1. července 2010) nesešla právě z důvodu nejmenování jejího předsedy. Pravomoc jmenovat předsedu Rady má vláda ČR a po jeho jmenování je předseda oprávněn jmenovat členky a členy Rady. Jelikož členkám a členům Rady z řad státní správy zaniká jejich členství v Radě odvoláním z funkce, nacházela se Rada v tomto mezidobí v početně omezeném stavu. Zároveň nemohla být svolána, k čemuž má rovněž pravomoc pouze předseda Rady. V listopadu 2011 však ke jmenování předsedy došlo a dne 21. února 2012 proběhlo její první zasedání po přesunu na MPSV.

V únoru 2011 zorganizovalo oddělení rovnosti žen a mužů Sekce pro lidská práva Úřadu vlády ČR Kulatý stůl rovné příležitosti žen a mužů 20 let poté. Tento kulatý stůl se konal ve spolupráci s Poslaneckou sněmovnou Parlamentu České republiky a zaštítily jej její místopředsdkyně Kateřina Klasnová. Kulatého stolu se zúčastnili poslankyně, velvyslankyně, místopředsdkyně ústavního soudu, zástupci a zástupkyně státní správy, neziskového a akademického sektoru, médií apod. Kulatý stůl se zamýšlel především nad tím, proč je atmosféra ve společnosti, ačkoli si lidé nerovnosti uvědomují, ve vztahu k prosazování genderové rovnosti stále spíše rezervovaná a proč se nedaří navazovat na tradici českého feministického hnutí z počátku 20. století, jemuž se podařilo v roce 1918 spojit národní revoluci se zrovnoprávněním žen.

V dubnu 2011 vláda ČR schválila Národní akční plán prevence domácího násilí na léta 2011 – 2014 (dále jen „NAP DN“). Jedná se o komplexní materiál, který se zabývá problematikou domácího násilí. Tento materiál byl předložen vládě ČR za velkého přispění Výboru pro prevenci domácího násilí, který je jedním z pracovních výborů Rady. NAP DN ukládá úkoly jednotlivým resortům a dalším subjektům zainteresovaným v problematice domácího násilí. Monitorovacím orgánem je právě Výbor pro prevenci domácího násilí, resp. Rada.

Co se týče významných legislativních změn, které proběhly v roce 2011, došlo k úpravě zákona o důchodovém pojištění, kterou bylo zakotveno zrychlení tempa zvyšování důchodového věku žen. V důsledku této změny bude proces postupného sjednocování důchodového věku mužů a žen završen, což lze z hlediska rovnosti žen a mužů vnímat pozitivně. V oblasti ochrany a pomoci obětem trestných činů došlo v roce 2011 k dokončení návrhu zákona o obětech trestných činů, který obsahuje i návrh novelizace trestního řádu v tom smyslu, že zavádí předběžná opatření, která poskytnou vyšší míru ochrany mimo jiné i obětem domácího násilí.

V Evropské unii, došlo v roce 2011 k zahájení iniciativy Evropské komise týkající se snahy o zvýšení zastoupení žen ve vedení podniků. Tato iniciativa byla vyhlášena v březnu s jednoletou lhůtou na aplikaci opatření v rámci obchodních společností. V době přípravy této zprávy probíhalo vyhodnocení iniciativy a veřejné konzultace se zainteresovanými subjekty a v návaznosti na to budou Evropskou komisí navržena příslušná opatření.

Sodní dvůr EU (dále jen „SDEU“) rozhodoval v roce 2011 rozsudkem *Test Achats* o přípustnosti použití pojistněmatematických faktorů v případě poskytování pojištění a pojistného plnění rozdílně mužům a ženám. Tato možnost byla zakotvena v čl. 5 odst. 2 směrnice Rady 2004/113/ES, kterou se zavádí zásada rovného zacházení s muži a ženami v přístupu ke zboží a službám a jejich poskytování (dále také jako „směrnice 2004/113/ES“). Dle tohoto ustanovení členské státy EU zhodnotily relevantní používání výjimky ze zásady rovného zacházení do prosince 2012. SDEU konstatoval, že pravidlo stejného přístupu k oběma pohlavím bude v oblasti pojišťovnictví v budoucnu nutné uplatňovat bez jakékoliv výjimky. Na toto rozhodnutí SDEU již Česká republika reagovala některými kroky vedoucími k úpravě příslušné legislativy.

V roce 2011 proběhlo 55. zasedání Komise OSN pro postavení žen. Jedná se o nejvýznamnější zasedání na úrovni OSN vztahující se k problematice postavení žen. Komise se primárně zabývá naplňováním tzv. Pekingské akční platformy. V rámci tohoto zasedání zorganizovala Česká republika společně s Polskem a Slovenskem doprovodnou akci, která byla součástí úspěšné kandidatury České republiky do Rady OSN pro lidská práva.

V úvodu bylo poskytnuto krátké shrnutí nejvýznamnějších událostí, ke kterým v oblasti rovných příležitostí žen a mužů došlo v roce 2011. Níže poskytujeme podrobný popis stavu rovnosti žen a mužů v roce 2011 v České republice.

1. Mezinárodní a evropská dimenze prosazování rovných příležitostí žen a mužů

1.1. Úmluva o odstranění všech forem diskriminace žen a Výbor pro odstranění diskriminace žen

Ve dnech 2. – 22. října 2010 proběhlo zasedání Výboru pro odstranění diskriminace žen, který je monitorovacím orgánem Úmluvy OSN o odstranění všech forem diskriminace žen (dále jen „Úmluva“). Na tomto zasedání proběhlo slyšení české delegace týkající se naplňování ustanovení Úmluvy. Výbor na závěr přijal pro Českou republiku tzv. Závěrečná doporučení. Tato Závěrečná doporučení byla vládou ČR vzata na vědomí usnesením vlády ČR ze dne 11. května 2011 č. 341. Společně se Závěrečnými doporučeními vzala vláda tímto usnesením na vědomí i Zprávu o Závěrečných doporučeních Výboru pro odstranění diskriminace žen (dále jen „Zpráva“) a uložila členům vlády, zmocněnkyni pro lidská práva a předsedkyni Českého statistického úřadu (dále jen „ČSÚ“) průběžně sledovat a vyhodnocovat stav plnění Úmluvy OSN o odstranění všech forem diskriminace žen v jednotlivých oblastech uvedených v Závěrečných doporučeních, a to pro potřeby následující periodické zprávy o plnění Úmluvy.

Vláda zároveň uložila ministru spravedlnosti informovat do 30. června 2011 o Závěrečných doporučeních představitele soudů, České advokátní komory a Justiční akademie a ministru vnitra zajistit do 30. června 2011 zveřejnění Zprávy ve Věstníku vlády pro orgány krajů a orgány obcí. Vláda rovněž uložila členovi vlády, do jehož působnosti patří rovné příležitosti žen a mužů, o Závěrečných doporučeních informovat vedoucí ústředních orgánů státní správy, předsedkyni Poslanecké sněmovny a předsedu Senátu Parlamentu ČR. Vláda dále tímto usnesením mimo jiné uložila zmocněnkyni vlády pro lidská práva průběžně zapracovávat

doporučení Výboru, uvedená v Závěrečných doporučeních, do svých strategických a koncepčních materiálů.

Některé kroky, které by bylo třeba realizovat s cílem naplňovat ustanovení Úmluvy a Závěrečných doporučení Výboru byly zapracovány do Aktualizovaných opatření Priorit a postupů při prosazování rovných příležitostí žen a mužů v roce 2011 a budou nadále do aktualizací tohoto materiálu zapracovávány.

Dle Závěrečných doporučení má Česká republika předložit další periodickou zprávu v říjnu 2014 a vyjádření k otázkám souvisejícím s domácím a sexuálním násilím a s nezákonnými sterilizacemi do dvou let od vydání Závěrečných doporučení, tj. do října 2012. V průběhu roku 2012 bude tedy předložena vládě ČR písemná informace o krocích učiněných při realizaci doporučení Výboru pro odstranění diskriminace žen týkajících se výše uvedených oblastí.

1.2. UN Women

Ke zřízení agentury UN Women, která je orgánem OSN zaměřeným na podporu práv žen a rovnosti žen a mužů, došlo v roce 2010 na základě rozhodnutí Valného shromáždění OSN na zasedání dne 2. července 2010.¹ V roce 2011 tak UN Women vstoupila do druhého roku svého působení jako orgánu OSN na podporu práv žen a rovnosti žen a mužů.

Během roku 2011 UN Women postupně rozvíjela své aktivity v rámci definovaných oblastí zájmu – násilí na ženách, mír a bezpečnost, vedení a účast na rozhodování, ekonomické postavení žen, národní plánování a rozpočtování, lidská práva a rozvojové cíle tisíciletí.

V rámci těchto oblastí se kromě financování specifických programů UN Women zaměřuje i na publikaci odborných studií a zpráv. V roce 2011 UN Women publikovala mimo jiné dokumenty s názvem *Handbook for national action plans on violence against women*², který formuluje obecná východiska akčních plánů pro boj s násilím na ženách, *Women's Empowerment Principles: Equality Means Business*³, který se věnuje výhodám ekonomické rovnosti žen a mužů a studii *Prevent, Combat, Protect: Human Trafficking: Joint UN Commentary on the EU Directive – A Human Rights-Based Approach*⁴, která si klade za cíl poskytnout členským zemím EU asistenci při implementaci směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/36/EU ze dne 5. dubna 2011 o prevenci obchodování s lidmi, boji proti němu a o ochraně obětí.

1.3. Komise OSN pro postavení žen

Ve dnech 22. února – 4. března 2011 proběhlo v New Yorku 55. zasedání Komise OSN pro postavení žen (*Commission on the Status of Women*, dále jen „CSW“). Hlavním tématem zasedání CSW byl přístup a účast žen a dívek na vzdělávání, vědě a technologiích, včetně prosazování rovného přístupu žen k plné zaměstnanosti a odpovídající práci.

Cílem zasedání, stejně jako v uplynulých letech, byla reflexe implementace Pekingské akční platformy, přičemž důraz byl kladen na sdílení zkušeností a výměnu dobré praxe v oblasti

¹ Blíže viz ÚŘAD VLÁDY ČR, *Zpráva o rovnosti žen a mužů v roce 2010 v České republice*. 2011. [online] [cit. 2012-04-10] URL: <<http://www.mpsv.cz/files/clanky/12395/Zprava-za-rok-2010.pdf>>.

² Blíže viz UN WOMEN, *Handbook for National Action Plans on Violence Against Women*. 2011. [online] [cit. 2012-04-10] URL: <<http://www.un.org/womenwatch/daw/vaw/handbook-for-nap-on-vaw.pdf>>.

³ Blíže viz UN WOMEN, *Women's Empowerment Principles: Equality Means Business*. 2011. [online] [cit. 2012-04-10] URL: <http://www.unwomen.org/wp-content/uploads/2011/10/Women-s-Empowerment-Principles_en.pdf>.

⁴ Blíže viz UN WOMEN, *Prevent, Combat, Protect: Human Trafficking*. 2011. [online] [cit. 2012-04-10] URL: <<http://www.unwomen.org/wp-content/uploads/2011/12/UN-Commentary-EU-Trafficking-Directive-2011.pdf>>.

překonávání stávajících překážek při naplňování cílů Pekingské akční platformy⁵ a výsledků 23. mimořádného zasedání Valného shromáždění OSN⁶.

Na plenárním jednání CSW delegaci České republiky vedla Edita Hrdá, velvyslankyně ČR při OSN. Ve svém projevu⁷ mimo jiné zdůraznila, že v současné době většinu z vysokoškolských studentů a studentek tvoří ženy (55 %) a že v České republice je rovněž možné zaznamenat zvyšující se trend míry zaměstnanosti žen. Zároveň připomněla, že cílem vlády ČR v oblasti rovného postavení žen na trhu práce je i podpora zapojení obou rodičů do péče o děti a alternativních forem péče o děti.

V delegaci České republiky byla zastoupena i Pavla Špondrová, vedoucí oddělení rovnosti žen a mužů Sekce pro lidská práva Úřadu vlády, která zodpovídala za organizaci doprovodné akce (tzv. *parallel event*) s názvem Politická transformace a rovnost žen a mužů ve střední Evropě. Tuto doprovodnou akci uspořádala Česká republika ve spolupráci s Polskou republikou a Slovenskou republikou. Cílem doprovodné akce bylo podělit se o historickou zkušenost s politickou transformací a prosazováním rovnosti žen a mužů v souvislosti s prioritním tématem 55. zasedání CSW. Doprovodná akce identifikovala hlavní společné jmenovatele zúčastněných zemí související s procesem transformace. Zdůrazněna byla zásadní role nestátních neziskových organizací v transformačním procesu, dále pak význam regionální spolupráce a také přínos sdílení zkušeností a dobré praxe.

Účast české delegace na zasedání CSW byla využita jako součást úspěšné kampaně na podporu kandidatury České republiky do Rady OSN pro lidská práva, do které byla ČR v květnu 2011 zvolena na tříleté období.

Výsledkem 55. zasedání Komise OSN pro postavení žen bylo přijetí Závěrů k přístupu a účasti žen a dívek na vzdělávání, školení a vědě a technologii, včetně podpory rovného přístupu k zaměstnání a kvalifikované práci, ve kterých CSW vyzvala vlády členských států OSN, aby podnikly kroky vedoucí ke zlepšení postavení žen v uvedených oblastech.⁸

1.4. Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj

V roce 2011 byla zahájena tzv. genderová iniciativa Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (*Organisation for Economic Co-operation and Development*, dále jen „OECD“). Cílem iniciativy je posílení rovnosti žen a mužů ve vzdělávání, zaměstnání a podnikání, tedy třech klíčových oblastech ekonomické rovnosti žen a mužů (tzv. tři E – *Education, Employment, Entrepreneurship*).⁹

⁵ Pekingská deklarace a Akční platforma byla přijata na Čtvrté celosvětové konferenci o ženách v Pekingu v roce 1995. Platforma definuje 12 klíčových oblastí zájmu a představuje cíle a opatření ke zlepšení postavení žen v těchto oblastech. Blíže viz *The United Nations Fourth World Conference on Women*. [online] [cit. 2012-04-10] URL: <<http://www.un.org/womenwatch/daw/beijing/platform/plat1.htm>>.

⁶ 23. mimořádné zasedání Valného shromáždění OSN se konalo v květnu 2000 a neslo název „Ženy 2000: genderová rovnost, rozvoj a mír pro 21. století“. Výsledkem zasedání bylo přijetí dokumentu s názvem „Další postup a iniciativy k implementaci Pekingské akční platformy“, který shrnoval kroky, které je nutné podniknout pro úspěšné naplňování cílů obsažených v Pekingské akční platformě. Blíže viz *Five-year Review of the implementation of the Beijing Declaration and Platform for Action (Beijing + 5) held in the General Assembly, 5 – 9 June 2000* [online] [cit. 2012-04-10] URL: <<http://www.un.org/womenwatch/daw/followup/beijing+5.htm>>.

⁷ Blíže viz PERMANENT MISSION OF THE CZECH REPUBLIC TO THE UNITED NATIONS, *Statement by H.E. Ms. Edita Hrdá at the 55th Session of the CSW*. 2011. [online] [cit. 2012-04-10] URL: <http://www.un.org/womenwatch/daw/csw/csw55/statements/Czech_Republic.pdf>.

⁸ Blíže viz UN, *Agreed conclusions on access and participation of women and girls in education, training and science and technology, including for the promotion of women's equal access to full employment and decent work*. 2011. [online] [cit. 2012-04-10] URL:

<http://www.un.org/womenwatch/daw/csw/csw55/agreed_conclusions/AC_CSW55_E.pdf>.

⁹ Blíže viz OECD, *More on the OECD Gender Initiative*. [online] [cit. 2012-04-10] URL: <http://www.oecd.org/document/11/0,3746,en_2649_34819_47869387_1_1_1_1,00.html>.

V rámci této iniciativy vydala OECD Zprávu o genderové iniciativě: genderová rovnost ve vzdělávání, zaměstnání a podnikání (*Report on the Gender Initiative: Gender Equality in Education, Employment and Entrepreneurship*)¹⁰, která byla v květnu 2011 prezentována na zasedání Rady OECD na ministerské úrovni. Zpráva hodnotí přetrvávající genderové nerovnosti v rámci oblastí vzdělávání, zaměstnání a podnikání a představuje návrhy opatření, které mohou členské země OECD, ale i rozvojové země přijmout za účelem podpory rovnosti žen a mužů v těchto oblastech.

V září 2011 OECD publikovala zprávu o rovnosti žen a mužů v pacifických členských zemích OECD a členských zemí APEC.¹¹

1.5. Světové ekonomické fórum

Světové ekonomické fórum (*The World Economic Forum*, dále jen „WEF“) se v rámci svých aktivit věnuje i problematice rovnosti žen a mužů, zejména v souvislosti s hospodářským rozvojem. Od roku 2006 WEF pravidelně publikuje zprávu s názvem Globální genderové rozdíly (*Global Gender Gap*), která hodnotí 135 zemí světa z pohledu podmínek pro genderovou rovnost. Země jsou hodnoceny na základě tzv. *Global Gender Gap Indexu*, který zohledňuje čtyři hlavní oblasti – rovnost v ekonomice, rovnost ve vzdělávání, rovnost ve zdravotnictví a rovnost v politickém rozhodování.

Zpráva Globální genderové rozdíly přináší zajímavé srovnání prosazování rovnosti příležitostí žen a mužů v jednotlivých zemích světa. Zásadní výhodou této zprávy je skutečnost, že je vydávána kontinuálně od roku 2006 a nabízí tak nejen porovnání úrovně genderové rovnosti v jednotlivých zemích, ale zachycuje i vývoj během posledních pěti let.

V roce 2011 obsadila Česká republika v žebříčku zemí 75. místo, což je nejhorší umístění ČR v historii této zprávy (v roce 2006 obsadila ČR 53. místo). Zatímco v oblasti vzdělávání a zdravotnictví se ČR pravidelně umísťuje na čele žebříčku, v oblasti ekonomické rovnosti dosahuje výrazně podprůměrných výsledků. Vůbec nejhoršího výsledku ČR dosahuje v rovnosti odměňování za stejnou práci, kde se nachází až na 127. místě ze všech 135 hodnocených zemí.

V čele žebříčku se tradičně umísťují země severní Evropy (Island, Norsko, Finsko, Švédsko). Ze zemí mimo Evropu se v první desítce žebříčku za loňský rok umístil Nový Zéland, Filipíny a Lesotho.¹²

1.6. Rada Evropy

1.6.1. Řídící Výbor Rady Evropy pro rovnost žen a mužů

Hlavním pracovním orgánem Rady Evropy pro otázky rovnosti žen a mužů byl v roce 2011 Řídící výbor Rady Evropy pro rovnost žen a mužů (*Steering Committee for Equality between Women and Men*, dále jen „CDEG“), který je mezivládním orgánem pro podporu a realizaci opatření Rady Evropy v oblasti prosazování rovnosti žen a mužů. CDEG spadá přímo

¹⁰ Blíže viz OECD, *Report on the Gender Initiative: Gender Equality in Education, Employment and Entrepreneurship*. 2011. [online] [cit. 2012-04-10] URL: <<http://www.oecd.org/dataoecd/7/5/48111145.pdf>>.

¹¹ Blíže viz OECD, *Gender Initiative: Education, Employment, Entrepreneurship*. 2011. [online] [cit. 2012-04-10] URL: <<http://www.state.gov/documents/organization/171239.pdf>>.

¹² Blíže viz WORLD ECONOMIC FORUM, *The Global Gender Gap Report 2011*. 2011. [online] [cit. 2012-04-10] URL: <http://www3.weforum.org/docs/WEF_GenderGap_Report_2011.pdf>.

pod působnost Výboru ministrů (jako vrcholného politického orgánu), od kterého přijímá instrukce k vypracování zpráv ke konkrétním tématům a souvisejících návrhů.

V roce 2011 CDEG zasedal dvakrát – ve dnech 30. března – 1. dubna a 30. listopadu – 1. prosince. Jednalo se o poslední rok činnosti CDEG, neboť v souvislosti s probíhající reformou Rady Evropy došlo ke zrušení tohoto orgánu a naplánování jeho nahrazení Výborem pro rovnost žen a mužů (*Gender Equality Committee*), který by měl být zřízen během roku 2012 a který by měl být poradním orgánem Řídícího výboru pro lidská práva (CDDH).

Na svém zasedání ve dnech 30. března – 1. dubna 2011 se CDEG mimo jiné zabýval přípravou konference ministrů zodpovědných za rovné příležitosti žen a mužů v roce 2013 v Nizozemí. CDEG se rovněž věnoval standardům a mechanismům prosazování rovnosti žen a mužů na vnitrostátní úrovni a zhodnocení naplňování Doporučení Výboru ministrů Rady Evropy Rec(2003)3 k vyrovnané účasti žen a mužů v politických a veřejných rozhodovacích procesech. CDEG dále zahájil kroky k navázání spolupráce s Řídícím výborem pro vzdělání (CDED) v oblasti potírání genderových stereotypů a s Evropským výborem pro sociální kohezi (CDCS) v oblasti ochrany práv žen-seniorek. Členky a členové CDEG byli dále informováni o aktuálním stavu přípravy Úmluvy Rady Evropy o prevenci a potírání násilí vůči ženám a domácího násilí.

Druhé jednání CDEG se uskutečnilo ve dnech 30. listopadu – 1. prosince 2011. Na tomto jednání bylo diskutováno o probíhající reformě Rady Evropy a budoucím zajištění agendy rovných příležitostí žen a mužů v rámci nové struktury Rady Evropy. Představeny byly také aktuální aktivity jednotlivých členských států v oblasti vyrovnaného zastoupení žen a mužů v politice a rozhodovacích pozicích, v oblasti gender mainstreamingu a v oblasti ochrany žen před násilím.

CDEG v prosinci 2011 vydal studii s názvem Diskriminace lesbických a bisexuálních žen a dívek a transgenderových osob, která se zabývá diskriminací neheterosexuálních žen a transgender osob v oblasti zdravotnictví a soukromého života a násilím páchaným na těchto osobách.¹³ Zpráva zároveň obsahuje návrh opatření, jejichž zavedení Výbor ministrů Rady Evropy doporučuje pro účinnější boj s diskriminací výše uvedených skupin osob.

1.6.2. Ad hoc Výbor pro prevenci a boj s násilím na ženách a domácím násilím

Ve dnech 18. – 21. ledna 2011 se uskutečnilo poslední jednání poradního orgánu Rady Evropy pro oblast boje s násilím na ženách - tzv. Ad hoc Výboru pro prevenci a boj s násilím na ženách a domácím násilím (*Ad Hoc Committee on preventing and combating violence against women and domestic violence*, dále jen „CAHVIO“). Na tomto zasedání CAHVIO dokončil přípravu návrhu Úmluvy o prevenci a potírání násilí vůči ženám a domácího násilí.¹⁴ Tato úmluva byla Výborem ministrů Rady Evropy přijata dne 7. dubna 2011 a k podpisu členských zemí Rady Evropy otevřena v Istanbulu dne 11. května 2011.

Ke dni 1. března 2012 byla Úmluva o prevenci a potírání násilí vůči ženám a domácího násilí podepsána celkem 18 členskými zeměmi Rady Evropy.¹⁵ Česká republika k signatářským

¹³ Blíže viz CDEG, *Study on Discrimination against Lesbian and Bisexual Women and Girls and Transgender Persons*. 2011. [online] [cit. 2012-04-10] URL:

<[http://www.coe.int/t/DGHL/STANDARDSETTING/EQUALITY/03themes/gender-equality/CDEG_2011_18_LGBT_rev_en%20\(3\)%20\(2\).pdf](http://www.coe.int/t/DGHL/STANDARDSETTING/EQUALITY/03themes/gender-equality/CDEG_2011_18_LGBT_rev_en%20(3)%20(2).pdf)>.

¹⁴ Text Úmluvy viz COUNCIL OF EUROPE, *Council of Europe Convention on Preventing and Combating Violence against Women and Domestic Violence*. 2011. [online] [cit. 2012-04-10] URL:

<<http://conventions.coe.int/Treaty/EN/Treaties/Html/210.htm>>.

¹⁵ Albánií, Černou Horou, Finskem, Francií, Islandem, Lucemburskem, Makedonií, Německem, Norskem, Portugalskem, Rakouskem, Řeckem, Slovenskem, Slovinskem, Španělskem, Švédskem, Tureckem a Ukrajinou.

zemím této úmluvy nepatří, neboť musí být nejprve provedena analýza dopadu jednotlivých ustanovení na vnitrostátní právní řád ze strany jednotlivých resortů a teprve následně bude možné Úmluvu o prevenci a potírání násilí vůči ženám a domácího násilí podepsat.

1.7. Evropská Unie

1.7.1. Strategie pro rovnost žen a mužů 2010 – 2015

Strategie pro rovnost žen a mužů 2010 – 2015 (dále jen „Strategie 2010 – 2015“) byla Evropskou komisí přijata 21. září 2010. Rok 2011 byl termínem plnění některých z úkolů stanovených v dokumentu Opatření k implementaci Strategie pro rovnost žen a mužů 2010 – 2015 (*Actions to implement the Strategy for Equality between Women and Men 2010 – 2015*)¹⁶. K souhrnnému zhodnocení naplňování Strategie 2010 – 2015 a k její případné úpravě by mělo dojít během roku 2013.

Strategie 2010 – 2015 by zároveň měla sloužit k naplňování některých z cílů strategie Evropa 2020, která usiluje o zajištění chytrého, udržitelného a inkluzivního růstu ekonomik členských zemí EU. Jedním z cílů strategie Evropa 2020 je i zvýšení míry zaměstnanosti osob ve věku mezi 20 a 64 lety na 75 %.¹⁷ Specifickým cílem České republiky v oblasti trhu práce je zvýšit zaměstnanost žen ve věkové skupině 20 – 64 let na 65 %.¹⁸

1.7.2. Směrnice týkající se rovného zacházení s muži a ženami

V roce 2011 byla přijata směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/36/EU ze dne 5. dubna 2011 o prevenci obchodování s lidmi, boji proti němu a o ochraně obětí. Tato směrnice stanoví minimální pravidla týkající se definice trestných činů a sankcí v oblasti obchodování s lidmi a zavádí úpravu, která zohledňuje hledisko pohlaví a která by měla posílit prevenci obchodování s lidmi a ochranu jeho obětí. Směrnice rovněž obsahuje ustanovení vztahující se k prevenci obchodování s lidmi, včetně osvětových kampaní a odborných školení úřednic a úředníků, kteří se mohou v rámci výkonu své činnosti dostat do kontaktu s oběťmi obchodování s lidmi. Termín transpozice směrnice je 5. srpna 2012.

1.7.3. Závěry Rady Evropské unie

Dne 7. března 2011 byl přijat Pakt pro rovnost žen a mužů na období 2011 – 2020 (dále jen „Pakt 2011 – 2020“).¹⁹ K přijetí tohoto Paktu 2011 – 2020 došlo v rámci přijetí závěrů Rady maďarského předsednictví. Pakt 2011 – 2020 vytyčuje opatření ve třech cílových oblastech – snížení rozdílů v odměňování žen a mužů, podpora sladování pracovního a soukromého života a účinnějším boj s násilím na ženách.

Těmito opatřeními mimo jiné jsou odstraňování genderových stereotypů a podpora rovnosti žen a mužů ve vzdělávání a školení, podpora vyrovnané účasti žen a mužů v rozhodovacích pozicích na všech úrovních a ve všech oblastech, zvýšení nabídky služeb péče o děti, podpora

¹⁶ Blíže viz EUROPEAN COMMISSION, *Actions to implement the Strategy for Equality between Women and Men 2010-2015*. 2010. [online] [cit. 2012-04-10] URL:

<<http://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=5776&langId=en>>.

¹⁷ Blíže viz EUROPEAN COMMISSION, *Communication from the Commission: Europe 2020*. 2010. [online] [cit. 2012-04-10] URL:

<<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:2020:FIN:EN:PDF>>.

¹⁸ Blíže viz VLÁDA ČR, *Investice pro evropskou konkurenceschopnost: Příspěvek České republiky ke Strategii Evropa 2020 – Národní program reformy České republiky 2011*. [online] [cit. 2012-04-10] URL:

<http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/nrp/nrp_czech_cs.pdf>.

¹⁹ Blíže viz COUNCIL OF THE EU, *Council conclusions on the European Pact for Gender Equality for the Period 2011 - 2020*. 2011. [online] [cit. 2012-04-10] URL:

<http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/lisa/119628.pdf>.

flexibilních forem práce či zdůrazňování role a odpovědnosti mužů a chlapců v procesu potírání násilí na ženách.

V rámci polského předsednictví Radě EU byly dne 1. prosince 2011 přijaty závěry Rady k přezkumu implementace Pekingské akční platformy – oblasti Ženy a ekonomika: sladování pracovního a rodinného života jako podmínka pro rovnou účast na trhu práce.²⁰ V závěrech bylo zdůrazněno, že dostatečné možnosti sladování pracovního a rodinného života jsou nezbytným předpokladem naplňování strategie Evropa 2020 (zejména cíle zvýšit zaměstnanost žen a mužů ve věku 20 – 64 let na úroveň 75 %). Závěry rovněž vyzvaly členské státy a Evropskou komisi k podniknutí nezbytných kroků za účelem zajištění efektivního sladování pracovního a rodinného života.

1.7.4. Aktivity Evropské komise v oblasti zastoupení žen ve vedení obchodních společností

V březnu roku 2011 zahájila Evropská komise iniciativu zaměřenou na zvýšení zastoupení žen ve vedení obchodních společností s tím, že pokud se během jednoho roku nepodaří dosáhnout významného posunu v této oblasti, navrhne přijetí legislativních opatření.

Během roku 2011 stoupl zastoupení žen ve vedení obchodních společností o pouhých 1,9 p.b. Dle Evropské komise by při tomto tempu růstu zastoupení žen ve vedení obchodních společností trvalo dalších 40 let, než by bylo dosaženo 40% zastoupení žen.²¹

Dalším krokem Evropské komise byla výzva adresovaná největším evropským společností k podpisu iniciativy *Women on the Board Pledge for Europe*. V rámci této iniciativy se společnosti měly samy přihlásit k závazku zvýšit zastoupení žen ve svých správních a výkonných radách na 30 % do roku 2015 a na 40 % do roku 2020. K této výzvě se dosud připojilo pouze 24 evropských obchodních společností.

Z důvodu malých výsledků v oblasti samoregulace zahájila začátkem roku 2012 Evropská komise veřejné konzultace k možnosti zavedení legislativních opatření zaměřených na podporu vyšší účasti žen ve vedení obchodních společností. Bližší informace o zastoupení žen ve vedení podniků a aktivitách Evropské komise viz kapitola 4.5.

1.7.5. Evropské expertní síť a poradní orgány

Evropská síť právních expertů v oblasti rovnosti žen a mužů (*European Network of Legal Experts in the Field of Gender Equality*), která je při Evropské komisi zřízena od roku 1984, dvakrát ročně vydává Přehled evropského práva v oblasti rovnosti žen a mužů (*European Gender Equality Law Review*). Tyto přehledy hodnotí zásadní události a změny v oblasti práva na rovné zacházení bez ohledu na pohlaví, a to jak na úrovni EU, tak na úrovni jednotlivých členských států.²²

Evropská síť právních expertů v oblasti rovnosti žen a mužů v roce 2011 vydala rovněž publikaci s názvem Transpozice přepracovaného znění směrnice 2006/54/EC (*The*

²⁰ Blíže viz COUNCIL OF THE EU, *Review of the Implementation of the Beijing Platform for Action – Women and Economy: Reconciliation of work and family life as a precondition for equal participation in the labour market*. 2011. [online] [cit. 2012-04-10] URL: http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/lisa/126515.pdf.

²¹ Blíže viz EUROPEAN COMMISSION, *Women in economic decision-making in the EU: Progress report*. 2011. [online] [cit. 2012-04-10] URL: http://ec.europa.eu/justice/newsroom/gender-equality/opinion/files/120528/women_on_board_progress_report_en.pdf.

²² Publikace jsou dostupné na stránkách Evropské komise http://ec.europa.eu/justice/gender-equality/document/index_en.htm#h2-9.

*Transposition of Recast Directive 2006/54/EC*²³). Tato publikace popisuje proces a mechanismus implementace výše uvedené směrnice v jednotlivých členských státech. V kapitole věnované České republice je mimo jiné upozorněno na skutečnost, že srovnávací tabulky, které by shrnovaly způsob implementace jednotlivých antidiskriminačních směrnic do českého právního řádu, nejsou veřejně přístupné.

Dalšími expertními sítěmi Evropské komise jsou Expertní síť v oblasti zaměstnání a rovnosti žen a mužů (*The Network of experts on employment and gender equality issues*) a Expertní síť v oblasti rovnosti žen a mužů, sociální inkluze, zdraví a dlouhodobé péče (*The Network of experts in gender equality, social inclusion, health and long-term care*). V roce 2011 vydala Expertní síť v oblasti rovnosti žen a mužů, sociální inkluze, zdraví a dlouhodobé péče publikaci s názvem Aktivní stárnutí a politika rovnosti žen a mužů: zaměstnanecká a sociální inkluze žen a mužů pozdního pracovního věku a raného důchodového věku (*Active Ageing and Gender Equality Policies: The Employment and Social Inclusion of Women and Men of Late Working and Early Retirement Age*).²⁴

Činnost Evropské komise rovněž podporuje Poradní výbor pro rovné příležitosti žen a mužů (*Advisory Committee on Equal Opportunities for Women and Men*, dále též „Poradní výbor“), který na základě pověření Evropské komise zpracovává stanoviska k dílčím otázkám rovných příležitostí žen a mužů. V roce 2011 Poradní výbor zpracoval následující stanoviska:

- Stanovisko k genderové dimenzi aktivního stárnutí a mezigenerační solidarity (*Opinion on the gender dimension of active ageing and solidarity between generations*),²⁵
- Stanovisko k Víceletému finančnímu rámci 2014 – 2020 (*Opinion on Multiannual Financial Framework 2014 – 2020*),²⁶ a
- Stanovisko k genderové dimenzi integrace migrantů a migrantek (*Opinion on the gender dimension of integration of migrants*)²⁷.

V rámci členských států EU funguje také expertní síť tzv. Gender Equality Bodies, tj. subjektů pověřených podporou, rozbořem, sledováním a prosazováním rovného zacházení se všemi osobami bez diskriminace na základě pohlaví. Mezi tyto subjekty se v České republice řadí například Veřejný ochránce práv, referát rovných příležitostí žen a mužů Ministerstva práce a sociálních věcí (dříve oddělení rovnosti žen a mužů Sekce pro lidská práva Úřadu vlády ČR) či Český statistický úřad. Referát rovných příležitostí žen a mužů se setkání těchto subjektů pravidelně účastní. V červnu 2011 se uskutečnilo toto jednání, na kterém zástupkyně oddělení rovnosti žen a mužů přednesla příspěvek týkající se účasti

²³ Blíže viz EUROPEAN COMMISSION, *The Transposition of Recast Directive 2006/54/EC. 2011 Update*. 2011. [online] [cit. 2012-04-10] URL: <http://ec.europa.eu/justice/gender-equality/files/recast_update2011_final_en.pdf>.

²⁴ Blíže viz EGGSI, *Active Ageing and Gender Equality Policies: The Employment and Social Inclusion of Women and Men of Late Working and Early Retirement Age*. 2011. [online] [cit. 2012-04-10] URL: <http://ec.europa.eu/justice/gender-equality/files/2011_active_ageing_synthesis_report_en.pdf>.

²⁵ Blíže viz ADVISORY COMMITTEE ON EQUAL OPPORTUNITIES FOR WOMEN AND MEN: *Opinion on the gender dimension of active ageing and solidarity between generations*. 2011. [online] [cit. 2012-04-10] URL: <http://ec.europa.eu/justice/gender-equality/files/opinion_active_ageing_en.pdf>.

²⁶ Blíže viz ADVISORY COMMITTEE ON EQUAL OPPORTUNITIES FOR WOMEN AND MEN, *Multiannual Financial Framework 2014-2020*. 2011. [online] [cit. 2012-04-10] URL: <http://ec.europa.eu/justice/gender-equality/files/opinion_mff_en.pdf>.

²⁷ Blíže viz ADVISORY COMMITTEE ON EQUAL OPPORTUNITIES FOR WOMEN AND MEN, *Opinion on the gender dimension of integration of migrants*. 2011. [online] [cit. 2012-04-10] URL: <http://ec.europa.eu/justice/gender-equality/files/opinions_advisory_committee/opinion_integration_migrants_en.pdf>.

nestátních neziskových organizací v procesu přípravy materiálů, které jsou předkládány vládě ČR.

1.7.6. Evropský institut pro rovnost žen a mužů

Evropský institut pro rovnost žen a mužů (*European Institut for Gender Equality*, dále též „EIGE“) byl založen nařízením Evropského parlamentu a Rady č. 1922/2006 ze dne 20. prosince 2006. EIGE plní roli evropské instituce zaměřené na sběr a analýzu dat, rozvoj metodologických nástrojů a výměnu osvědčených způsobů v oblasti prosazování rovnosti žen a mužů. EIGE se organizačně skládá ze Správní rady (rozhodovací orgán), Poradního sboru (poradní orgán) a Úřadu ředitelky (výkonný orgán). Česká republika byla v roce 2011 ve Správní radě reprezentována Andreou Baršovou, ředitelkou odboru lidských práva a ochrany menšin Sekce pro lidská práva Úřadu vlády ČR a v Poradním sboru Pavlou Špondrovou, vedoucí oddělení rovnosti žen a mužů Sekce pro lidská Úřadu vlády. Současnou ředitelkou EIGE je Virginija Langbakk.

V roce 2011 se EIGE zaměřoval zejména na následující aktivity:

- poskytování odborné podpory státům předsedajícím Radě Evropské unie při tvorbě indikátorů Pekingské akční platformy,
- vývoj indexu rovnosti žen a mužů (*EU Gender Equality Index*),
- sběr a sdílení dobré praxe v oblasti gender mainstreamingu a návrh efektivních nástrojů a metod gender mainstreamingu,
- založení dokumentačního centra.

1.7.6.1. Potírání genderových stereotypů

V roce 2011 se EIGE rovněž soustředil na prolamování genderových stereotypů (k genderovým stereotypům také viz kapitola 10.3.). V předchozích letech EIGE zahájil iniciativu *Women Inspiring Europe*, která je zaměřena na zviditelňování žen, které v oblastech svého zájmu dosáhly mimořádných úspěchů. Stejně jako v roce 2010, byl i v roce 2011 vydán kalendář, který zobrazuje dvanáct úspěšných evropských žen různých profesí, které mají sloužit jako inspirace ostatním ženám a zároveň mají zviditelnit ženy v důležitých pozicích podílející se svou osobní aktivitou na prosazování rovnosti žen a mužů. Do kalendáře pro rok 2011 byla zařazena i Češka, romská aktivistka Elena Gorolová.²⁸

1.7.6.2. Indikátory pekingské akční platformy

V roce 2011 EIGE přispěl k vytvoření návrhů indikátorů Pekingské akční platformy v oblasti Ženy a ekonomika (polské předsednictví Radě Evropské unie) a v oblasti Ženy a životní prostředí (dánské předsednictví Radě Evropské unie). Blíže k přijetí Závěrů Rady EU obsahujícími tyto indikátory viz kapitola 1.7.3.).

1.7.6.3. Zprávy a analýzy

V roce 2011 publikoval EIGE následující zprávy a analýzy:

- Zpráva o sladování pracovního a soukromého života jako podmínce rovné účasti na trhu práce (*Report on Reconciliation of Work and Family Life as a Condition of*

²⁸ Blíže viz EIGE, *Women Inspiring Europe 2011 Calendar*. [online] [cit. 2012-04-10] URL: <http://www.eige.europa.eu/sites/default/files/documents/EIGE-women-inspiring-europe-calendar-2011.pdf>.

Equal Participation in the Labour Market).²⁹ Zpráva hodnotí naplňování jednotlivých indikátorů Pekingské akční platformy v oblasti Ženy a ekonomika.

- Dobré praxe v gender mainstreamingu: směrem k efektivnímu genderovému školení (*Good Practices in Gender Mainstreaming: Towards Effective Gender Training*).³⁰ Publikace identifikuje základní příklady dobré praxe v oblasti genderového školení.

1.7.7. Rozhodnutí Soudního dvora EU

Významným rozhodnutím SDEU v roce 2011 bylo rozhodnutí o předběžné otázce ve věci C-236/09 Test-Achats ze dne 1. března 2011. Toto rozhodnutí se vztahuje ke směrnici 2004/113/ES. Konkrétně se žádost o rozhodnutí týkala platnosti čl. 5 odst. 2 této směrnice, který dával členským státům možnost povolit přiměřené rozdíly ve výši pojistného a pojistného plnění u jednotlivých pojištěnců, je-li pohlaví určujícím faktorem při hodnocení rizika založeným na příslušných a přesných pojistněmatematických a statistických údajích.

Tato možnost měla být podle výše uvedené směrnice do 21. prosince 2012 přezkoumána s přihlédnutím ke zprávě Evropské komise, avšak vzhledem k tomu, že ve směrnici 2004/113/ES chybí ustanovení o celkové době uplatňování těchto rozdílů, byly členské státy, jež využily uvedené možnosti přechodného období, oprávněny umožnit pojistitelům uplatňování tohoto nerovného zacházení bez časového omezení.

SDEU v této souvislosti konstatoval, že existuje nebezpečí, že výjimka z rovného zacházení s muži a ženami stanovená v čl. 5 odst. 2 směrnice 2004/113 bude právem EU povolena bez omezení. SDEU dále konstatoval, že takové ustanovení, které dotyčným členským státům umožňuje ponechat bez časového omezení v platnosti výjimku z pravidla stejné výše pojistného a stejného pojistného plnění pro obě pohlaví, je v rozporu s uskutečňováním cíle rovného zacházení s muži a ženami, jež sleduje směrnice 2004/113/ES, a neslučitelné s články 21 a 23 Listiny základních práv EU. SDEU tak zrušil platnost čl. 5 odst. 2 směrnice 2004/113/ES s účinností od 21. prosince 2012.³¹

Česká republika byla jednou ze zemí, které výjimku dle čl. 5 odst. směrnice 2004/113/ES uplatňovala. Ministerstvo financí, jako gestor příslušných vnitrostátních právních předpisů, během roku 2011 pracovalo na návrhu zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti s tímto rozhodnutím SDEU. Změny v souvislosti s tímto rozhodnutím bude nutné promítnout do zákona č. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě a zákona č. 363/1999 Sb., o pojišťovnictví a rovněž zohlednit v novém občanském zákoníku.

²⁹ Blíže viz EIGE, *Report: Review of the Implementation of the Beijing Platform for Action in the Area F: Women and the Economy*. 2011 [online] [cit. 2012-04-10] URL: <http://www.eige.europa.eu/sites/default/files/Review-of-the-Implementation-of-the-Beijing-Platform-for-Action-in-the-area-F-Women-and-the-Economy_0.pdf>.

³⁰ Blíže viz EIGE, *Good Practices in Gender Mainstreaming: Towards Effective Gender Training*. 2011 [online] [cit. 2012-04-10] URL: <http://www.eige.europa.eu/sites/default/files/Good-Practices-in-Gender-Mainstreaming-towards-effective-gender-training_0.pdf>.

³¹ Blíže viz Rozsudek SDEU ve věci C-236/09 ze dne 1. března 2011. [online] [cit. 2012-04-10] URL: <<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=gender&docid=80019&pageIndex=0&doclang=CS&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=107096>>.

2. Institucionální zabezpečení rovných příležitostí žen a mužů v České republice

2.1. Prosazování rovných příležitostí pro ženy a muže jako politika vlády

2.1.1. Důležité kroky na úrovni vlády ČR

Dne 30. června 2011 došlo mezi partnery vládní koalice k uzavření Dodatku ke koaliční smlouvě. Co se týče rovných příležitostí žen a mužů bylo v Dodatku ke koaliční smlouvě stanoveno, že Rada včetně související administrativní podpory přejde z Úřadu vlády ČR, kde byl její sekretariát zařazen v sekci zmocněnkyně vlády pro lidská práva, na MPSV. V návaznosti na toto ustanovení Dodatku ke koaliční smlouvě byla započata jednání Úřadu vlády ČR a MPSV týkající se přesunu Rady, jejího sekretariátu a agendy rovných příležitostí žen a mužů na MPSV. K samotnému přesunu došlo na základě usnesení vlády ze dne 23. listopadu 2011 č. 876, a to s účinností od 1. prosince 2011. Rada, její sekretariát a agenda rovných příležitostí žen a mužů se tak vrátily zpět na MPSV, kde až do roku 2008 byly organizačně začleněny. Výhodou organizačního začlenění v rámci Úřadu vlády ČR bylo zejména to, že byla tato nadresortní průřezová agenda zařazena mimo konkrétní resort se specifickou agendou. Přesun by nicméně neměl do budoucna znamenat oslabení postavení či zúžení činnosti v oblasti rovných příležitostí žen a mužů.

Usnesením vlády ČR ze dne 16. února 2011 byla jmenována zmocněnkyně vlády pro lidská práva, kterou se stala paní Monika Šimůnková. K jejímu jmenování došlo po několika měsících, kdy nebyl post zmocněnkyně/zmocněnce vlády obsazen, neboť Michael Kocáb, předchozí zmocněnec vlády pro lidská práva a dříve také ministr pro lidská práva, byl z pozice zmocněnce odvolán dne 15. září 2010. Do jmenování zmocněnkyně vlády pro lidská práva byla Sekce pro lidská práva Úřadu vlády ČR, pod níž spadalo oddělení rovnosti žen a mužů, po přechodné období řízena vrchním ředitelem sekce. Z pohledu institucionálního zabezpečení rovných příležitostí žen a mužů je tedy možné jmenování zmocněnkyně vlády pro lidská práva hodnotit pozitivně.

V březnu 2011 zveřejnila Národní ekonomická rada vlády Rámec strategie konkurenceschopnosti. Jedná se o materiál, který popisuje problémy a přináší konkrétní návrhy opatření ke zlepšení konkurenceschopnosti České republiky. Kapitola 3.3 Rámce strategie konkurenceschopnosti se zabývá absencí žen na trhu práce a výhodami zvyšování zaměstnanosti žen.³²

Usnesením ze dne 18. května 2011 č. 360 vláda ČR schválila návrh zákona, kterým se mění zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony. Ten následně prošel legislativním procesem a vstoupil v platnost dne 6. prosince 2011. Na základě tohoto zákona se s účinností od 1. ledna 2012 uvolňují podmínky pobírání rodičovského příspěvku pro rodiče dětí starších dvou let. Tato změna zákona o státní sociální podpoře má pozitivní dopad na sladování pracovního, soukromého a rodinného života. Blíže k této novele zákona viz kapitola 5.3.1.

2.1.2. Oddělení rovnosti žen a mužů v rámci Úřadu vlády ČR

Jak bylo výše uvedeno, agenda rovných příležitostí žen a mužů spadala do 30. listopadu 2011 do organizační struktury Úřadu vlády ČR. Konkrétně byla zařazena v útvaru zmocněnkyně

³² Blíže viz NERV, *Rámec Strategie Konkurenceschopnosti*. 2011. [online] [cit. 2012-04-10] URL: <http://www.vlada.cz/assets/ppov/ekonomicka-rada/aktualne/Ramec_strategie_konkurenceschopnosti.pdf>.

pro lidská práva jako součást odboru lidských práv a ochrany menšin, v rámci oddělení rovnosti žen a mužů.

Oddělení rovnosti žen a mužů Úřadu vlády ČR čítalo v průběhu roku 2011 tři systematizovaná místa. Vedoucí oddělení rovnosti žen a mužů byla do září 2011 Pavla Špondrová. Od října 2011 byla vedením pověřena Lucia Zachariášová.

2.1.2.1. Sekretariát Rady vlády pro rovné příležitosti žen a mužů

Funkci sekretariátu Rady vlády pro rovné příležitosti žen a mužů vykonávalo do 30. listopadu 2011 oddělení rovnosti žen a mužů. V důsledku výše uvedeného přesunu je od 1. prosince 2012 zařazen sekretariát Rady v organizační struktuře MPSV.

Ze symbolického hlediska se jedná o mírné oslabení agendy rovných příležitostí žen a mužů, neboť tato agenda je průřezová a nadresortní. Nelze ji tedy jednoznačně podřadit do gesce konkrétního ministerstva. Na Úřadu vlády ČR mohla být tato průřezovost lépe reflektována, mimo jiné také proto, že sekretariát byl podřízen, prostřednictvím zmocněnkyně pro lidská práva, přímo předsedovi vlády. Je ovšem třeba dodat, že přesunem na MPSV si Rada i její sekretariát zachovali šíři témat, kterým se věnují (mimo jiné např. domácí násilí či institucionální zabezpečení rovných příležitostí žen a mužů), čímž agenda oslabena nebyla.

Pozitivem přesunu na druhé straně bylo, že Rada konečně získala předsedu, který je ze statutu Rady oprávněn k mnoha úkonům, na nichž fungování Rady závisí. Po téměř roce a půl nefunkčnosti Rady se tak může její činnost na MPSV opět obnovit. Rychlost a intenzita obnovy však může být odvislá také od toho, že v rámci referátu rovných příležitostí žen a mužů, který na MPSV vykonává funkci sekretariátu Rady, jsou zařazena dvě funkční místa. Vzhledem k činnosti Rady a jejích výborů je proto v takovém obsazení náročné činnost sekretariátu vykonávat.

2.1.2.2. Priority a postupy vlády při prosazování rovných příležitostí pro ženy a muže v roce 2011 a 2012

Usnesením vlády ČR ze dne 19. října 2011 č. 770 vláda ČR vzala na vědomí Souhrnnou zprávu o plnění Priorit a postupů vlády při prosazování rovných příležitostí pro ženy a muže v roce 2010 a schválila Aktualizovaná opatření Priorit a postupů vlády při prosazování rovných příležitostí pro ženy a muže na rok 2011. Zároveň tímto usnesením uložila členům vlády a předsedkyni ČSÚ zabezpečit plnění těchto Aktualizovaných opatření a dále členu vlády, do jehož působnosti patří rovné příležitosti žen a mužů a předsedovi Rady předložit do 30. dubna 2012 Souhrnnou zprávu o plnění Priorit a postupů vlády při prosazování rovných příležitostí pro ženy a muže za rok 2011.

Výše uvedeným usnesením bylo zároveň změněno usnesení vlády ČR ze dne 14. června 2010 č. 464 k Souhrnné zprávě o plnění Priorit a postupů vlády při prosazování rovných příležitostí pro ženy a muže v roce 2009. Změna spočívala v tom, že byly zrušeny body 15, 18, 27, 28, 29 a 30 Aktualizovaných opatření Priorit a postupů vlády při prosazování rovných příležitostí pro ženy a muže na rok 2010. Konkrétně se jednalo v bodě 15 o prosazování rovnosti žen a mužů na úřadech a inspektorátech práce a v bodě 18 o proškolení poradců pro volbu povolání, zprostředkovatelů práce a dalších zaměstnanců při úřadech práce. Tyto úkoly byly uloženy MPSV. Dále šlo o bod 27, který požadoval zpracování analýzy školského systému z hlediska rovných příležitostí žen a mužů, bod 28 k podpoře individuálních schopností a zájmů jak dívek a žen, tak chlapců a mužů, bod 29, který se zaměřoval na překonání stereotypního nahlížení na postavení ženy a muže v rodině, v zaměstnání a ve společnosti a bod 30, jež ukládal realizaci vzdělávacích programů pro budoucí i stávající pedagogické pracovníky v oblasti rovných příležitostí pro ženy a muže. Ke zrušení úkolů došlo jednak z důvodu plánované reformy úřadů práce a omezení administrativní a finanční zátěže MPSV

a dále omezení administrativní, finanční a personální zátěže a úkolů, které nevyplývají z programového prohlášení vlády v případě MŠMT. Tyto úkoly jsou však z pohledu rovných příležitostí žen a mužů nadále relevantní.

Co se týče plnění Priorit a postupů vlády při prosazování rovných příležitostí pro ženy a muže pro rok 2011, podrobný popis od jednotlivých resortů je obsažen v Příloze č. 1 Zprávy o rovnosti žen a mužů v roce 2011 v České republice.

Aktualizovaná opatření Priorit a postupů vlády při prosazování rovných příležitostí pro ženy a muže na rok 2012 resp. na následující období obsahují tradiční okruh témat vztahujících se k rovnému postavení žen a mužů. Aktualizovaná opatření se zaměřují na (i) prosazování rovných příležitostí pro ženy a muže jako součást politiky vlády, (ii) vyrovnaní podílu žen a mužů na moci a v rozhodovacích procesech, (iii) podporu institucionálního zabezpečení rovnosti žen a mužů, (iv) posílení ekonomické nezávislosti žen, včetně vytváření celospolečenských podmínek pro sladování pracovního a soukromého a rodinného života, (v) důstojnost a integrita žen, odstranění násilí založeného na pohlaví a obchodování s lidmi, (vi) překonávání genderových stereotypů, (vii) prosazování rovnosti žen a mužů ve vnějších vztazích a (viii) další aktuální úkoly.

2.1.2.3. Materiály předkládané vládě

Během roku 2011 se neuskutečnilo žádné zasedání Rady, která je poradním orgánem vlády ČR v oblasti rovnosti žen a mužů, a která rovněž připravuje a předkládá vládě ČR podněty přímo se vztahující k rovným příležitostem žen a mužů. Neustavením Rady byla v roce 2011 tato činnost utlumena. Vláda ČR nicméně projednávala množství materiálů, které s postavením žen a mužů ve společnosti souvisely. O těchto materiálech viz blíže v kapitole 2.1.2.5.

Vládě ČR byl v dubnu 2011 předložen Národní akční plán prevence domácího násilí na léta 2011 – 2014. Vláda ČR jej přijala svým usnesením ze dne 13. dubna 2011 č. 262. Jedná se o materiál, který se komplexně zabývá zejména prevencí, ale také potíráním domácího násilí v České republice. Tento materiál vzešel z iniciativy Výboru pro prevenci domácího násilí, který je poradním a pracovní orgánem Rady. NAP DN byl Výborem předložen Radě, která jej po projednání a schválení přeložila vládě ČR. NAP DN počítá s mnoha úkoly přidělenými jednotlivým resortům a doporučenými nestátním neziskovým organizacím vztahujícím se k prevenci domácího násilí. Blíže k tomuto materiálu viz kapitola 7.1.1.1.

Dalším materiálem projednaným v roce 2011 vládou, který se bezprostředně vztahuje k rovným příležitostem žen a mužů, jsou Závěrečná doporučení Výboru pro odstranění diskriminace žen 2010. Materiál předložený vládě mimo jiné obsahoval Zprávu o Závěrečných doporučeních Výboru pro odstranění diskriminace žen 2010. Tato Zpráva zahrnovala nejen popis průběhu zasedání a pozitiva, která Výbor pro odstranění diskriminace žen v souvislosti s Českou republikou vyzdvihl, ale také shrnovala doporučení Výboru a navrhovala možnosti realizace těchto doporučení (blíže viz kapitola 1.1.).

V roce 2011 byly rovněž vládě předloženy Priority a postupy vlády při prosazování rovných příležitostí pro ženy a muže v roce 2011. Vláda ČR vzala na vědomí Souhrnnou zprávu o plnění Priorit a postupů vlády při prosazování rovných příležitostí pro ženy a muže v roce 2010 a schválila úkoly pro jednotlivá ministerstva a ČSÚ na rok 2011 resp. na rok 2012 usnesením ze dne 19. října 2011 č. 770. V tomto usnesení rovněž vláda ČR uložila členu vlády, do jehož působnosti patří rovné příležitosti žen a mužů a předsedovi Rady předložit vládě Souhrnnou zprávu za rok 2011 s termínem do 30. dubna 2012.

Na jednání dne 15. června 2011 byla vládě ČR pro informaci předložena Výroční zpráva Rady. Tento materiál byl vládě ČR předložen v návaznosti na usnesení ze dne 20. února 2002

č. 175, kterým bylo uloženo předsedům poradních orgánů vlády ČR předkládat vládě ČR pravidelně výroční zprávy příslušných poradních a pracovních orgánů vlády do 31. května následujícího roku tak, že povinná část je zpracována podle závazné osnovy. Předkládání Výroční zprávy Rady je proto pravidelnou činností jejího sekretariátu a tato výroční zpráva je předkládána vládě ČR každoročně.

Usnesením ze dne 23. listopadu 2011 č. 876 byl vládou ČR jmenován předseda Rady a dále tímto usnesením došlo k přesunu agendy rovných příležitostí žen a mužů z Úřadu vlády ČR na MPSV. Vláda ČR výše zmíněným usnesením konkrétně souhlasila s převodem (i) sekretariátu Rady, (ii) dvou funkčních míst a (iii) finančních prostředků odpovídajících dotačnímu programu Domestic and Gender-based Violence & Mainstreaming Gender Equality and Promoting Work-Life Balance, který je spolufinancován z finančních mechanismů Norska (k tomuto projektu blíže viz 5.2.2.). V návaznosti na toto usnesení došlo s účinností od 1. prosince 2011 k převodu Rady, jejího sekretariátu a agendy na MPSV.

2.1.2.4. Činnost v rámci EU

Při své působnosti na Úřadu vlády ČR bylo po určitou dobu oddělení rovnosti žen a mužů zodpovědné za agendu rovných příležitostí žen a mužů v rámci Evropské unie. Tato agenda však byla na podzim 2010 přesunuta na Sekci pro evropské záležitosti Úřadu vlády ČR. Oddělení rovnosti žen a mužů si však zachovalo ve své agendě zastupování České republiky na jednáních orgánů EIGE a na jednáních tzv. Gender Equality Bodies. Ve vztahu k Evropské unii rovněž do gesce oddělení spadala vnitrostátní implementace směrnic Evropské unie vztahujících se k otázkám rovnosti žen a mužů, případně další ad hoc úkoly spojené s prosazováním rovných příležitostí žen a mužů v rámci EU.

V rámci přesunu Rady, jejího sekretariátu a agendy rovných příležitostí žen a mužů z Úřadu vlády ČR na MPSV došlo rovněž k přesunu evropské agendy. Referát rovných příležitostí žen a mužů tak od 1. prosince 2011 opět převzal veškerou agendu týkající se Evropské unie, tedy také přípravu podkladů a materiálů České republiky pro jednání orgánů Evropské unie. Sjednání agendy rovných příležitostí žen a mužů vztahující se k Evropské unii, tedy jak vnitrostátní implementaci a účast v evropských institucích, tak příprava podkladů k vystupování České republiky směrem k Evropské unii, pod jeden organizační útvar lze vnímat pozitivně. Na přípravě podkladů a materiálů se stanoviskem České republiky pro jednání orgánů EU na různých úrovních v rámci organizační struktury MPSV referát rovných příležitostí žen a mužů úzce spolupracuje s odborem Evropské unie a mezinárodní spolupráce.

Jednou z podstatných činností oddělení rovnosti žen a mužů Úřadu vlády ČR a posléze referátu rovných příležitostí žen a mužů MPSV byla účast na mezinárodních konferencích a jednáních orgánů Evropské unie. Zástupci či zástupkyně oddělení rovnosti žen a mužů Úřadu vlády ČR se v roce 2011 zúčastnili jednání orgánů Evropské unie a mezinárodních konferencí, a to například setkání tzv. Gender Equality Bodies, konference k právům transgender osob v Evropské agentuře pro základní práva, workshopu vztahujícímu se k tématu většího zapojení mužů do prosazování genderové rovnosti, zasedání CDEG, zasedání poradního sboru EIGE, zasedání CSW či workshopu Equality Pays! pořádaného Norským královstvím v rámci přípravy na další dotační období Finančních mechanismů Norsko/EHP.

Jak bylo výše uvedeno, zaměstnanci a zaměstnankyně oddělení rovnosti žen a mužů Úřadu vlády ČR, resp. referátu rovných příležitostí žen a mužů MPSV jsou zastoupeni v některých orgánech a institucích působících na úrovni Evropské unie. Jedná se například o členství v tzv. *high level group on gender mainstreaming*, která je neformálním fórem zástupců a zástupkyň členských států EU, většinou z vyšší úrovně státního aparátu, jež úzce

spolupracuje s Evropskou komisí a daným předsednickým státem. Tato skupina zejména poskytuje konzultace v oblasti identifikace relevantních témat, plánování kroků k naplňování Pekingské akční platformy a poskytuje Evropské komisi pomoc při přípravě Zprávy o rovnosti žen a mužů v EU.

Další institucí EU, ve které bylo zastoupeno jak oddělení rovnosti žen a mužů Úřadu vlády ČR, tak následně referát rovných příležitostí žen a mužů MPSV je EIGE. Zde se jedná o Správní radu a dále Poradní sbor, ve kterých je ČR zastoupena prostřednictvím referátu rovných příležitostí žen a mužů MPSV a odborem Evropské unie a mezinárodní spolupráce MPSV.

2.1.2.5. Posuzování materiálů předkládaných na jednání vlády

Také v roce 2011 pokračovalo posuzování materiálů předkládaných na jednání vlády ČR z hlediska jejich dopadů na rovnost žen a mužů. Požadavek takového zhodnocení je zakotven v Jednácím řádu vlády i v Legislativních pravidlech vlády. V roce 2011 byly vesměs podávány připomínky za připomínkové místo zmocněnkyně vlády pro lidská práva, následně a dále také v roce 2012 jsou připomínky podávány v rámci připomínkového místa MPSV. Při působení na Úřadu vlády ČR měli zaměstnanci a zaměstnankyně oddělení rovnosti žen a mužů přístup do Elektronické knihovny Úřadu vlády ČR – eKLEP, která slouží pro účely přehledu o připravovaných legislativních i nelegislativních materiálech. Referát rovných příležitostí žen a mužů MPSV nemá prozatím tento přístup zřízen, proto není možné posuzovat připravované materiály v takové šíři. Referátu jsou nicméně postupovány relevantní materiály k vyjádření a vznesení připomínek.

Co se týče konkrétně vznesených připomínek, oddělení rovnosti žen a mužů Úřadu vlády ČR se mimo jiné podílelo na připomínkování zákona č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách, kde vzneslo připomínku týkající se informovaného souhlasu v souvislosti se sterilizací. Tato připomínka navazovala na požadavek Výboru pro odstranění diskriminace žen, který ve svých Závěrečných doporučeních vyzval Českou republiku, aby přijala legislativní změny jasně definující požadavky na svobodný, předchozí a informovaný souhlas se sterilizací v souladu s příslušnými mezinárodními standardy, včetně minimálně sedmidenní lhůty mezi informováním pacientky o charakteru sterilizace, jejích trvalých důsledcích, potenciálních rizicích a dostupných alternativách a projevením svobodného, předchozího a informovaného souhlasu pacientky. Připomínka byla Ministerstvem zdravotnictví přijata a ustanovení týkající se informovaného souhlasu bylo upraveno.

Oddělení rovnosti žen a mužů Úřadu vlády ČR vzneslo v roce 2011 mimo jiné také připomínku k návrhu Pravidel pro výběr kandidáta na funkci soudce SDEU. Jedná se o předpis schválený vládou, podle něž se má při výběru kandidátů nebo kandidátek v rámci České republiky postupovat. Do toho předpisu se v rámci připomínkového řízení podařilo včlenit specifické ustanovení o tom, že se bude při výběru přihlížet k zásadě rovných příležitostí pro ženy a muže.

2.1.2.6. Spolupráce s jednotlivými subjekty a pracovišti státní správy

Oddělení rovnosti žen a mužů bylo v rámci Úřadu vlády ČR zařazeno v Sekci pro lidská práva, jíž vedla zmocněnkyně vlády pro lidská práva. V této sekci jsou dále zařazeny útvary zabývající se otázkami lidských práv v nejširším smyslu, romské menšiny a národnostních menšin, zdravotně postižených občanů a nestátních neziskových organizací. Vzhledem k tomu, že je agenda rovnosti žen a mužů průřezová a hledisko genderové rovnosti lze aplikovat téměř ve všech oblastech, je takové propojení velice vhodné. Stejně tak po přesunu na MPSV, kde je referát rovných příležitostí žen a mužů zařazen v sekci pro sociální začleňování a rovné příležitosti, funguje úzká spolupráce s oddělením politiky sociálního

začleňování, které se věnuje mimo jiné otázce sociálního vyloučení, seniorů, národnostních menšin a zdravotně postiženým.

Co se týče spolupráce oddělení resp. referátu navenek s jinými resorty a dalšími úřady státní správy, plnilo oddělení rovnosti žen a mužů a následně referát rovných příležitostí žen a mužů funkci celostátního koordinátora agendy rovných příležitostí žen a mužů. V rámci této činnosti byla po celý rok 2011 zajištěna spolupráce s ostatními resorty, a to především prostřednictvím komunikace s rezortními koordinátorkami a koordinátory agendy rovných příležitostí žen a mužů. Funkce koordinátorů a koordinátorek je zřízena na každém ministerstvu k zajištění agendy rovných příležitostí žen a mužů. Oddělení rovnosti žen a mužů Úřadu vlády ČR uspořádalo v roce 2011 dvě setkání s rezortními koordinátorkami a koordinátory. Na těchto setkáních byly zejména probírány otázky vztahující se k Prioritám a postupům vlády při prosazování rovných příležitostí pro ženy a muže. Resorty tak měly možnost se k tomuto materiálu vyjádřit a spolupodílet se na něm. V rámci spolupráce s ministerstvy se referát rovných příležitostí žen a mužů, kromě tradičního projednávání Priorit, zaměřil také na možnosti zřízení tzv. dětských skupin v rámci jednotlivých resortů, což je jeden z podstatných nástrojů sladování pracovního a soukromého života. V březnu 2012 již referát zorganizoval první schůzku, na které MPSV prezentovalo svou dětskou skupinu (blíže k dětské skupině zřízené na MPSV viz kapitola 5.3.2.).

V rámci spolupráce s jednotlivými resorty při ad hoc tématech se oddělení rovnosti žen a mužů Úřadu vlády ČR podílelo ve spolupráci s Ministerstvem financí na přípravě novelizace zákona č. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě a zákona č. 363/1999 Sb., o pojišťovnictví v souvislosti s rozhodnutím SDEU ve věci C-236/09 Test-Achats ze dne 1. března 2011 (blíže viz kapitola 1.7.7.).

Další spolupráci, kterou navázalo oddělení rovnosti žen a mužů Úřadu vlády ČR a pokračuje v ní také referát rovných příležitostí žen a mužů MPSV, je v rámci přípravy projektu, který bude financován z Norských fondů. Tento projekt se bude zaměřovat na domácí násilí a násilí založené na pohlaví a na sladování pracovního a soukromého života. Ministerstvo financí je národním kontaktním místem, které veškeré prostředky z fondů EHP/Norsko. Referát rovných příležitostí žen a mužů MPSV bude konkrétním realizátorem jednoho z projektů.

Oddělení rovnosti žen a mužů resp. referát rovných příležitostí žen a mužů byl rovněž jako sekretariát Rady zastoupen v Meziřezortní koordinační skupině pro oblast boje proti obchodování s lidmi a zapojuje se tak do činnosti Ministerstva vnitra v oblasti prevence obchodování s lidmi (blíže viz kapitola 7.1.2.).

2.1.2.7. Semináře a setkání

V únoru roku 2011 se konal Kulatý stůl rovné příležitosti žen a mužů 20 let poté, jehož přípravu zajistila Sekce pro lidská práva Úřadu vlády ČR, a který zaštitila místopředsdkyně Poslanecké sněmovny Kateřina Klasnová. Tento kulatý stůl byl mimo jiné uspořádán u příležitosti zveřejnění již devátého ročníku výzkumu Trendy sociálně politických mechanismů ovlivňujících genderové vztahy (blíže k tomuto pravidelnému výzkumu viz kapitola 10.4.4.1.). Kulatého stolu se například zúčastnily poslankyně Jitka Chalánková či Helena Langšádlová. Kulatého stolu se dále zúčastnila místopředsdkyně Ústavního soudu Eliška Wagnerová, ředitelka Sociologického ústavu AV ČR Marie Čermáková, Hana Havelková z Fakulty humanitních studií Univerzity Karlovy či socioložka Jiřina Šiklová. Byli přítomni také zástupkyně a zástupci velvyslanectví v České republice, mimo jiné velvyslankyně Spojeného království Sian MacLeod či zástupce finského velvyslanectví Ari Sirén. Zúčastnili se také zástupci a zástupkyně ministerstev, nestátních neziskových organizací, médií či byznysu. Kulatý stůl se zamýšlel především nad tím, proč je atmosféra ve společnosti, ačkoli si lidé nerovnosti uvědomují, ve vztahu k prosazování genderové

rovnosti stále spíše rezervovaná a proč se nám nedaří navazovat na tradici českého feministického hnutí z počátku 20. století, jemuž se podařilo v roce 1918 spojit národní revoluci se zrovnoprávněním žen. A dále, proč se nedaří překlenout období totalitního režimu, který nejen otázku genderové rovnosti zásadním způsobem zdiskreditoval a jak je třeba o tématu rovnosti hovořit, aby bylo prosazování této ústavní hodnoty, nejen prostřednictvím nestátních neziskových organizací, ale i veřejné moci, vnímáno jako legitimní a pro demokratický život ve společnosti nezbytné. Různorodost pozvaných hostů a hostek nabídla nové perspektivy a pohledy na možnosti a limity prosazování rovných příležitostí žen a mužů.

2.1.3. Referát rovných příležitostí žen a mužů v rámci MPSV

Od 1. ledna 2012 je agenda rovných příležitostí žen a mužů vykonávána v rámci referátu rovných příležitostí žen a mužů, který je součástí sekce 9 MPSV, v jejímž čele stojí náměstek ministra práce a sociálních věcí pro sociální začleňování a rovné příležitosti. Referát rovných příležitostí žen a mužů je přímo podřízen právě tomuto náměstkovi, což umožňuje flexibilní komunikaci s vedením MPSV.

2.1.4. Rada vlády pro rovné příležitosti žen a mužů

Technické a organizační zajištění činnosti Rady vlády pro rovné příležitosti žen a mužů nadále plnil její sekretariát, jehož funkci zastávalo do 30. listopadu 2011 oddělení rovnosti žen a mužů Úřadu vlády ČR a od 1. ledna 2012 referát rovných příležitostí žen a mužů MPSV. Od července 2010 a v průběhu téměř celého roku 2011 nebyla obsazena funkce předsedy Rady. Nejmenování předsedy způsobilo, že Rada nebyla po celý rok 2011 svolána a práce jejích výborů byla rovněž částečně utlumena. Nižší aktivita výborů Rady souvisí zejména s tím, že výbory, jakožto poradní a pracovní orgány Rady, neměly možnost předkládat své případné podněty na jednání Rady. Usnesením vlády ČR ze dne 23. listopadu 2011 č. 876 došlo ke jmenování předsedy Rady, kterým se stal Dr. Ing. Jaromír Drábek, ministr práce a sociálních věcí. V souvislosti s čímž byla Rada převedena na MPSV, včetně jejího sekretariátu a celé agendy rovných příležitostí žen a mužů.

V souvislosti se jmenováním předsedy Rady je nutné doplnit, že dne 21. února 2012 proběhlo první zasedání nově ustavené Rady. Na tomto zasedání byly novým členkám a členům Rady předány jmenovací dopisy, byl projednán plán práce Rady a jejích výborů na rok 2012, bylo diskutováno o změnách statutu a jednacího řádu Rady a také byl představen připravovaný projekt financovaný finančními mechanismy EHP/Norsko.

2.1.4.1. Výbor pro institucionální zabezpečení rovných příležitostí žen a mužů

Výbor pro institucionální zabezpečení rovných příležitostí žen a mužů byl na návrh Rady zřízen dne 22. dubna 2009 k předkládání návrhů opatření směřujících k institucionálnímu zabezpečení rovných příležitostí žen a mužů a koordinaci postupů v této oblasti.

V roce 2011 se Výbor z důvodu nejmenování předsedy Rady a nesvolání jejího zasedání nesešel. Poslední zasedání Výboru pro institucionální zabezpečení rovných příležitostí žen a mužů se uskutečnilo dne 2. prosince 2010.³³ K navázání na předešlou činnost Výboru došlo dne 8. března 2012, kdy se uskutečnilo první jednání po jmenování nového předsedy Rady.

³³ Zápis z tohoto jednání Výboru pro institucionální zabezpečení rovných příležitostí žen a mužů viz MPSV, *Jednání Výboru dne 2. prosince 2010*. [online] [cit. 2012-04-10] URL: <<http://www.mpsv.cz/cs/12254>>. K činnosti Výboru pro institucionální zabezpečení rovných příležitostí žen a mužů viz blíže Zpráva o rovnosti žen a mužů v roce 2010 v České republice.

2.1.4.2. Výbor pro prevenci domácího násilí

Výbor pro prevenci domácího násilí se kromě přípravy koncepčních materiálů směřujících k prevenci domácího násilí podílí i na tvorbě podnětů a návrhů v oblasti boje proti násilí na ženách a proti obchodování s lidmi. Na práci Výboru se podílí zástupci rezortů, nezávislých odborníků a neziskových organizací. Výbor byl na návrh Rady zřízen dne 13. září 2007.

V roce 2011 proběhly čtyři jednání Výboru pro prevenci domácího násilí – 17. března, 14. července, 10. října a 15. prosince.³⁴

Na svém jednání dne 17. března se Výbor zabýval zejména připravovanými legislativními změnami v oblasti finanční pomoci obětem trestných činů a v oblasti podmínek kladených na soudní znalce. Výbor se rovněž věnoval novele zákona o rodině vztahující se k tzv. střídavé výchově.

Na jednání 14. července se Výbor pro prevenci domácího násilí věnoval zejména monitoringu aktivit EU a Rady Evropy v oblasti potírání násilí na ženách.

Dne 10. října zástupci a zástupkyně jednotlivých rezortů informovali Výbor pro prevenci domácího násilí o průběžném plnění NAP DN. Výbor rovněž projednal důvody nepřistoupení ČR k Úmluvě Rady Evropy o potírání a prevenci násilí na ženách a domácího násilí.

Na jednání dne 15. prosince Výbor projednal návrh průběžné zprávy o plnění NAP DN v roce 2011. Výbor na tomto jednání rovněž přijal plán práce na rok 2012 a projednal možnosti aktualizace své členské základny. Dle plánu práce by se měl Výbor nadále věnovat zejména monitoringu plnění NAP DN, přípravou druhových standardů pro utajené azylové pobyty, sledování statistik a také sledování aktivit Evropské unie v oblasti domácího násilí a osvětové činnosti.

2.1.4.3. Výbor pro sladění pracovního, soukromého a rodinného života

Výbor pro sladění pracovního, soukromého a rodinného života se v roce 2011 sešel celkem dvakrát, a to dne 14. března 2011 a dne 3. října 2011. Nižší aktivita Výboru byla způsobena nejistou situací v Radě.

Na jednání dne 14. března 2011 se Výbor zabýval diskusí nad návrhy MPSV vztahujícími se k nepojistným sociálním dávkám a dále ke službám péče o děti. Na jednání Výboru byla v této souvislosti přizvána zástupkyně MPSV, se kterou členky a členové Výboru problematiku diskutovali. Jednou z diskutovaných změn bylo také uvolnění podmínek pro nárok na rodičovský příspěvek v tom smyslu, že děti od dvou let budou moci navštěvovat mateřskou školu po neomezeně dlouhou dobu a jejich rodiče neztratí nárok na rodičovský příspěvek. V případě dětí do dvou let věku bylo stanoveno časové konto 46 hodin. Tato změna byla také následně s účinností od 1. ledna 2012 zahrnuta do českého právního řádu. Co se týče otázky služeb péče o děti, zástupkyně MPSV představila záměr MPSV na posílení možností služeb péče o děti o nové instituty, které by byly včleněny do nově připraveného zákona. Na přípravě tohoto zákona MPSV nadále pracuje.

Na zasedání dne 3. října 2011 byly Výboru poskytnuty informace o situaci vztahující se k Radě a jejímu přesunu na MPSV, kterou sdělila zmocněnkyně pro lidská práva. Dále byla zástupkyní MPSV poskytnuta aktuální informace o vývoji příprav zákona o službách péče o děti. Shrnuty byly také přípravy vzniku nové pracovní skupiny Rady, která by se zabývala otázkou mužů a prosazováním rovných příležitostí žen a mužů.

³⁴ Zápis z jednotlivých jednání Výboru pro prevenci domácího násilí v roce 2011 jsou dostupné na internetových stránkách MPSV: <<http://www.mpsv.cz/cs/12173>>

2.1.4.4. Výbor pro vyrovnané zastoupení žen a mužů v politice

Výbor pro vyrovnané zastoupení žen a mužů v politice byl Radou zřízen dne 22. dubna 2009 za účelem předkládání opatření směřujících k vytváření podmínek pro vyrovnané zastoupení žen a mužů v politice.

V roce 2011 se Výbor z důvodu nejmenování předsedy Rady a nesvolání jejího zasedání nesešel. Poslední zasedání Výboru pro vyrovnané zastoupení žen a mužů v politice se uskutečnilo dne 8. listopadu 2010.³⁵ K navázání na předešlou činnost Výboru došlo dne 29. března 2012, kdy se uskutečnilo první jednání po ustavení nové Rady.

2.2. Parlament ČR a rovné příležitosti žen a mužů

Při Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR je zřízena Stálá komise pro rodinu a rovné příležitosti, jejíž předsedkyní je paní poslankyně Helena Langšádlová. Tato Stálá komise se mimo jiné zabývá otázkou rovných příležitostí žen a mužů, avšak její záběr v oblasti rovných příležitostí je širší. V Senátu spadá tematika rovných příležitostí žen a mužů pod Výbor pro vzdělávání, vědu, kulturu, lidská práva a petice vedený panem senátorem Jaromírem Jermářem.

Usnesením ze dne 11. května 2011 č. 341 přijala vláda ČR materiál týkající se Závěrečných doporučení Výboru pro odstranění diskriminace žen (bližší viz kapitola 1.1.). Součástí tohoto usnesení byl také úkol pro člena vlády, do jehož působnosti patří rovné příležitosti žen a mužů, jímž byl v té době pan předseda vlády, informovat o Závěrečných doporučeních předsedkyni Poslanecké sněmovny a předsedu Senátu Parlamentu ČR. K předání informací došlo a Poslaneckou sněmovnou i Senátem Parlamentu ČR byl materiál projednán.

Výše již bylo uvedeno, že v Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR proběhl Kulatý stůl rovné příležitosti žen a mužů 20 let poté, který byl zaštitěn paní poslankyní Kateřinou Klasnovou (bližší viz kapitola 2.1.2.7.).

2.3. Kraje a obce

Vláda ČR informuje orgány krajů a obcí o některých krocích, které v souvislosti s rovnými příležitostmi žen a mužů podniká. V minulém roce byl na základě usnesení vlády ČR ze dne 13. dubna 2011 č. 262 ve Věstníku vlády pro orgány krajů a obcí zveřejněno usnesení k Národnímu akčnímu plánu prevence domácího násilí na léta 2011 – 2014. V tomto Věstníku byla rovněž zveřejněna Závěrečná doporučení Výboru pro odstranění diskriminace žen, a to na základě usnesení vlády ČR ze dne 11. května 2011 č. 341.³⁶

Další aktivitou, která směřuje k prosazování rovných příležitostí na úrovni krajů, měst a obcí je projekt nestátní neziskové organizace Fórum 50 % s názvem Rovnost žen a mužů ve městech a obcích – jak začít?. Tento projekt je určen komunálním politickým a politikům, kteří mají zájem ve svých obcích aktivně prosazovat rovné příležitosti žen a mužů. V rámci tohoto projektu proběhl 15. dubna 2011 vzdělávací seminář v obci Praskolesy a následně byl v květnu uskutečněn třídní studijní pobyt v Lausanne ve Švýcarsku.³⁷

³⁵ Zápis z tohoto jednání Výboru pro vyrovnané zastoupení žen a mužů v politice viz <http://www.mpsv.cz/cs/12325>. K činnosti Výboru pro institucionální zabezpečení rovných příležitostí žen a mužů viz bližší ÚŘAD VLÁDY ČR, *Zpráva o rovnosti žen a mužů v roce 2010 v České republice*. 2011. [online] [cit. 2012-04-10] URL: <<http://www.mpsv.cz/files/clanky/12395/Zprava-za-rok-2010.pdf>>.

³⁶ Bližší viz MV, *Věstník vlády pro orgány krajů a orgány obcí*. [online] [cit. 2012-04-10] URL: <<http://www.mvcr.cz/clanek/vestnik-vlady-pro-organy-kraju-a-organy-obci-717579.aspx>>.

³⁷ Fórum 50 %, *Rovnost žen a mužů ve městech a obcích – jak začít?*. 2011. [online] [cit. 2012-04-10] URL: <<http://padesatprocent.cz/cz/skoleni-akce/rovnost-zen-a-muzu-ve-mestech-a-obcich-jak-zacit>>.

V září 2011 se uskutečnila konference o prostituci, kterou zaštitil radní hlavního města Prahy Petr Dolínek. Blíže k této konferenci viz kapitola 7.1.5.

2.3.1. Evropská charta za rovnost žen a mužů na úrovni života ve městech a obcích

2.3.2. Soutěž Úřad Půl na půl

Soutěž Úřad Půl na půl je organizována Ministerstvem vnitra ve spolupráci s nestátní neziskovou organizací Gender Studies, o.p.s. Jedná se o projekt, jehož cílem je monitoring a podpora zavádění politiky rovnosti žen a mužů a principu gender mainstreamingu do práce úřadů veřejné správy v České republice.³⁸ Výsledky byly vyhlášeny dne 9. června 2011 v rámci konference věnované rovným příležitostem a sladování rodinného a pracovního života v praxi.

V roce 2011 se vítězným úřadem v kategorii krajských úřadů stal Krajský úřad kraje Vysočina, dále se umístil magistrát hl. m. Prahy a Krajský úřad Královéhradeckého kraje. V kategorii obcí III. typu zvítězil Úřad městské části Praha 18, na druhém místě skončil Magistrát města Mostu a třetí Magistrát města Jihlavy. Pořadí tří vítězných úřadů v kategorii obcí II. typu je Městský úřad Studénka, Městský úřad Jílové u Prahy a Městský úřad Kdyně. Co se týče obcí I. typu zvítězila obec Staňkovice, dále skončila obec Proseč pod Ještědem a obec Krajková.

2.4. Veřejný ochránce práv

Veřejný ochránce práv zpracoval v roce 2011 výzkum zabývající se projevy diskriminace v pracovní inzerci. Výzkum posuzoval pracovní inzerci z hlediska diskriminace na základě pohlaví, věku, rodinného stavu, zdravotního postižení a zdravotního stavu a státní příslušnosti. Co se týče části zaměřující se na diskriminaci na základě pohlaví, Veřejný ochránce práv shrnuje, že až na výjimky lze zpravidla za diskriminační považovat nabídku práce, která je adresována pouze mužům, nebo jen ženám. Veřejný ochránce práv dále dospěl k tomu, že užití mužského tvaru pro název inzerované pozice diskriminaci nepředstavuje, o diskriminaci jde, pokud je užit pouze ženský tvar. Veřejný ochránce práv však dále dodává, že nejvhodnější by bylo používání mužského i ženského označení profese (například „hledám právníka/právníčku“), nebo jiné naznačení, že profese je nabízena komukoliv bez ohledu na pohlaví (například „hledám muže či ženu na pozici technik“). Jestliže zaměstnavatel hledá pouze osoby určitého pohlaví, nejedná se o diskriminaci, pokud je pohlaví nezbytným předpokladem pro výkon zaměstnání.³⁹

Veřejný ochránce práv vznesl připomínku k návrhu nařízení vlády, kterým se mění nařízení vlády č. 361/2007 Sb., kterým se stanoví podmínky ochrany zdraví při práci, ve znění nařízení vlády č. 68/2010 Sb. Vzhledem k tomu, že návrh v několika případech stanovoval odlišné podmínky pro ženy a muže, Veřejný ochránce práv upozorňoval na to, že stanovení přísnějších limitů pro ženy vede k vylučování žen z některých zaměstnání, aniž by se zkoumalo, zda splňují předpoklady pro výkon těchto zaměstnání. Připomínky nebyly Ministerstvem zdravotnictví akceptovány.

³⁸ Blíže viz MV, *Soutěž Úřad „Půl na půl“ – 5. Ročník 2011*. [online] [cit. 2012-04-10] URL: <<http://www.mvcr.cz/clanek/soutez-urad-pul-na-pul-5-rocnik-2011.aspx>>.

³⁹ Blíže viz VEŘEJNÝ OCHRÁNCE PRÁV, *Výzkum veřejného ochránce práv – projevy diskriminace v pracovní inzerci*. 2011. [online] [cit. 2012-04-10] URL: <http://www.ochrance.cz/fileadmin/user_upload/DISKRIMINACE/Doporuceni/Doporuceni-Inzerce.pdf>.

Veřejný ochránce se také vyjadřuje v případech individuálních podnětů. V roce 2011 např. řešil podněty týkající se otázky kritérií přijímání do školky či zamezení vstupu do prodejny dětem mladším 12 let.⁴⁰

2.5. Právní řád

2.5.1. Zákon o důchodovém pojištění

V roce 2011 došlo k zatím poslední změně z. č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění (dále jako „zákon o důchodovém pojištění“), pokud jde o důchodový věk mužů a žen. Stalo se tak z. č. 220/2011 Sb., kterým se mění zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony. Do právní úpravy bylo zakotveno zrychlení tempa zvyšování důchodového věku žen po roce 2018 ze 4 měsíců na 6 měsíců za každý kalendářní rok, a to až do úplného sjednocení důchodového věku mužů a žen (tempo zvyšování důchodového věku mužů zůstává nezměněno, tedy o 2 měsíce ročně). V důsledku této změny bude proces postupného sjednocování důchodového věku mužů a žen završen.

Stávající právní úprava je tedy nastavena tak, že dle § 32 odst. 3 je u pojištěnců narozených po roce 1977 důchodový věk stanoven na 67 let plus připočtení takového počtu kalendářních měsíců, který odpovídá dvojnásobku rozdílu mezi rokem narození pojištěnce a rokem 1977. Odlišnosti v důchodovém věku na základě pohlaví se zde již neuplatňují. Z výše uvedeného je zřejmé, že ve stávajícím znění zákona jsou již postupně rozdíly ve stanovení důchodového věku pro ženy a muže odstraňovány a u osob narozených v roce 1976 a dále již nehraje pohlaví roli. Tento trend lze z pohledu rovných příležitostí žen a mužů vnímat jednoznačně pozitivně.

2.5.2. Trestní zákon

V oblasti ochrany a pomoci obětem trestných činů došlo v roce 2011 k dokončení návrhu zákona o obětech trestných činů, jehož součástí je i návrh novelizace trestního řádu. Návrh zákona usiluje o komplexní rozšíření pomoci obětem trestných činů. Novelizace trestního řádu mimo jiné směřuje k vyšší ochraně osob ohrožených domácím násilím, jelikož do trestního řádu zavádí předběžná opatření, která budou aplikovatelná i v případech domácího násilí. Jedná se např. o zákaz vstupu do určitého obydlí či zákaz styku s určitými osobami (blíže viz kapitola 7.1.)

2.5.3. Zákon o státní sociální podpoře

V roce 2011 došlo ke změně zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře ve vztahu k rodičovskému příspěvku. Tato změna byla realizována zákonem č. 364/2011 Sb. a zejména pak zákonem č. 366/2011 Sb. Změny shodně nabyly účinnosti dne 1. ledna 2012 a týkají se větší flexibility při pobírání rodičovského příspěvku. Blíže k tomu viz kapitola 5.3.1.

3. Rovné příležitosti žen a mužů v mocenských a rozhodovacích pozicích

3.1. Politika

3.1.1. Volené orgány

O zastoupení žen a mužů ve volených orgánech je podrobně pojednáno ve Zprávě o rovnosti žen a mužů v roce 2010 v České republice.⁴¹ V roce 2011 se v České republice nekonaly

⁴⁰ Blíže k jednotlivým vybraným podnětům viz VEŘEJNÝ OCHRÁNCE PRÁV, *Diskriminace na základě pohlaví*. [online] [cit. 2012-04-10] URL: <<http://www.ochrance.cz/diskriminace/pripady-ochrance/diskriminace-dle-zakazanych-duvodu/diskriminace-na-zaklade-pohlavi/>>.

žádné volby, s výjimkou doplňujících senátních voleb v Kladně a nových a dodatečných voleb v několika obcích. V tomto ohledu tedy nedošlo k zásadnější změně zastoupení žen a mužů ve volených orgánech.

3.1.1.1. Doplňující volby do Senátu Parlamentu ČR

V březnu 2011 proběhly doplňující volby do Senátu Parlamentu ČR ve volebním Obvodu Kladno, které proběhly z důvodu úmrtí senátora Jiřího Dienstbiera. V těchto volbách kandidovalo celkem 8 osob, z nich jedna žena. Do druhého kola postoupili dva muži, z nichž byl zvolen Jiří Dienstbier ml. Z pohledu zastoupení žen a mužů v Senátu Parlamentu ČR tedy nedošlo v roce 2011 k žádné změně.

3.1.1.2. Zastupitelstva měst a obcí

V roce 2011 proběhly nové a opakované volby v přibližně 90 menších obcích. Z tohoto pohledu nedošlo k výraznější změně v zastoupení žen a mužů v zastupitelstvech měst a obcí oproti roku 2010, kdy se konaly řádné volby.

3.1.2. Politické strany – členství, vedení a kandidátní listiny

Jak bylo konstatováno již ve Zprávě o rovnosti žen a mužů v ČR v roce 2010, ženy tvoří značnou část členstva politických stran⁴² a roste i počet žen, které v různých typech voleb kandidují. Přesto k růstu zastoupení žen ve volených orgánech dochází jen velmi pozvolna.

V čele žádné z politických stran zastoupených v Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR není žena. Rovněž zastoupení žen ve vedení jednotlivých politických stran zůstává nadále velmi nízké. Zastoupení žen v předsednictvech (resp. grémiích) jednotlivých stran zastoupených v Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR většinou nepřesahuje 20 %. Výjimku v tomto ohledu tvoří pouze strana Věci veřejné, jejíž předsednictvo bylo v roce 2011 složeno ze tří mužů a tří žen.

Parlamentní strana	Zastoupení žen v předsednictvu/grémiu	Zastoupení žen ve výkonných radách/v čele krajských organizací
ČSSD ⁴³	12,5 %	26,8 %
ODS ⁴⁴	10,0 %	11,3 %
TOP 09 ⁴⁵	18,2 %	23,9 %
KSČM ⁴⁶	14,3 %	21,4 %
VV ⁴⁷	50 %	21,4 %

⁴¹ Blíže viz ÚŘAD VLÁDY ČR, *Zpráva o rovnosti žen a mužů v roce 2010 v České republice*. 2011. [online] [cit. 2012-04-10] URL: <<http://www.mpsv.cz/files/clanky/12395/Zprava-za-rok-2010.pdf>>.

⁴² Ženy tvoří například nadpoloviční většinu mezi členskou základnou KDU-ČSL, přibližně 43 % členské základny KSČM a přes 30 % členské základny ODS a ČSSD. Blíže viz RAKUŠANOVÁ, P. Česká politika: Ženy v labyrintu mužů? [online] [cit. 2012-04-10] URL: <http://padesatprocent.cz/docs/zeny-labyrint-muzu.pdf>

⁴³ Ke dni 1. 4. 2012 bylo v grémiu ČSSD zastoupeno 7 mužů a 1 žena. V ústředním výkonném výboru ČSSD bylo zastoupeno 131 mužů a 48 žen.

⁴⁴ Ke dni 1. 4. 2012 bylo v grémiu ODS zastoupeno 9 mužů a 1 žena. Ve výkonné radě ODS bylo zastoupeno 47 mužů a 6 žen.

⁴⁵ Ke dni 1. 4. 2012 bylo v předsednictvu TOP 09 zastoupeno 9 mužů a 2 ženy. Ve výkonném výboru TOP 09 bylo zastoupeno 35 mužů a 11 žen.

⁴⁶ Ke dni 1. 4. 2012 bylo ve vedení ústředního výboru KSČM zastoupeno 6 mužů a 1 žena. V čele krajských rad KSČM bylo zastoupeno 11 mužů a 3 ženy.

Některé politické strany za účelem vyššího zastoupení žen ve svých orgánech a na kandidátních listinách přistupují k samoregulačním mechanismům. Vnitrostranické pozitivní opatření uplatňuje například Strana zelených, která kromě aplikace kvót na kandidátních listinách a ve stranických orgánech v prosinci 2011 změnila své stanovky tak, aby na pozicích předsedy (resp. předsedkyně) a 1. místopředsedy (resp. 1. místopředsedkyně) byli vždy muž a žena. Za účelem podpory zastoupení žen v politice podnikají strany i další opatření, například v rámci ČSSD a KDU-ČSL existují ženské frakce.

Na hodnocení stran z pohledu podpory rovných příležitostí žen a mužů se v posledních letech ve vyšší míře zaměřuje občanská společnost. Například nestátní nezisková organizace Fórum 50 % vyhláší soutěž Strana otevřená ženám, jejíž pátý ročník proběhl v roce 2011.⁴⁸ Dalším příkladem iniciativ občanské společnosti ve vztahu k monitoringu podpory rovných příležitostí žen a mužů politickými stranami je aktivita nestátní neziskové organizace NESEHNUTÍ, která v roce 2011 provedla analýzu zobrazování političek na internetových stránkách jednotlivých politických stran.⁴⁹

3.2. Státní správa

Výrazná vertikální segregace v rámci státní správy přetrvávala i v roce 2011. Na začátku roku 2011 byla vláda ČR složena pouze z mužů. V průběhu roku 2011 došlo k několika změnám v personálním obsazení vlády, v jejichž důsledku byly v prosinci 2011 ve vládě zastoupeny dvě ženy, což je 13,3 %.

Na úrovni náměstků a náměstkyň ministra bylo k prosinci 2011 zastoupeno celkem 9 žen, což činí 8,9 % (k prosinci 2010 byl tento poměr 13,0 %). Pravidlem nadále zůstává, že směrem dolů v hierarchii rozhodovacích pozic ve státní správě relativní zastoupení žen roste. Na pozici ředitelky odboru bylo ve všech rezortech ke konci roku 2011 celkem 135 žen, což činí 28,4 % procenta (k prosinci 2010 to bylo 31,2 %) z pozic ředitelů odborů. Z celkového počtu 1299 vedoucích oddělení na všech rezortech, bylo v roce 2011 38 % žen, k prosinci 2010 to bylo 40,6 % žen.⁵⁰

Horizontální segregaci dle pohlaví lze vysledovat i v institucích spadajících pod jednotlivé rezorty. Příkladem mohou být územní finanční orgány (generální ředitelství, finanční ředitelství a finanční úřady). Celkem v územních finančních orgánech pracuje 11 412 žen, což odpovídá 79% zastoupení. Na úrovni vedoucích zaměstnanců a zaměstnankyň generálních ředitelství je však zastoupení žen jen 47% a na úrovni ředitelů a ředitelky jen 25%.

Stejně jako v předchozích letech obsahovala Aktualizovaná opatření Priorit a postupů vlády při prosazování rovných příležitostí pro ženy a muže pro rok 2011 úkol, podle kterého měly všechny rezorty konkrétními opatřeními aktivně podporovat vyrovnané zastoupení žen a mužů na vedoucích pozicích. Pokud je podíl žen nebo mužů ve vedoucích pozicích menší jak 30 %, měly jednotlivé rezorty přijmout opatření na základě §16 odst. 3 zákoníku práce k podpoře vyrovnaného zastoupení žen a mužů. Resorty vesměs konstatují, že při výběru vedoucích zaměstnanců a zaměstnankyň jsou v úvahu brány kvalifikační předpoklady či

⁴⁷ Ke dni 1. 4. 2012 byli v předsednictvu VV zastoupeni 3 muži a 3 ženy. V čele krajských organizací VV bylo zastoupeno 11 mužů a 3 ženy.

⁴⁸ Soutěž hodnotí pouze parlamentní strany. V prvních čtyřech ročnících se vítězem soutěže stala Strana zelených. V roce 2011 v soutěži zvítězila KSČM. Blíže viz FÓRUM 50 %, *5. ročník soutěže Strana otevřená ženám zná vítěze: levice je letos ženám nejotevřenější*. 2011. [online] [cit. 2012-04-10] URL: <<http://padesatprocent.cz/cz/zpravodajstvi/5-rocnik-souteze-strana-otevrena-zenam-zna-viteze>>.

⁴⁹ Blíže viz NESEHNUTÍ, *Sledování webových stránek politických stran*. 2011. [online] [cit. 2012-04-10] URL: <<http://zenskaprava.cz/sledovani-politickych-stran/sledovani-webovych-stranek-politickych-stran/>>.

⁵⁰ Blíže viz Příloha č. 5 ke Zprávě o rovnosti žen a mužů v roce 2011 v České republice – tabulky a grafy, tabulka č. 1.

manažerské dovednosti a princip vyrovnaného zastoupení žen a mužů při výběru vedoucích zaměstnanců a zaměstnankyň nezohledňují anebo zohledňují v minimální míře. Rezorty také často informují o tom, že ženy i muži jsou na vedoucích pozicích zastoupeni více jak z 30 %, tento údaj však vychází ze součtu žen a mužů na všech vedoucích pozicích – od náměstků a náměstkyň až po vedoucí oddělení a nerozlišují jednotlivé stupně vedoucích a rozhodovacích pozic.

Rezorty, v nichž celkové zastoupení jednoho z pohlaví v součtu všech vedoucích pozic bylo nižší než 30 %, byly v roce 2011 Ministerstvo dopravy, Ministerstvo obrany a Ministerstvo zemědělství.

3.3. Diplomatické pozice

Nízké zastoupení žen přetrvává i mezi diplomatickými pracovníky a pracovnícemi. V roce 2011 působilo dle informací Ministerstvo zahraničních věcí na pozici vedoucích zastupitelských úřadů celkem 19 žen a 85 mužů. Zastoupení žen na těchto pozicích bylo v roce 2011 tedy 18 %, což je nejvyšší zastoupení žen od roku 1999. Na druhou stranu se ani tento poměr neblíží poměru, který by bylo možné označit za vyrovnané zastoupení žen a mužů. Vývoj zastoupení žen na pozicích vedoucích zastupitelských úřadů a vývoj zastoupení žen na ostatních diplomatických pozicích v zahraničí zachycuje následující tabulka, která ukazuje, že přes dílčí pozitivní vývoj ženy stále tvoří výraznou menšinu mezi českými diplomaty a diplomatkami.⁵¹

rok	ženy mezi ostatními diplomaty v zahraničí (%)	ženy – Vedoucí zastupitelských úřadů (%)
1999	17,6	11,4
2001	16	13,8
2002	22	14,5
2003	24	15,3
2004	23,6	10,8
2005	24	14,4
2006	24	10,6
2007	24,6	12,3
2008	27	15,9
2009	19	12,0
2010	28,6	17
2011	26	18

3.4. Obchodní společnosti

Otázka zastoupení žen ve vedení obchodních společností získává v posledních letech na důležitosti, a to zejména v evropském a mezinárodním kontextu. O aktivitách Evropské komise v oblasti zastoupení žen a mužů ve vedení podniků bylo blíže pojednáno v kapitole 1.7.4.

⁵¹ Blíže viz Příloha č. 1 Zprávy o rovnosti žen a mužů v roce 2011 v České republice

Ekonomickým výhodám plynoucím z vyrovnaného zastoupení žen a mužů ve vedení podniků se věnuje i OECD v rámci své Genderové iniciativy (blíže k této iniciativě viz kapitola 1.4.). Výsledky výzkumu prováděného v této oblasti v roce 2011 OECD shrnula v únoru 2012 v dokumentu *Background paper: Joint Workshop on the Business Case for Women's Economic Empowerment*.⁵² Dokument uvádí stěžejní studie zaměřené na zkoumání souvislosti mezi vyrovnaným zastoupením žen a mužů ve vedení obchodních společností a jejich ekonomickou výkonností a konstatuje, že existuje řada analýz prokazujících souvislost mezi lepší výkonností společnosti a vyšší mírou diverzity (včetně vyššího zastoupení žen) v jejich vedení. Zároveň OECD konstatuje, že existují i studie, které tuto souvislost neprokazují.

OECD v dokumentu dále prezentovala různá opatření, která jednotlivé společnosti přijímají za účelem zvýšení zastoupení žen ve vedení podniků a efektivnějšímu využívání jejich talentu. K těmto opatřením patří například:

- Specifické tréninkové příležitosti pro ženy
- Networking
- Zvláštní opatření zaměřená na přijímání žen
- Revize genderového složení jednotlivých týmů
- Školení vedoucích zaměstnanců a zaměstnanců o výhodách diverzity ve vedení týmů
- Opatření zaměřená na sladování pracovního a soukromého života (zajišťování služeb péče o děti a flexibilních pracovních úvazků)
- Mentoringové aktivity

Za účelem podpory vyrovnaného zastoupení žen a mužů přijaly v roce 2011 některé evropské země různé formy pozitivních opatření. Francie schválila zákon požadující, aby společnosti obchodovatelné na akciovém trhu, které mají zároveň alespoň 500 zaměstnanců a zaměstnankyň a obrat alespoň 50 milionů EUR, byly povinny během příštích tří let zvýšit zastoupení žen ve svých správních a výkonných radách alespoň na 20 % a během dalších tří let na 40 %. Sankcí je skutečnost, že jmenování do správní a výkonné rady, které bude v rozporu s těmito kritérii, bude neplatné. Nizozemí zavedlo nezávazné kvóty, které vyžadují, aby do ledna 2016 společnosti s alespoň 250 zaměstnanci a zaměstnankyněmi měly ve svém vedení alespoň 30% zastoupení žen. V případě, že tuto podmínku společnost nesplní, je povinna uvést to ve své výroční zprávě.

V České republice se rovněž vede debata o možnostech podpory vyššího zastoupení žen ve vedení podniků. Na to také reagovala Rada vlády pro rovné příležitosti žen a mužů na svém prvním zasedání v roce 2012, na kterém doporučila předsedovi Rady rozšířit mandát Výboru pro vyrovnané zastoupení žen a mužů v politice i o oblast zastoupení žen v rozhodovacích pozicích obecně, včetně zastoupení ve vedení obchodních společností.

Dílčí aktivity zaměřené na podporu vyššího zastoupení žen ve vedoucích pozicích v roce 2011 vyvíjeli i zaměstnavatelé. Svaz průmyslu a dopravy například svou členskou základnu informoval o příkladech dobrovolných iniciativ ze strany podniků v oblasti diverzity ve vedení podniků (blíže viz Příloha č. 2 Zprávy o rovnosti žen a mužů v roce 2011 v České republice) a provedl šetření zaměřené na sběr dobré praxe v této oblasti.

⁵² Blíže viz BIAC - OECD, *Joint Workshop on The Business Case for Women's Economic Empowerment*. 2011 [online] [cit. 2012-04-10] URL: <http://www.biac.org/members/elsa/mtg/2012-02-workshop/OECD_Background_Paper_for_the_Worksho.pdf>.

Přestože komplexní analýza zastoupení žen a mužů ve vedení největších českých společností dosud nebyla zpracována, na základě dílčích informací lze předpokládat, že míra zastoupení žen a mužů ve výkonných a správních radách podniků je v České republice, stejně jako ve většině zemí EU, výrazně v neprospěch žen. Dle údajů Ministerstva průmyslu a obchodu byly ženy v dozorčích radách státních podniků a akciových společnostech, ve kterých Ministerstvo průmyslu a obchodu spravuje majetkový podíl státu, zastoupeny 15,8 %.

3.5. Soudnictví

3.5.1. Soudy

V rámci systému českého soudnictví lze vysledovat výraznou vertikální segregaci dle pohlaví. Zastoupení žen mezi soudci a soudkyněmi okresních soudů je 65 %. Na úrovni krajských soudů je tento poměr 59 %, na úrovni vrchních soudů 46 % a na úrovni Nejvyššího soudu 23 %. Stejně jako v loňském roce, panuje na Nejvyšším správním soudě relativně vyvážené zastoupení soudkyň (45 %) a soudců (55 %). U Ústavního soudu v roce 2011 působilo 5 soudkyň a 10 soudců, tedy 33,3 % žen.

Přestože většinu ze soudců a soudkyň na úrovni okresních soudů tvoří ženy, jsou soudkyně na pozicích předsedů a předsedkyň okresních soudů zastoupeny jen v 38 %. Na úrovni krajského soudnictví zastávala v roce 2011 pozici předsedkyně soudu pouze jedna žena, což odpovídá 13% zastoupení žen v pozicích předsedů a předsedkyň krajských soudů.

3.5.2. Státní zastupitelství

V rámci státního zastupitelství působí z celkového počtu 1 250 státních zástupců a zástupkyň 651 žen (52 %). I v případě struktury státního zastupitelství lze vysledovat výraznou vertikální segregaci dle pohlaví. Na pozici nejvyššího státního zástupce byl v roce 2011 muž, pozici jeho náměstků zastávali rovněž muži a žena nebyla zastoupena ani v pozicích vrchní státní zástupkyně a jejích náměstkyň. Ve funkci krajských státních zástupců a zástupkyň působilo 38 % žen a v pozici okresních státních zástupců a zástupkyň 48 % žen.

4. Rovné příležitosti žen a mužů na trhu práce a v podnikání

4.1. Zaměstnanost žen

Stejně jako bylo uvedeno ve Zprávě o rovnosti žen a mužů v roce 2010 v České republice je stále zaměstnanost žen v porovnání se zaměstnaností mužů nižší. Celková míra zaměstnanosti osob mezi 20 – 64 lety byla v roce 2011 70,4 %, zatímco míra zaměstnanosti žen ve věku 20 – 64 let byla pouze 60,9 %. Obdobné rozdíly v míře zaměstnanosti žen a mužů přetrvávají i ve většině ostatních zemí Evropské unie (s výjimkou Litvy, kde byla např. v 1. čtvrtletí 2011 zaměstnanost žen 59,5 % a zaměstnanost mužů 58,8 %, ve 2. čtvrtletí 2011 zaměstnanost žen 60,8 %, zatímco zaměstnanost mužů je 60,7 %). V rámci strategie Evropa 2020, jejímž cílem je dosáhnout nového růstu v EU⁵³ je důraz kladen jak na zvyšování zaměstnanosti obecně, tak i na zvyšování zaměstnanosti žen a dalších skupin. Jako obecný cíl zvýšení zaměstnanosti žen je v rámci Evropské unie stanoveno 75 % pro osoby mezi 20. a 64. rokem. Česká republika si jako své dílčí cíle, prostřednictvím tzv. Národního programu reforem České republiky 2011, stanovila celkový cíl zaměstnanosti osob mezi 20. a 64. rokem na 75 % a cíl zaměstnanosti žen na 65 %. Dle aktuálních údajů stoupla zaměstnanost osob v roce 2011 ve srovnání s rokem 2010 o 0,5 p.b. a míra zaměstnanosti žen stoupla v roce 2011 ve srovnání s rokem 2010 o 0,8 p.b.

⁵³ Blíže viz EVROPSKÁ KOMISE, *Cíle strategie Evropa 2020*. [online] [cit. 2012-04-10] URL: <http://ec.europa.eu/europe2020/reaching-the-goals/targets/index_cs.htm>.

V souvislosti se strategií Evropa 2020 byla Radou Evropské unie vydána dne 12. července 2011 doporučení k Národnímu programu reforem České republiky na rok 2011 a stanovisko Rady k aktualizovanému konvergenčnímu programu České republiky na období 2011–2014⁵⁴. V těchto doporučeních Rada Evropské unie konstatuje, že jedním z hlavních problémů v České republice jsou velké obtíže, s nimiž se potýkají ženy s dětmi při návratu na trh práce po mateřské dovolené. Tato otázka je závažná i kvůli jejím hospodářským důsledkům: dlouhým obdobím mimo pracovní proces, velkému rozdílu v zaměstnanosti žen a mužů a velmi vysokému rozdílu v odměňování žen a mužů. Brzký návrat do pracovního procesu je stále obtížný, a to i přes úsilí vlády poskytnout rodičům větší výběr při volbě délky rodičovské dovolené. Za příčinu tohoto problému lze zčásti považovat nízkou ochotu firem nabízet pracovní smlouvy na částečný úvazek, často využívaných zaměstnanců s malými dětmi v jiných členských státech EU, zčásti nízký počet cenově dostupných zařízení péče o děti. Národní program reforem vyjmenovává řadu konkrétních opatření na zlepšení možností péče o děti, včetně dětí mladších tří let. V návaznosti na toto konstatování Rada EU České republice doporučuje posílit účast na trhu práce omezením překážek, s nimiž se při návratu na trh práce potýkají rodiče s malými dětmi, zajištěním lepší dostupnosti a přístupu k cenově dostupným zařízením péče o děti. Rada EU dále doporučuje zvýšit atraktivitu a dostupnost flexibilnějších forem pracovních vztahů, jako jsou zaměstnání na částečný úvazek.⁵⁵

4.2. Gender pay gap

Gender pay gap, tedy rozdíl v odměňování žen a mužů, je jedním z nejviditelnějších problémů v oblasti rovných příležitostí žen a mužů. Data týkající se rozdílu v odměňování žen a mužů pravidelně shromažďuje jak Český statistický úřad, tak také Eurostat. Dle posledních údajů Českého statistického úřadu byl v roce 2010 podíl průměrné mzdy žen na průměrné mzdě mužů 75,1 % a podíl mediánu mezd žen na mediánu mezd mužů 81,3 %.⁵⁶ V průměru tedy muži vydělávali o 24,9 % více než ženy a v mediánu o 18,7 % více. V porovnání s rokem 2009 se průměr rozdílu v odměňování žen a mužů měřený Českým statistickým úřadem snížil o 0,3 p. b., avšak medián rozdílu v odměňování žen a mužů se zvýšil o 0,6 p. b.

Dle údajů Eurostatu za rok 2010 je průměrná hodnota gender pay gap v celé Evropské unii 16,4 %. V České republice Eurostat ve stejném roce zjistil průměrný rozdíl v odměňování žen a mužů 25,5 %. Je však třeba konstatovat, že oproti předchozím výsledkům, které byly prezentovány mimo jiné také ve Zprávě o rovnosti žen a mužů v roce 2010 v České republice se dle údajů Eurostatu gender pay gap v České republice snížil o 0,5 p. b. Celkový gender pay gap klesl o 1,4 p. b. Je třeba také dodat, že Česká republika má i nadále druhý nejvyšší gender pay gap společně s Rakouskem (a po Estonsku, jež má gender pay gap v celé Evropské unii nejvyšší) ze všech členských zemí Evropské unie.

V roce 2011 proběhl již druhý ročník tzv. Equal pay day, což je jinými slovy den rovnosti příjmů žen a mužů, jež se stanovuje tak, že je spočítáno, o kolik dní navíc musí ženy pracovat, aby dosáhly stejného příjmu jako muži. Daný počet dní či měsíců se pak připočte ke konkrétnímu roku, ve kterém se gender pay gap zjišťuje. V roce 2011 toto datum připadlo na 14. dubna. Nezisková organizace Business and Professional Women uspořádala v roce 2011 v tento den akci v obchodním centru Palladium v Praze. Součástí programu byly

⁵⁴ Blíže viz RADA EU, *Doporučení Rady ze dne 12. července 2011 k národnímu programu reforem České republiky na rok 2011 a stanovisko Rady k aktualizovanému konvergenčnímu programu České republiky na období 2011–2014*. [online] [cit. 2012-04-10] URL: <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2011:212:0005:0008:CS:PDF>>.

⁵⁵ Blíže viz ibid.

⁵⁶ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Zaostřeno na ženy a muže 2011*. 2012. [online] [cit. 2012-04-10] URL <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/publ/1413-11-r_2011>.

hudební a taneční vystoupení, módní přehlídky a rozhovory se zajímavými hosty. Dále měli účastnice a účastníci možnost osobního setkání se ženami, které dosáhly významných pozic v různých oborech jak ve státní, tak v soukromé sféře.⁵⁷

4.3. Důchody

4.3.1. Důchodový věk žen a mužů

Diferenciace důchodového věku žen podle počtu vychovaných dětí neodpovídá zásadám rovnosti mužů a žen v sociálním zabezpečení. Dle směrnice Rady ze dne 19. prosince 1978 79/7/EHS, o postupném zavedení zásady rovného zacházení pro muže a ženy v otázkách sociálního zabezpečení je možné, aby členské státy EU poskytl výhody v oblasti důchodového pojištění osobám, které vychovaly děti. Směrnice však přitom v této souvislosti ukládá členským státům EU periodicky zkoumat otázky vyloučené z působnosti směrnice z hlediska sociálního vývoje a posuzovat oprávněnost pro udržení daných výjimek.

V souvislosti s tím došlo v roce 2011 k zatím poslední změně, pokud jde o důchodový věk mužů a žen, a to zákonem č. 220/2011 Sb., kterým se mění zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony. Do právní úpravy bylo zakotveno zrychlení po roce 2018 tempa zvyšování důchodového věku žen ze 4 měsíců na 6 měsíců za každý kalendářní rok, a to až do úplného sjednocení důchodového věku mužů a žen (tempo zvyšování důchodového věku mužů zůstává nezměněno, tedy o 2 měsíce ročně). V důsledku této změny bude proces postupného sjednocování důchodového věku mužů a žen završen. Blíže viz také v kapitole 2.5.1.

Tuto změnu lze vnímat z pohledu rovného zacházení s ženami a muži velmi pozitivně, neboť v případě rozdílného věku odchodu do důchodu u žen a mužů je znění zákona koncipováno tak, že se důchodový věk pro ženy odvíjí od počtu vychovaných dětí.⁵⁸ V případě mužů není počet vychovaných dětí vůbec zohledněn, přestože je zřejmé, že také muž může, a v minulosti také mohl, děti vychovávat.

⁵⁷ Blíže viz BPW, *Druhý ročník Equal Pay day v ČR 2011*. [online] [cit. 2012-04-10] URL <<http://www.equalpayday.cz/druhy-equal-pay-day/>>.

⁵⁸ § 32 odst. 1 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů zní:

(1) Důchodový věk činí

a) u mužů 60 let,

b) u žen

1. 53 let, pokud vychovaly alespoň pět dětí,
2. 54 let, pokud vychovaly tři nebo čtyři děti,
3. 55 let, pokud vychovaly dvě děti,
4. 56 let, pokud vychovaly jedno dítě, nebo
5. 57 let,

jde-li o pojištěnce narozené před rokem 1936

(2) U pojištěnců narozených v období let 1936 až 1977 se důchodový věk stanoví podle přílohy k tomuto zákonu. Stanoví-li se důchodový věk s přičtením kalendářních měsíců, považuje se za důchodový věk dosažený v posledním přičteném kalendářním měsíci v den, který se číslem shoduje se dnem narození pojištěnce; neobsahuje-li takto určený měsíc takový den, považuje se za důchodový věk ten věk, který je dosažen v posledním dni posledního přičteného kalendářního měsíce.

(3) U pojištěnců narozených po roce 1977 se důchodový věk stanoví tak, že se k věku 67 let přičte takový počet kalendářních měsíců, který odpovídá dvojnásobku rozdílu mezi rokem narození pojištěnce a rokem 1977. Ustanovení odstavce 2 věty druhé zde platí obdobně.

(4) Podmínka výchovy dítěte pro nárok ženy na starobní důchod je splněna, jestliže žena osobně pečuje nebo pečovala o dítě ve věku do dosažení zletilosti alespoň po dobu deseti roků. Pokud se však žena ujala výchovy dítěte po dosažení osmého roku jeho věku, je podmínka výchovy dítěte splněna, jestliže žena osobně pečuje nebo pečovala o dítě ve věku do dosažení zletilosti aspoň po dobu pěti roků; to však neplatí, pokud žena před dosažením zletilosti dítěte přestala o dítě pečovat.

4.3.2. Výše důchodů žen a mužů

Co se týče výše starobních důchodů, stejně jako v případě rozdílu v odměňování žen a mužů a v přímé souvislosti s ním, je průměrná výše důchodů u žen nižší než u mužů. Průměrná měsíční výše samostatně vyplácených starobních důchodů žen v prosinci 2010 byla 9 182 Kč, zatímco průměrná měsíční výše samostatně vyplácených starobních důchodů mužů byla 11 239 Kč.⁵⁹ Je rovněž zajímavé sledovat počet žen a mužů v jednotlivých skupinách dle výše důchodů. Ve skupině s měsíčním důchodem 1 – 2 999 Kč je zhruba o polovinu méně mužů než žen, zatímco ve skupině, kde důchod činí 14 000 Kč a více převyšují muži ženy více než dva a půl krát.⁶⁰ Ženy seniorky tak pobírají méně peněz po mnohem delší dobu než muži senioři, což může mít důsledky ve větší míře chudoby seniorek.

4.3.3. Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva Andrlé proti České republice

Dne 17. února 2011 vydal Evropský soud pro lidská práva ve Štrasburku (dále jen „ESLP“) rozsudek ve věci Andrlé proti České republice. Augustin Andrlé u ESLP uplatňoval stanovení důchodového věku pro nárok na starobní důchod s přihlédnutím k tomu, že vychoval dvě děti, které mu byly svěřeny do péče. ESLP v tomto rozsudku konstatoval, že státy mohou s některými skupinami osob zacházet odlišně, pokud se snaží vyrovnat „faktickou nerovnost“. Rozdílné zacházení je však diskriminační, pokud nemá objektivní a rozumné zdůvodnění, jinými slovy, pokud nesleduje legitimní cíl nebo pokud neexistuje rozumný vztah přiměřenosti mezi použitými prostředky a cílem, o jehož dosažení je usilováno. Existuje zároveň prostor pro uvážení při posouzení, zda a do jaké míry ospravedlňují rozdíly v jinak podobných situacích rozdílné zacházení. Šíře tohoto uvážení se bude lišit podle okolností, předmětu sporu a jeho pozadí.

Soud dále uznal, že příznivější zacházení se ženami, které vychovaly děti, v bývalém Československu mělo původně za cíl napravit faktickou nerovnost a těžkosti způsobené spojením tradiční mateřské role žen a požadavkem společnosti na jejich zapojení do pracovního procesu na plný úvazek, a je proto toho názoru, že toto opatření sledovalo legitimní cíl. ESLP tedy zkoumal, zda existoval rozumný vztah přiměřenosti mezi použitými prostředky a sledovaným cílem. Soud došel k závěru, že původním cílem důchodového věku diferencovaného podle počtu dětí, které žena vychovala, bylo vyrovnání faktické nerovnosti mezi ženami a muži a vzhledem ke konkrétním okolnostem případu lze proto tento přístup i nadále považovat za objektivně a rozumně zdůvodněný, dokud v důsledku sociálních a ekonomických změn nezanikne potřeba zvláštního zacházení se ženami. S ohledem na dlouhotrvající důchodovou reformu, která v České republice dosud probíhá, není ESLP přesvědčen, že načasování a rozsah opatření přijatých českými orgány k nápravě předmětné nerovnosti byly natolik zjevně nepřiměřené, že by překročily široký rámec pro uvážení v této oblasti. Za těchto okolností ESLP tedy došel k závěru, že České republice nelze vytknout, že by v daném případě nezajistila rozumný poměr přiměřenosti mezi napadeným rozdílným zacházením a sledovaným legitimním cílem.⁶¹

4.4. Operační program Lidské zdroje a zaměstnanost

Operační program Lidské zdroje a zaměstnanost (dále jen „OP LZZ“) je programem zaměřeným na snižování nezaměstnanosti prostřednictvím aktivní politiky trhu práce a profesního vzdělávání. Dále je zaměřen na začleňování sociálně vyloučených obyvatel zpět

⁵⁹ Blíže viz ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Zaostřeno na ženy a muže 2011*. 2012. [online] [cit. 2012-04-10] URL: <http://czso.cz/csu/2011ediciplan.nsf/publ/1413-11-r_2011>.

⁶⁰ Blíže viz ibid.

⁶¹ Blíže viz Rozsudek ESLP ve věci 6268/08 Andrlé proti České republice ze dne 17. února 2011. [online] [cit. 2012-04-10] URL: <<http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?o=23&j=33&k=390&d=316696>>.

do společnosti, zvyšování kvality veřejné správy a mezinárodní spolupráci v uvedených oblastech.⁶²

V rámci OP LZZ jsou pravidelně vyhlašovány výzvy týkající se rovných příležitostí žen a mužů. V roce 2011 byla vyhlášena pod č. 76 výzva Rovné příležitosti žen a mužů na trhu práce a sladění pracovního a rodinného života s platností od 16. května 2011 do 31. srpna 2011. Cílem výzvy bylo zlepšení nerovného postavení mužů a žen na trhu práce, především v oblastech horizontálního a vertikálního rozdělení trhu práce podle pohlaví, platové nerovnosti žen a mužů, přístupu zaměstnavatelů ke sladování pracovního a rodinného života. Snahou bylo také odbourávání genderových stereotypů na trhu práce. Celková částka určená pro tuto výzvu byla stanovena na 450 000 000 Kč s tím, že výše podpory pro jeden projekt byla minimálně 1 500 000 Kč a maximálně 8 000 000 Kč. Možnost výše podpory byla stanovena až na 100 % způsobilých výdajů projektu.⁶³ Dle Zprávy o výsledcích výběrového procesu⁶⁴ vztahující se k této výzvě bylo vybráno celkem 68 projektů za celkovou částku 443 725 326,86 Kč.

4.5. Podnikání

Významnou otázkou, která byla řešena v roce 2011 v souvislosti s postavením žen v podnikání, a která bude řešena i nadále v roce 2012, je zastoupení žen ve vedení obchodních společností.

Počátkem roku 2012 byla Evropskou komisí vydána Zpráva o pokroku v oblasti zastoupení žen v ekonomických rozhodovacích pozicích.⁶⁵ Dle této zprávy je pouze 32,8 % žen na rozhodovacích pozicích v byznysu, přičemž zvyšování počtu žen na těchto pozicích je velmi pomalé, neboť např. v roce 2000 se ve vedoucích pozicích v byznysu nacházelo 30,7 % žen. Dle této zprávy je v celé Evropě méně než 12 % žen v představenstvech a dozorčích radách společností s akciemi obchodovanými na burze.

Jako příčiny nízkého zastoupení žen v představenstvech a dozorčích radách obchodních společností jsou uvedeny nejenom důvody strukturální, ale také tradiční rozdělení genderových rolí. Jde zejména o tradiční rozdělení práce, kdy ženy jsou zodpovědné za péči o rodinu a muži za její finanční zabezpečení. Jako konkrétní strukturální důvody jsou uváděny daňová politika, která nepodporuje rodiny se dvěma příjmy, nedostatek zařízení péče o děti či další potřebné členy rodiny a dále např. nedostatek možností flexibilních forem práce. Důvodem je také tradiční obchodní kultura, kde opět převažují tradičně zakotvené genderové role.

Ve zprávě je rovněž uvedeno, že dle některých studií má vyrovnanější zastoupení žen a mužů ve vedení obchodních společností pozitivní ekonomické dopady. Jako další výhoda vyššího zastoupení žen ve vedení je také uváděna větší diverzita a možnost vyhovět většímu počtu zákazníků, ženy mohou také přinést další vědomosti, dovednosti a zkušenosti. Rovněž jako pozitivum je zmíněno, že větší začlenění žen může jak pro ženy, tak pro muže přinést lepší sladování pracovního, soukromého a rodinného života.

⁶² Blíže viz MPSV, *OP Lidské zdroje a zaměstnanost (OP LZZ)*. [online] [cit. 2012-04-10] URL <<http://www.esfcr.cz/07-13/oplzz>>.

⁶³ Blíže viz MPSV, *Výzva č. 76 k předkládání grantových projektů – Rovné příležitosti žen a mužů na trhu práce a sladování pracovního a rodinného života*. [online] [cit. 2012-04-10] URL <<http://www.esfcr.cz/vyzvu-c-76-k-predkladani-grantovych-projektu-rovne>>.

⁶⁴ Blíže viz MPSV, *2. oprava Zprávy o výsledcích výběrového procesu výzvy č. 76*. [online] [cit. 2012-04-10] URL <<http://www.esfcr.cz/file/8206/>>.

⁶⁵ Blíže viz EUROPEAN COMMISSION, *Women in economic decision-making in the EU: Progress report*. 2011. [online] [cit. 2012-04-10] URL: <http://ec.europa.eu/justice/newsroom/gender-equality/opinion/files/120528/women_on_board_progress_report_en.pdf>.

Zpráva také nabízí některé strategie k vyššímu zapojení žen do vedení podniků. Jsou zde zmíněny

- a) kroky na úrovni vlády, mezi které patří měkká opatření, jako jsou vnitropodnikové kodexy a charty zahrnující také rovnost žen a mužů nebo dále kvóty pro zastoupení žen ve vedení podniků stanovené legislativně, jako je tomu např. v Norsku, Španělsku, Nizozemsku, Itálii či Belgii;
- b) kroky na straně sociálních partnerů, a dále
- c) kroky podnikané na straně obchodních společností a byznysu obecně (např. Deutsche Telekom si stanovil cíl 30 % žen ve středním a nejvyšším managementu do roku 2015).

V souvislosti s vyšším zastoupením žen ve vedení podniků v březnu 2011 Evropská komise vyhlásila, že znovu zhodnotí situaci v této oblasti a výsledky případných samoregulačních snah obchodních společností, a to v průběhu jednoho roku. Následně budou stanoveny další kroky, které by měly být v této oblasti podniknuty. Evropská komise rovněž oznámila, že v případě neuspokojivých výsledků bude prosazovat politická opatření. V březnu 2012 byly vyhodnoceny výsledky a v období od konce března do konce června probíhají veřejné konzultace Evropské komise se všemi zainteresovanými subjekty, aby byly stanoveny adekvátní a žádoucí politická opatření. Je nicméně třeba doplnit, že Česká republika se k případným kvantitativním pozitivním opatřením zakotveným legislativně staví zdrženlivě.

5. Sladování pracovního, soukromého a rodinného života

5.1. Výběrové šetření pracovních sil

Dne 2. června 2011 proběhla tisková konference Českého statistického úřadu, na které byly představeny výsledky výběrového šetření pracovních sil, které zjišťovalo informace o tom, jak ovlivňují péče o děti a další osoby v rodině ekonomickou aktivitu členů domácnosti. Na tiskové konferenci byly rovněž prezentovány výsledky výzkumů pracovníci Sociologického ústavu Akademie věd ČR.

V Prezentaci Českého statistického úřadu⁶⁶ byly uvedeny výsledky, co se týče rozložení rodin v souvislosti s rozvržením pracovní doby matky a otce (viz níže kapitola 5.2). Bylo dále zjištěno, že přes 70 % osob ve věku 15-64 let žije v domácnosti bez dětí do věku 15 let. Obecně ženy více poskytují péči než muži, když 63,3 % žen ve věku 15-64 let uvedlo, že neposkytuje péči další osobě, u mužů je tento podíl téměř 70 %. Co se týče využívání služeb péče o děti, nejvíce jich využívají ženy s nejmladším dítětem mezi 3-5 lety. Nejméně naopak ženy s dítětem mezi 0-2 roky. Nedostatečné možnosti služeb péče o děti mají relativně nízký vliv na pracovní aktivitu žen, neboť 6,2 % žen mezi 15-64 rokem uvedlo, že jejich pracovní aktivita je nedostatečnými službami ovlivněna. U mužů je nicméně tento vliv marginální a statisticky nevýznamný. Ženy s nejmladším dítětem 0-2 roky jsou ovlivněny nejvíce, a to v 11,2 %. Šetření dále sledovalo uspořádání pracovní doby žen.

Dle prezentace Sociologického ústavu Akademie věd ČR, která byla rovněž představena na zmíněné tiskové konferenci⁶⁷, je zaměstnanost matek ve věku 25-49 let s dítětem ve věku

⁶⁶Blíže viz ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Možnosti sladování pracovního a soukromého života v České republice*. 2011. [online] [cit. 2012-04-10] URL [http://www.czso.cz/csu/tz.nsf/i/prezentace_csu_z_tk_sladovani_pracovniho_a_rodinneho_zivota_v_cr/\\$File/tk_csu_110602.pdf](http://www.czso.cz/csu/tz.nsf/i/prezentace_csu_z_tk_sladovani_pracovniho_a_rodinneho_zivota_v_cr/$File/tk_csu_110602.pdf).

⁶⁷Blíže viz SOCIOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD, *Kombinování rodinného a pracovního života*. 2011. [online] [cit. 2012-04-10] URL

do 15 let 52 %. Nižší je v Evropě pouze v Itálii, Maďarsku a na Maltě. Jako důvody jsou uvedeny (i) dlouhá rodičovská dovolená, (ii) malá nabídka služeb péče o děti a (iii) nízká dostupnost flexibilních forem práce. Motivacemi žen k návratu na pracovní trh jsou zlepšení finanční situace, touha po vlastním výděлку, touha po návratu do „společnosti dospělých“, pocit vyloučení ze společnosti, touha po seberealizaci mimo rodičovství, touha po společenském uznání, obavy ze ztráty zaměstnání a ze ztráty profesních znalostí a dovedností, ztráty klientely. Největšími bariérami k návratu matek na trh práce jsou nízká dostupnost služeb péče o děti, diskriminace matek na pracovišti, v oboru či na trhu práce obecně, důležitost připisovaná celodenní mateřské péči o děti a posilování tradiční dělby rolí v rodině po porodu dítěte.

5.2. Flexibilní formy práce

5.2.1. K flexibilním formám práce ve Výběrovém šetření pracovních sil

Jak bylo uvedeno v kapitole 6.1 výše, Český statistický úřad i Sociologický ústav Akademie věd ČR se ve svých šetřeních zabývají flexibilními formami práce. Dle prezentace Českého statistického úřadu s výsledky šetření, která byla představena na tiskové konferenci⁶⁸, ve věku dětí 0-2 roky převažuje „tradiční“ model – otec v práci, matka v domácnosti. Ve věku 3-5 let nejmladšího dítěte v rodině přibližně v 55 % případů pracují oba rodiče, pouze otec pracuje přibližně ve 40 % případů. U dětí mezi 6-14 rokem ve většině případů pracují oba rodiče. Dále bylo zjišťováno, jak jsou v rodině rozvrženy úvazky rodičů. Vyplynulo, že oba rodiče s dítětem od 0 do 14 let pracují na plný úvazek ve 49 % případů, v 7,2 % případů pracuje otec na plný úvazek a matka na částečný, u 38,1 % případů je matka bez zaměstnání a otec pracuje na plný úvazek, pouze 0,3 % rodin bylo uspořádáno tak, že otec pracoval na částečný úvazek a matka na plný, oba rodiče na částečný úvazek pracovali v 0,1 % případů, model otec na částečný úvazek a matka bez zaměstnání byl zjištěna v 0,2 % případů, otec bez zaměstnání a matka na plný úvazek se objevilo v 2,0 % případů, otec bez zaměstnání a matka na částečný úvazek bylo uspořádání u 0,2 % případů a oba rodiče bez zaměstnání se objevilo u 2,9 % případů.

Celkem 72,5 % žen mezi 15-64 rokem má pevný začátek a konec pracovní doby, 8,7 % žen má pevně daný denní počet hodin, 10,3 % žen má pružnou pracovní dobu a jiné uspořádání pracovní doby má 8,5 % žen. Rodičovskou dovolenou využívají v drtivé většině ženy, mužů byl pouze statisticky zanedbatelný počet.

Dle zjištění Sociologického ústavu Akademie věd⁶⁹, který se zaměřil na pozitiva a negativa flexibilních forem práce, mezi pozitiva z pohledu zaměstnanců patří udržení kontaktu s pracovištěm, udržení si pracovní pozice, udržení si profesních znalostí, kontaktů, možnost naučit se něco nového, možnost poznat jinou oblast práce nebo obor, finanční nezávislost, výpomoc rodinnému rozpočtu, částečné řešení nedostupnosti zařízení péče o děti a umožnění získat více času na péči. Negativními aspekty jsou stejný objem práce, ale nižší mzda, nedostupné benefity, nekvalifikovaná práce, pozice neodpovídá vzdělání, je profesně i finančně pod původní pozicí, nerovná a nejistá pozice v organizaci, nízký pracovní kredit

<[http://www.czso.cz/csu/tz.nsf/i/prezentace_sou_av_cr_z_tk_sladovani_pracovniho_a_rodinneho_zivota_v_cr/\\$File/tk_sou_110602.pdf](http://www.czso.cz/csu/tz.nsf/i/prezentace_sou_av_cr_z_tk_sladovani_pracovniho_a_rodinneho_zivota_v_cr/$File/tk_sou_110602.pdf)>.

⁶⁸ Blíže viz ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Možnosti sladování pracovního a soukromého života v České republice*. 2011. [online] [cit. 2012-04-10] URL

<[http://www.czso.cz/csu/tz.nsf/i/prezentace_csu_z_tk_sladovani_pracovniho_a_rodinneho_zivota_v_cr/\\$File/tk_csu_110602.pdf](http://www.czso.cz/csu/tz.nsf/i/prezentace_csu_z_tk_sladovani_pracovniho_a_rodinneho_zivota_v_cr/$File/tk_csu_110602.pdf)>.

⁶⁹ Blíže viz SOCIOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD, *Kombinování rodinného a pracovního života*. 2011. [online] [cit. 2012-04-10] URL

<[http://www.czso.cz/csu/tz.nsf/i/prezentace_sou_av_cr_z_tk_sladovani_pracovniho_a_rodinneho_zivota_v_cr/\\$File/tk_sou_110602.pdf](http://www.czso.cz/csu/tz.nsf/i/prezentace_sou_av_cr_z_tk_sladovani_pracovniho_a_rodinneho_zivota_v_cr/$File/tk_sou_110602.pdf)>.

a problematický návrat na plný úvazek a zbrzděný kariérního růstu. Z pohledu zaměstnavatelů jsou pozitiva flexibilních forem práce v řešení problému s vysokým počtem žen, které náhle okolo 30ti let odejdou z organizace, nástroj sladění potřeb firmy a vybraných zaměstnanců/kyň, udržení si schopných odbornic/ků a jejich know-how, efektivnější využití pracovní síly v organizaci a šetření nákladů na pracovní místo u práce z domova a sdíleného pracovního místa. Negativy jsou obava ze ztráty manažerské kontroly, obava z narušení teamové práce, obtíže v komunikaci, obava, že jsou organizačně náročné i finančně náročné a stížnosti na nedostatek podpory ze strany státu.

Nejčastějšími flexibilními formami práce jsou zkrácené úvazky, zřídka se objevuje práce z domova. Na zkrácený úvazek v České republice pracuje 8,5 % žen a 2 % mužů, což je společně s Maďarskem, Slovenskem nebo Bulharskem nejnižší počet v Evropské unii. Průměr v Evropské unii práce na zkrácený úvazek je 19 % populace a 31 % žen.

V prezentaci Sociologického ústavu Akademie věd ČR byly také vytipovány pozitivní a negativní aspekty částečných úvazků. Mezi pozitiva patří udržení kontaktu s pracovištěm, udržení si pracovní pozice, udržení si profesních znalostí, kontaktů, možnost naučit se něco nového, možnost poznat jinou oblast práce nebo obor, finanční nezávislost, výpomoc rodinnému rozpočtu, částečně řeší nedostupnosti zařízení péče o děti a umožnění získat více času na péči. Negativními aspekty jsou stejný objem práce, ale nižší mzda, nedostupné benefity, nekvalifikovaná práce, pozice neodpovídá vzdělání, je profesně i finančně pod původní pozicí, nerovná a nejistá pozice v organizaci, nízký pracovní kredit a problematický návrat na plný úvazek a zbrzděný kariérního růstu.

Z pohledu zaměstnavatelů jsou pozitiva flexibilních forem práce v řešení problému s vysokým počtem žen, které náhle okolo 30ti let odejdou z organizace, nástroj sladění potřeb firmy a vybraných zaměstnanců/kyň, udržení si schopných odbornic/ků a jejich know-how, efektivnější využití pracovní síly v organizaci a šetření nákladů na pracovní místo u práce z domova a sdíleného pracovního místa. Negativy jsou obava ze ztráty manažerské kontroly, obava z narušení teamové práce, obtíže v komunikaci, obava, že jsou organizačně náročné i finančně náročné a stížnosti na nedostatek podpory ze strany státu.

5.2.2. Finanční mechanismy EHP/Norsko

V roce 2011 probíhala v rámci oddělení rovnosti žen a mužů Úřadu vlády ČR a následně také v referátu rovných příležitostí žen a mužů MPSV příprava projektu financovaného finančními mechanismy Norska. Realizace tohoto projektu by měla započít v posledním čtvrtletí roku 2012. Projekt by měl být soustředěn jednak na oblast sladování pracovního, soukromého a rodinného života a jednak na domácí násilí. Jako jedna ze stěžejních součástí projektu je plánována veřejná kampaň, která bude prosazovat mimo jiné i vyšší využívání flexibilních forem práce.

5.2.3. Konference k flexibilním formám práce

Dne 14. července 2011 uspořádala občanská sdružení Aperio a Plenkyvpraci.cz společně s T-Mobile Czech Republic konferenci, která byla věnována flexibilním formám práce, konkrétně práci z domova neboli homeworkingu. Konference byla určena především odborné veřejnosti z oblasti lidských zdrojů. Účastnice a účastníci se dozvěděli, pro jaký typ firem je práce z domova vhodná či jaké jsou její výhody a nástrahy. Prezентující z firem T-Mobile, ČSOB, Workline či LMC se podělili o své zkušenosti s tímto typem pracovního úvazku. Součástí konference byl také odborný panel, kterého se zúčastnili nejen zástupci a zástupkyně výše

zmíněných komerčních firem, ale i právnička Klára Valentová, zástupkyně a zástupci ČMKOS, MPSV a Úřadu vlády.⁷⁰

5.3. Služby péče o děti

5.3.1. Změna zákona o státní sociální podpoře

V roce 2011 došlo ke změně zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře ve vztahu k rodičovskému příspěvku. Tato změna proběhla zákonem č. 364/2011 Sb. a zejména pak zákonem č. 366/2011 Sb. Změny shodně nabyly účinnosti dne 1. ledna 2012 a týkají se větší flexibility při pobírání rodičovského příspěvku.

Došlo k úpravě celkové částky rodičovského příspěvku, která činí 220 000 Kč. Rodiče se mohou rozhodnout, v jaké výši budou rodičovský příspěvek pobírat, čímž si také určí dobu, po kterou budou rodičovský příspěvek pobírat. Nejvyšší možná částka je však omezena na 11 500 Kč měsíčně, což limituje rodiče v tom minimální zvolené době pobírání rodičovského příspěvku. Zároveň omezenou možnost volby mají rodiče dětí, jejichž 70 % 30násobku denního vyměřovacího základu nepřevyšuje částku 7 600 Kč či rodiče, jejichž denní vyměřovací základ nelze stanovit pouze proto, že v průběhu pobírání rodičovského příspěvku poskytovaného z důvodu péče o dříve narozené dítě v rodině uplynula podpůrná doba pro nárok na peněžitou pomoc v mateřství a nárok na rodičovský příspěvek na nejmladší dítě v rodině vzniká bezprostředně po nároku na rodičovský příspěvek náležející na starší dítě. Ti mohou volit výši rodičovského příspěvku pouze do částky 7 600 Kč. Protože celková částka, do které mohou rodičovský příspěvek čerpat, však zůstává 220 000 Kč, automaticky se jim prodlouží doba pobírání rodičovského příspěvku. Pokud nelze ani jednomu z rodičů stanovit denní vyměřovací základ, náleží rodičovský příspěvek ve výši 7 600 Kč měsíčně do konce devátého měsíce věku nejmladšího dítěte a od desátého měsíce věku ve výši 3 800 Kč měsíčně do 4 let věku dítěte. Tito rodiče tak nemají možnost volby, po jak dlouhou dobu budou pobírat rodičovský příspěvek. Tato situace může být velmi problematická např. pro studenty a studentky vysokých škol, kteří před narozením dítěte nepracovali. Jejich zapojení se na trh práce tak může být obtížnější.

Zmiňovaná novela zákona o státní sociální podpoře přinesla také výslovnou úpravu možnosti rodičů se v pobírání rodičovského příspěvku vystřídat. Další velmi důležitou změnou, která značně napomáhá možnosti sladovat pracovní a rodinný život rodičů malých dětí je, že děti od dvou let věku již mohou navštěvovat jesle, mateřskou školu nebo jiné obdobné zařízení po celý týden a jejich rodiče neztratí nárok na rodičovský příspěvek (dosud byla u dětí od dvou do tří let věku omezena tato doba na maximálně pět dnů v týdnu či maximálně čtyři hodiny denně). Rovněž bylo upraveno pravidlo pro děti mladší dvou let, kdy mohou navštěvovat jesle, mateřskou školu nebo jiné obdobné zařízení v rozsahu nepřevyšujícím 46 hodin v kalendářním měsíci a přesto jejich rodiče neztrácejí nárok na rodičovský příspěvek.

Touto změnou je v podstatě zavedeno tzv. časové konto, které si rodiče dětí do dvou let věku mohou vyčerpat jakkoliv jim vyhovuje v průběhu jednoho měsíce. Obdobným diskusím o zavedení časových konta se věnoval také Výbor pro sladění pracovního, soukromého a rodinného života. Tyto změny, přestože jsou samostatnou iniciativou MPSV, napřímo navazují také na tuto diskusi.

⁷⁰ Blíže viz VYHLÍDALOVÁ, J., *Plenkyvpraci.cz, APERIO a T-Monile zvali na konferenci o flexibilních pracovních úvazcích*. 2011. [online] [cit. 2012-04-10] URL <<http://www.plenkyvpraci.cz/plenky-ve-firmach/plenkyvpraci-cz-aperio-a-t-mobile-zvali-na-konferenci-o-flexibilnich-pracovnich-uvazcich>>.

5.3.2. Vznik dětské skupiny na Ministerstvu práce a sociálních věcí a příprava obdobných služeb péče o děti na dalších resortech

Dne 1. července 2011 bylo na MPSV otevřeno zařízení péče o děti zaměstnanců ministerstva - tzv. dětská skupina. V této dětské skupině je poskytována pravidelná služba péče o dítě s variabilní možností využití buď celotýdně, nebo jen po část dne, nebo jen některé dny v týdnu. Tím je podporována možnost využití flexibilních forem pracovní doby a pracovního úvazku rodičů - zaměstnanců a zaměstnankyň MSPV.⁷¹ Jedná se také o jeden z důležitých nástrojů sladování pracovního, soukromého a rodinného života. Tato dětská skupina je zřízena mimo pravidla péči v rámci vzdělávacích zařízení typu mateřských škol nebo zdravotnických zařízení typu jeslí. Nemusí proto splňovat podmínky školského zákona, zákona o péči o zdraví lidu ani zákona o živnostenském podnikání. Provoz je však samozřejmě v souladu s obecně platnými předpisy zejména v oblasti hygieny a stravování, požární a stavební oblasti aj. Toto zařízení bylo zřízeno jako pilotní projekt k připravovanému věcnému záměru zákona o službách péče o děti, na němž MPSV pracovalo v průběhu roku 2011.⁷² Blíže k věcnému záměru zákona viz kapitola 5.3.

Rovněž na některých dalších resortech byla zahájena jednání a přípravy vzniku obdobných zařízení péče o děti. Oddělení rovnosti žen a mužů Úřadu vlády ČR a následně referát rovných příležitostí žen a mužů MPSV komunikuje a spolupracuje s jednotlivými resorty v této oblasti. Po přesunu referátu na MPSV je navíc snadnější přímý přístup k informacím týkajícím se zřízení dětské skupiny, právě z toho důvodu, že na MPSV je již dětská skupina v provozu. Některé resorty, jako například Ministerstvo zahraničních věcí či Ministerstvo vnitra pokročilo ve svých přípravách vzniku dětské skupiny či obdobného zařízení služeb péče o děti poměrně daleko. Na jiných resortech jsou přípravy v začátcích, případně je zde pouze otevírána diskuse k tomuto tématu. Některé resorty zatím tuto otázku vůbec neotevřely, a proto mohou v rámci koordinačních schůzek s referátem rovných příležitostí žen a mužů načerpat informace a inspiraci k dalšímu postupu.

5.3.3. Předškolní vzdělávání

Dne 6. listopadu 2011 byl schválen zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách). Účinnosti nabývá tento zákon 1. dubna 2012. Tímto zákonem byl mimo jiné zrušen zákon č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu, který byl hlavní zákonným podkladem pro zřizování jeslí. Zákon o zdravotních službách ve svém § 124 zakotvil, že provozování jeslí jako zdravotnických zařízení podle dosavadních právních předpisů se ukončí nejpozději do 12 měsíců ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona.

V důvodové zprávě k zákonu o zdravotních službách je uvedeno, že Ministerstvo zdravotnictví nepovažuje za nezbytné, aby péče o všestranný rozvoj zdravých dětí do 3 let věku byla dále poskytována v režimu zdravotnického zařízení. Není totiž důvod, aby zdravé děti, které nepotřebují zdravotní péči, pobývaly ve zdravotnickém zařízení. Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), upravuje vázanou živnost "péče o dítě do 3 let věku v denním režimu". Obsahem této živnosti je stejná činnost jako v jeslích, přičemž tato činnost není vykonávána ve zdravotnickém zařízení. Živnostenský zákon stanoví dostatečné podmínky pro výkon této činnosti z hlediska zajištění potřebné péče o děti, včetně požadavků na odbornou způsobilost osob poskytujících tuto péči. V roce 2010 bylo v České republice 49 jeslí jako zdravotnických zařízení s 1 587 místy a 182 živnostmi - péče o děti

⁷¹ Blíže viz MPSV, *Tisková zpráva: Dětská skupina ministerstva práce a sociálních věcí*. 2011. [online] [cit. 2012-04-10] URL <<http://www.mpsv.cz/files/clanky/11301/tzmpsv230811.pdf>>.

⁷² Blíže viz ibid.

do 3 let věku. Mezi lety 1990 a 2004 došlo k poklesu počtu těchto zdravotnických zařízení o více jak 94 %.⁷³

Tato změna bude mít však také za následek, že jesle dosud považované za zdravotnické zařízení, již nebudou osvobozeny od daně podle § 58 zákona č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty. V důvodové zprávě je dále uvedeno, že touto změnou může dojít k poměrně výraznému nárůstu cen za služby těchto zařízení, a to z důvodu zatížení sazbou daně ve výši 17,5 % od 1. ledna 2013.⁷⁴ Vzhledem k tomu, že zřizovateli jeslí jsou převážně krajské úřady, může být tato změna dosti citelná, neboť tyto krajské úřady nebudou mít finanční prostředky k tomu, aby dotovali provoz jeslí, a zároveň mnoho rodičů nebude případně schopno platit vysoké částky za provoz jeslí ze svého.

Dne 20. prosince 2011 byl přijat zákon č. 472/2011 Sb., jímž byl novelizován zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon). Bylo změněno ustanovení § 34 školského zákona⁷⁵ tak, že zaměstnavatelé již mohou napříště zřizovat tzv. firemní školky pro své zaměstnance, bez toho, aby se dopouštěli diskriminace ostatních dětí rodičů, kteří nejsou zaměstnanci zřizovatele. Dle starší právní úpravy totiž zaměstnavatelé nemohli upřednostňovat děti svých zaměstnanců. Zároveň byl touto novelou zaveden v právním řádu České republiky nový pojem pro tzv. firemní školky, které jsou zde definovány jako „mateřské školy určené ke vzdělávání dětí zaměstnanců zřizovatele nebo jiného zaměstnavatele nebo zaměstnavatelů“. Zároveň takovéto firemní školky nebudou muset ve svém názvu obsahovat slova „mateřská škola“ (viz jinak § 8a odst. 1 písm. a), což bylo dosud nutné.

Na začátku roku 2011 vznikla tzv. firemní školka při Akademii věd ČR. Školka leží v areálu Akademie věd v pražské Krči a je koncipována pro 15 dětí ve věku od 2 do 7 let. Otevřena je celoročně, od pondělí do pátku od 8 do 17 hod.⁷⁶

5.4. Zapojení mužů do péče

Muži jsou stále zapojeni do péče o děti v menší míře než ženy, které jsou považovány za tradiční pečovatelky zejména o malé děti, ale i o další potřebné členy a členky domácnosti. Dle statistik za rok 2011, které sbírá MPSV, byl průměrný měsíční počet příjemců rodičovského příspěvku 5,7 tis. mužů a 317,3 tis. žen. Znamená to, že v průměru v roce 2011 bylo z celkového počtu osob pobírajících rodičovský příspěvek pouze 1,8 % mužů.

MPSV také v roce 2011 pokračovalo v realizaci kampaně Táto, jak na to?, která se zaměřovala na podporu aktivního otcovství. Bližší k této kampani viz kapitola 10.1.2.

V roce 2011 byla v rámci oddělení rovnosti žen a mužů Úřadu vlády ČR zahájena diskuse o možnosti zřízení pracovní skupiny při Radě vlády pro rovné příležitosti žen a mužů, která by se specificky zabývala postavením a přístupem mužů v rámci agendy rovných příležitostí žen a mužů. Jedním z témat, která by mohla tato pracovní skupina řešit, by rovněž mohlo být aktivní otcovství a péče mužů o děti. V rámci této diskuse se uskutečnily dva workshopy, na kterých byli přítomni odborníci a odbornice na toto téma z řad nestátních neziskových

⁷³ Bližší viz Důvodová zpráva k § 124 zákona o zdravotních službách.

⁷⁴ Bližší viz Důvodová zpráva k § 124 zákona o zdravotních službách.

⁷⁵ Ustanovení § 34 školského zákona zní: Zřizovatel může určit mateřskou školu nebo její odloučené pracoviště ke vzdělávání dětí zaměstnanců zřizovatele nebo jiného zaměstnavatele. Na tuto mateřskou školu nebo odloučené pracoviště se nevztahují odstavce 2 až 4 a § 35 odst. 1. O přijetí do této mateřské školy nebo odloučeného pracoviště rozhoduje ředitel na základě kritérií stanovených zřizovatelem, je-li jím stát, kraj, obec nebo svazek obcí, a v ostatních případech rozhoduje na základě kritérií stanovených vnitřním předpisem právnické osoby vykonávající činnost školy. Kritéria pro přijímání do mateřské školy se zveřejňují předem, a to způsobem umožňujícím dálkový přístup.

⁷⁶ Bližší informace viz Mateřská škola Akademie věd ČR. <<http://www.msakademieved.cz/>>.

organizací, akademického sektoru i státní správy. První workshop se uskutečnil v červnu 2011 a byla na něm vymezena základní témata, kterými by se skupina mohla zabývat a vneseny základní otázky týkající se samotného konceptu zřízení tzv. mužské skupiny. Přes problematičnost, kterou s sebou nese zřízení specifické mužské pracovní skupiny, se jeví zřízení takového pracovní skupiny jako přínosné a účelné, neboť agenda rovných příležitostí žen a mužů je tradičně spíše chápána jako agenda veskrze ženská. Je proto důležité a užitečné upozorňovat na to, že se jedná o otázky celospolečenské, ze kterých nelze muže či ženy vyčlenit. Druhý workshop k této pracovní skupině proběhl v říjnu 2011. Byly na něm přítomny také odbornice z Norska a Velké Británie, které se podělily o zkušenosti ze svých domovských zemí. Po proběhnutí dvou přípravných workshopů a vymezení základního směřování a témat pracovní skupiny může tuto pracovní skupinu zřídit Rada vlády pro rovné příležitosti žen a mužů. V plánu práce Rady na rok 2012 je její zřízení obsaženo, bude však záviset na postoji členek a členů Rady k tomuto tématu. Diskuse týkající se zřízení této pracovní skupiny bude však s určitostí zařazena na pořad některého z jednání Rady v roce 2012.

6. Výchova, vzdělávání a rovné příležitosti žen a mužů

6.1. Horizontální a vertikální segregace školství dle pohlaví

V rámci českého školského systému nadále přetrvává horizontální a vertikální genderová segregace. Nejvýraznější genderové segregace se dlouhodobě projevuje v pedagogickém personálu předškolního vzdělávání. Ve školním roce 2010/2011 bylo v mateřských školách zaměstnáno celkem 25 737 žen, což odpovídá 99,7% všech zaměstnanců a zaměstnankyň. Přestože lze v posledních letech vysledovat rostoucí trend zájmu mužů o zaměstnání v rámci předškolního vzdělávání (ve školním roce 2008/2009 bylo zastoupení mužů-učitelů v mateřských školách 0,1 %), je počet mužů-učitelů v mateřských školách stále velmi nízký.⁷⁷

V rámci základních škol je naopak možné vysledovat negativní trend ve vztahu k míře genderové segregace. Ve školním roce 2009/2010 tvořili muži-učitelé 16,1 % všech učitelů a učitelek na základních školách, ve školním roce 2010/2011 tento poměr klesl na 15,9 %.⁷⁸

Poměr učitelů a učitelek působících na středních školách je možné označit za genderově vyvážený – ve školním roce 2010/2011 tvořilo zastoupení učitelů-mužů 41,1 % ze všech učitelek a učitelů na středních školách. Zároveň je nutné zdůraznit, že existují výrazné rozdíly mezi jednotlivými typy středních škol.⁷⁹

Zastoupení žen mezi pedagogickými pracovníky a pracovníci působících na vysokých školách dosáhlo ve školním roce 2010/2011 35,2 %.⁸⁰

Horizontální segregace dle pohlaví v rámci českého školství přetrvává nejen mezi pedagogickými pracovníky a pracovníci, ale i mezi žáky a žákyněmi. Stále platí, že chlapci studují zejména technické obory, zatímco dívky dávají přednost společenským vědám. Ve školním roce 2010/2011 studovalo na středních školách zaměřených na technické obory celkem 2 276 dívek, což odpovídá 15 % všech studentů a studentek technických oborů

⁷⁷ Blíže viz ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Zaostřeno na ženy a muže 2011*. 2012. [online] [cit. 2012-04-10] URL <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/publ/1413-11-r_2011>.

⁷⁸ Blíže viz ibid.

⁷⁹ Blíže viz ibid.

⁸⁰ Blíže viz ibid.

středních škol. Střední školy zaměřené na společenské vědy studovalo ve školním roce 2010/2011 celkem 25 388 dívek, tedy 69 % ze všech studujících.⁸¹

Obdobnou míru horizontální genderové segregace je možné identifikovat i na vysokých školách. Ženy v roce 2010 tvořily 60 % absolventů a absolventek vysokých škol. Zastoupení žen mezi nově zapsanými vysokoškolskými studenty a studentkami v roce 2010 bylo 52 % a zastoupení žen mezi vysokoškolskými studujícími k 31. prosinci 2010 činilo 56 %, přičemž zastoupení žen mezi vysokoškolskými studujícími od roku 2000 kontinuálně roste.⁸²

Mezi vysokoškolskými studenty a studentkami technických oborů výrazně převažují muži (72 %), zatímco mezi studentkami a studenty humanitních a společenských věd (66 % žen) a ekonomických věd (61 %) převažují ženy. Nejvýraznější míra genderové segregace panuje na pedagogických oborech, kde zastoupení studujících žen dosahuje 80 %.⁸³

Horizontální segregace školství úzce souvisí s přetrvávajícími stereotypy v oblasti vzdělávání. Některé školy a vzdělávací instituce podnikají kroky za účelem potírání těchto stereotypů. Například Fakulta informatiky Vysokého učení technického v Brně v roce 2011 uspořádala již čtvrtý ročník Letní školy IT pro dívky. Letní škola má za cíl dívkám ukázat, že informační technologie jsou zajímavou oblastí, kde mohou dívky uplatnit své dovednosti a kreativitu a že studium informačních technologií není určeno jen chlapcům.⁸⁴

Dalším příkladem aktivit zaměřených na potírání horizontální segregace školství je mentoringový projekt Národního kontaktního centra – ženy a věda. V roce 2011 bylo v rámci tohoto projektu realizováno 19 mentorshipů pro studentky středních škol, které se zajímají o technické obory.

6.2. Rozdílné vzdělávací potřeby žáků a žákyň

Jak ukazují výstupy z projektu OECD s názvem PISA z roku 2009, výsledky českých žáků a žákyň doznaly od roku 2000 výrazného zhoršení ve všech sledovaných oblastech (matematika, čtení a přírodní vědy). Čeští žáci a žákyně zároveň v těchto oblastech v současnosti nedosahují průměrů zemí OECD. Přitom se ukazuje, že na zhoršení výsledků se podílejí zejména zhoršující se chlapci (obzvláště pak v čtenářské a matematické gramotnosti). Podíl dívek (14,3 %) s nedostatečnou čtenářskou gramotností je výrazně nižší než podíl chlapců (30,8 %). Zároveň platí, že celkové výsledky dívek (513 bodů) jsou výrazně vyšší než celkové výsledky chlapců (465 bodů). Ze zemí OECD vyššího rozdílu mezi celkovými výsledky dívek a chlapců dosahují jen Slovensko a Slovinsko.

V matematické gramotnosti sice chlapci (495 bodů) vykazují mírně lepší výsledky než dívky (490 bodů), ovšem oproti roku 2003 jejich výsledky klesly výrazně více než výsledky dívek. Stejně tak výsledky chlapců ve čtení klesají rychleji než výsledky dívek ve čtení a jsou dlouhodobě výrazně horší než výsledky dívek ve čtení.⁸⁵

	Matematika chlapci	Matematika dívky	Čtení chlapci	Čtení dívky
2003	524	509	477	511
2006	503	492	463	509
2009	495	490	436	491

⁸¹ Blíže viz ibid.

⁸² Blíže viz ibid.

⁸³ Blíže viz ibid.

⁸⁴ Blíže viz *Letní škola FIT pro dívky* <<http://www.fit.vutbr.cz/holky/letniskola/index.html.en>>.

⁸⁵ Blíže viz *OECD, PISA Country Profiles*. <<http://pisacountry.acer.edu.au/index.php>>.

6.3. Rovnost žen a mužů ve vědě

V současnosti tvoří ženy více než 56 % všech osob studujících vysoké školy a zastoupení žen mezi absolventy a absolventkami vysokých škol tvořilo v roce 2010 60 %. Přesto se tento poměr žen mezi absolventy a absolventkami vysokých škol neprojevuje v počtu žen působících v oblasti vědy a výzkumu. V roce 2010 bylo v oblasti výzkumu a vývoje zaměstnáno celkem 77 903 osob, z čehož ženy tvořily 32,6 %. Zastoupení žen mezi výzkumnými pracovníky a pracovníci byl 28,1 % v roce 2010. Naproti rostoucímu zastoupení žen mezi osobami studujícími vysoké školy zastoupení žen mezi osobami zaměstnanými ve výzkumu a vývoji od roku 2000 klesá.

Stav genderové rovnosti v české vědě a vědních politikách každoročně hodnotí zpráva Postavení žen v české vědě a aktivity na jejich podporu, vydávaná Sociologickým ústavem Akademie věd ČR. Monitorovací zpráva za rok 2010 mimo jiné konstatuje, že Rada pro výzkum, vývoj a inovace a 6 ze 7 ministerstev, které mají výzkum, vývoj a inovace v kompetenci, se genderovou rovností ve své činnosti nezabývaly.⁸⁶ Monitorovací zpráva za rok 2010 dále konstatuje, že z dat vyplývá, že Česká republika má vyvážený podíl žen a mužů, kteří by mohli pracovat v oblasti výzkumu. Podrobnější analýza dat však ukazuje, že zejména v případě žen neumí Česká republika jejich talenty a potenciál dostatečně dobře podpořit.⁸⁷

Zastoupení žen mezi vědeckými a výzkumnými pracovníky a pracovníci je poměrně nízké i v mezinárodním srovnání. Například průměrné zastoupení žen mezi vědeckými a výzkumnými pracovníky a pracovníci v rámci EU činí 32 %.⁸⁸ O odstraňování překážek, které brání ženám v přístupu do pracovních pozic v rámci vědy a výzkumu, usiluje například OSN. Tématem 55. zasedání Komise OSN pro postavení žen, které se uskutečnilo v roce 2011, byl přístup a účast žen a dívek na vzdělávání, vědě a technologiích, včetně prosazování rovného přístupu žen k plné zaměstnanosti a odpovídající práci. Závěry z tohoto zasedání členské státy OSN mimo jiné vyzývají k podpoře pozitivního vnímání kariéry ve vědě a technologiích ze strany dívek a žen a k podpoře jejich účasti ve vědeckých a technických disciplínách.⁸⁹ Členské státy jsou také dále vyzývány k podpoře zahrnutí genderové perspektivy do vědeckých a technologických vzdělávacích osnov a k aplikaci principu gender mainstreamingu v rámci řízení lidských zdrojů ve vědeckých a technologických institucích.⁹⁰ K tomuto zasedání také viz kapitola 1.3.

Na úrovni České republiky je nejvýznamnějším projektem zaměřeným na podporu žen-vědkyň projekt Sociologického ústavu Akademie věd „Národní kontaktní centrum – ženy a věda“ (dále jen „NKC-ŽV“), který je finančně podporován z programu EUPRO Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. NKC-ŽV podporuje badatelky v účasti na výzkumu a předkládá doporučení pro tvorbu politik zaměřených na rovné příležitosti žen a mužů ve vědě a výzkumu.

⁸⁶ Blíže viz TENGLEROVÁ, H.: *Postavení žen v české vědě a aktivity na jejich podporu: Monitorovací zpráva za rok 2010*. Praha: Sociologický ústav AV ČR. 2011. [online] [cit. 2012-04-10] URL: <http://www.cec-wys.org/docs/Monitorovaci_zprava_2010.pdf>.

⁸⁷ Blíže viz ibid.

⁸⁸ Blíže viz ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Zaostřeno na ženy a muže 2011*. 2012. [online] [cit. 2012-04-10] URL <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/publ/1413-11-r_2011>.

⁸⁹ Blíže viz UN, *Agreed conclusions on access and participation of women and girls in education, training and science and technology, including for the promotion of women's equal access to full employment and decent work*. 2011. [online] [cit. 2012-04-10] URL: <http://www.un.org/womenwatch/daw/csw/csw55/agreed_conclusions/AC_CSW55_E.pdf>.

⁹⁰ Blíže viz ibid.

NKC-ŽV dne 22. září 2011 uspořádalo 2. národní konferenci o ženách a vědě s podtitulem Genderová rovnost jako sociální inovace: Rovné příležitosti v měnícím se vědeckém prostředí. Záštitu nad konferencí převzala místopředsedkyně Senátu Parlamentu ČR Alena Gajdušková, náměstek ministra školství, mládeže a tělovýchovy pro výzkum a vysoké školství prof. Ing. Ivan Wilhelm, CSc., předseda Akademie věd České republiky prof. Ing. Jiří Drahoš, DrSc., a ředitel Informačního centra OSN v České republice Michal Broža. Cílem konference bylo vytvořit prostor pro diskusi s klíčovými aktéry české vědní politiky o genderové rovnosti ve vědě, možných opatřeních na její podporu a roli jednotlivých aktérů při jejím dosahování.⁹¹

Další aktivitou zaměřenou na podporu žen-vědkyň prostřednictvím zviditelňování úspěšných vědkyň je udílení Ceny Milady Paulové, které organizuje Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy.⁹² V roce 2011 Cenu Milady Paulové za svůj celoživotní přínos vědě v oboru chemie získala profesorka Kateřina Demnerová z Ústavu biochemie a mikrobiologie VŠCHT.

7. Důstojnost a integrita žen

7.1. Násilí založené na pohlaví

Z pohledu pomoci obětem násilí založeného na pohlaví hraje důležitou roli návrh zákona o obětech trestných činů a o změně některých zákonů, jehož přípravu během roku 2011 dokončilo Ministerstvo spravedlnosti. Návrh zákona má reagovat na absenci komplexní úpravy práv obětí trestných činů, jakožto příjemců zvláštní péče ze strany státu. Návrh zákona směřuje zejména k posílení práv oběti a k rozšíření pomoci, která je jim poskytována.

Návrh zákona obětem trestných činů přiznává zejména tato práva:

- právo na poskytnutí odborné pomoci, která bude v případě některých skupin obětí (např. obětem domácího či sexuálního násilí) poskytována bezplatně,
- právo na informace,
- právo na ochranu soukromí,
- právo na ochranu před druhotnou viktimizací,
- právo na peněžitou pomoc.⁹³

Návrh zákona také předpokládá udílení akreditací nestátním neziskovým organizacím. Akreditované organizace budou moci poskytovat právní informace obětem a organizovat restorativní programy. Vláda ČR návrh zákona o obětech trestných činů schválila usnesením vlády ČR ze dne 15. února 2012 č. 82. První čtení návrhu zákona v Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR proběhlo dne 13. března 2012.

7.1.1. Domácí násilí

7.1.1.1. Národní akční plán prevence domácího násilí na léta 2011-2014

Usnesením vlády ČR ze dne 13. dubna 2011 č. 262 byl schválen Národní akční plán prevence domácího násilí na léta 2011 – 2014.⁹⁴ NAP DN byl vládě předložen prostřednictvím Rady

⁹¹ Blíže viz NKČ-ŽV, 2. národní konference o ženách a vědě. Genderová rovnost jako sociální inovace: Rovné příležitosti v měnícím se vědeckém prostředí. 2011. [online] [cit. 2012-04-10] URL:

<http://www.zenyaveda.cz/html/index.php?s1=1&s2=3&s3=24&s4=3&s5=0&s6=0&lng=12&user_url=&menu_id=1&m=1&typ=clanky&recid_cl=2730&menu_id=1>.

⁹² Cenu nese název po první ženě, která získala právo přednášet na univerzitě (1925) a také se stala první profesorkou na našem území (1939).

⁹³ Blíže viz Příloha č. 1 Zprávy o rovnosti žen a mužů v roce 2011 v České republice

⁹⁴ NAP DN je dostupný na internetových stránkách MPSV. <http://www.mpsv.cz/files/clanky/12246/NAP_15-04-2011.pdf>.

vlády pro rovné příležitosti žen a mužů. Na jeho vypracování se zásadní měrou podílel Výbor pro prevenci domácího násilí (dále jen „Výbor“), který navázal na činnost Ministerstva vnitra při potírání domácího násilí, která se rozvíjí od roku 2002.

NAP DN reaguje na aktuální situaci v České republice. Domácí násilí zůstává podle údajů ze zdrojů Ministerstva vnitra a statistik výzkumných center závažným a značně rozšířeným společenským problémem. Návrh NAP DN usiluje o systémové a komplexní řešení této problematiky.

Celkem NAP DN obsahuje 32 úkolů uložených jednotlivým rezortům. Jejich důsledné plnění by mělo přispět ke snížení výskytu domácího násilí v české společnosti. Výbor byl zástupci a zástupkyněmi rezortů informován o průběžném plnění NAP DN na svých jednáních ve dnech 10. října 2011 a 15. prosince 2011.

7.1.1.2. Statistické údaje

Dne 1. ledna 2007 nabyl účinnosti zákon č. 135/2006 Sb., který mimo jiné zakotvil nové oprávnění Policie ČR v podobě institutu vykázání. Institut vykázání je preventivní opatření, které směřuje k ochraně osob ohrožených domácím násilím a je ukládáno bez ohledu na případnou trestněprávní kvalifikaci násilné osoby. V tabulce níže je uvedeno, jaké jsou počty vykázanych osob v letech 2007 – 2011⁹⁵:

Počet vykázanych osob	2007	2008	2009	2010	2011
Rok	862	679	778	1058	1430

V období od zavedení institutu vykázání do roku 2011 (s výjimkou roku 2008) je možné sledovat vzrůstající trend počtu vykázanych osob. V roce 2011 byl zaznamenán dosud největší počet vykázanych osob (1 430), přičemž tento počet je přibližně o 66 % vyšší než v roce 2007 (862). Během pěti let od zavedení institutu vykázání tak došlo k 2/3 nárůstu počtu vykázanych osob. Tato skutečnost nasvědčuje tomu, že Policie ČR již umí institut vykázání efektivně využívat.

Dle informací Asociace pracovníků intervenčních center (APIC) v rámci celkového počtu vykázání označila Policie ČR 2 060 osob za ohrožené, z toho 173 mužů a 1446 žen a 441 dětí. Nejčastěji se jednalo o násilí v manželských soužitích (585) a soužitích družských (488), oproti jiným obdobím vzrostl počet násilných zletilých dětí vůči rodičům (351). Domácím násilím bylo ohroženo v případech vykázání celkem 836 rodin za účasti 2 016 nezletilých dětí, z nichž 441 bylo ohroženo přímo a 1 575 nepřímo – v roli svědků. Celkem bylo v souvislosti s vykázáním v roce 2011 ohroženo 3635 osob.⁹⁶ Níže je uvedena tabulka počtu vykázanych osob v roce 2011 rozdělené dle krajů.⁹⁷

Kraj	Počet vykázanych	Počet vykázanych na 100 tis. obyvatel
Jihočeský	72	113
Jihomoravský	118	102

⁹⁵ Blíže viz BÍLÝ KRUH BEZPEČÍ, *Domácí násilí – Přehled o vykázání v ČR za rok 2011*. [online] [cit. 2012-04-10] URL: <<http://www.domacinasili.cz/files/index.php?id=32>>.

⁹⁶ Blíže viz ASOCIACE PRACOVNÍKŮ INTERVENČNÍCH CENTER, *Statistické údaje intervenčních center v ČR za rok 2011*. [online] [cit. 2012-04-10] URL: <<http://domaci-nasili.cz/Download/Komentar%20APIC%202011.doc>>.

⁹⁷ Blíže viz BÍLÝ KRUH BEZPEČÍ, *Domácí násilí – Přehled o vykázání v ČR za rok 2011*. [online] [cit. 2012-04-10] URL: <<http://www.domacinasili.cz/files/index.php?id=32>>.

Karlovarský	137	446
Královehradecký	45	81
Liberecký	82	187
Moravskoslezský	135	108
Olomoucký	112	174
Pardubický	92	178
Plzeňský	23	40
Hlavní město Praha	123	98
Středočeský	121	96
Ústecký	202	241
Vysočina	42	81
Zlínský	126	213

Z hlediska regionálního bylo v roce 2011 nejvíce osob vykázáno v Ústeckém kraji (celkem 202), Karlovarském kraji (celkem 137) a Moravskoslezském kraji (celkem 135). Přepočet počtu vykázaných osob na počet obyvatel v jednotlivých krajích ukazuje zásadní disproporci využívání institutu vykázání v jednotlivých krajích. Zatímco v Karlovarském kraji bylo v přepočtu vykázáno 441 osob na 1 milion obyvatel, v Kraji Vysočina a Královehradeckém kraji byl tento počet více než pětinásobně nižší (81 vykázaných osob na 1 milion obyvatel) a v Plzeňském kraji dokonce více než jedenáctinásobně nižší (40 vykázaných osob na 1 milion obyvatel). Tyto disproporce, spíše než o výrazných rozdílech ve výskytu domácího násilí v jednotlivých krajích, mohou vypovídat o schopnosti a ochotě Policie ČR v jednotlivých regionech institut vykázání efektivně využívat.

Další oblastí, ve které je možné sledovat statistické ukazatele vztahující se k domácímu násilí je počet trestných činů týrání osoby žijící ve společném obydlí. Podle ustálené judikatury se trestným činem týrání osoby žijící ve společném obydlí (§ 199 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník) rozumí zlé nakládání s osobou blízkou nebo jinou osobou žijící s pachatelem ve společném obydlí, vyznačující se vyšším stupněm hrubosti a bezcitnosti a určitou trvalostí. Nevyžaduje se, aby u týrané osoby vznikly následky na zdraví, ale musí jít o jednání, které týraná osoba pro jeho krutost, bezohlednost nebo bolestivost pociťuje jako těžké příkoří⁹⁸. Dle usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. srpna 2011 se týráním mohou rozumět i verbální útoky, které spočívají v hrubých a velmi vulgárních nadávkách a urážkách poškozené osoby vyznačující se bezcitností a surovostí⁹⁹. Tabulka níže poskytuje přehled počtu trestných činů týrání osoby žijící ve společném obydlí:

Trestný čin týrání osoby žijící ve spol. obydlí¹⁰⁰	2008	2009	2010	2011
zjištěno skutků	522	507	568	661
objasněno skutků	425	410	477	534
stíháno osob	400	384	436	485
- z toho ženy	18	16	18	11

⁹⁸ Blíže viz rozhodnutí NS R 20/2006 SbRt.

⁹⁹ Blíže viz rozhodnutí NS 3 Tdo 963/2011-32

¹⁰⁰ Blíže viz POLICIE ČR, *Statistiky*. [online] [cit. 2012-04-10] URL: <<http://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-mapy-kriminality.aspx>>.

Stejně jako v případě vykázání, bylo i v případech výskytu trestného činu týrání osoby žijící ve společném obydlí v roce 2011 zaznamenán nejvyšší výskyt tohoto činu. Dle údajů Policie ČR bylo v roce 2011 celkem zjištěno 661 případů týrání osoby žijící ve společném obydlí. V souvislosti s tímto trestným činem bylo v roce 485 stíháno celkem 485 osob, z toho 11 žen.

Dle údajů Ministerstva spravedlnosti bylo v roce 2011 pravomocně za trestný čin týrání osoby žijící ve společném obydlí (dle § 215a starého a § 199 nového) odsouzeno celkem 283 osob (z toho 9 žen). Nepodmíněný trest odnětí svobody byl udělen 75 osobám, podmíněný trest odnětí svobody byl udělen celkem 205 osobám. Následuje tabulka s údaji o počtu osob odsouzených za trestný čin týrání osoby žijící ve společném obydlí:

Počet pravomocně odsouzených osob za tr. čin týrání osoby žijící ve společném obydlí¹⁰¹	2008	2009	2010	2011
Počet odsouzených osob	281	247	271	283
- z toho žen	5	8	9	9
Trest odnětí svobody nepodmíněný	72	56	68	75
Trest odnětí svobody podmíněný	200	171	201	205

Počet pravomocně odsouzených osob za trestný čin týrání osoby žijící ve společném obydlí byl v roce 2011 nejvyšší od roku 2008. Přibližně čtvrtina z odsouzených osob je odsouzena k nepodmíněnému trestu odnětí svobody, přičemž tento poměr se v letech 2008 – 2011 výrazněji neměnil.

Přestože lze vysledovat zvyšující se trend monitorovaných jevů souvisejících s domácím násilím, závěry o skutečném vývoji v oblasti výskytu domácího násilí na základě těchto trendů činit nelze. Vzhledem k charakteru domácího násilí (vysoké míře latence) nelze z výše uvedených trendů jednoznačně usuzovat rostoucí výskyt domácího násilí v české společnosti. Rostoucí trend v oblasti vykázání a počtu zjištěných trestných činů v oblasti domácího násilí spíše než na rostoucí výskyt domácího násilí ukazují na schopnost Policie ČR a dalších orgánů činných v trestním řízení efektivně aplikovat a vynucovat legislativu proti domácímu násilí.

7.1.1.3. Činnost Ministerstva vnitra v souvislosti s prevencí domácího násilí

V roce 2011 pokračovala činnost Meziresortní monitorovací skupiny¹⁰² (dále jen „MMS“), jejímž gestorem je odbor prevence kriminality Ministerstva vnitra. Členy MMS jsou zástupci a zástupkyně Ministerstva práce a sociálních věcí, Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstva zdravotnictví, Ministerstva spravedlnosti, Policie České republiky a zástupci nevládního sektoru (Bílý kruh bezpečí a Koordona). Skupina během roku 2011 projednávala zejména témata: terapeutické programy pro násilné osoby, proškolení Policie ČR, multidisciplinární spolupráce atd. Ministerstvo vnitra ve spolupráci se členy MMS připravilo materiál s názvem Informaci k zavádění interdisciplinárních týmů k domácímu násilí za rok 2011, který byl vládě ČR předložen v březnu 2012. Tento materiál vzala vláda dne 6. dubna 2011 na vědomí.

¹⁰¹Zdroj: Ministerstvo spravedlnosti: Statistika a výkaznictví. Dostupné na <http://cslav.justice.cz/InfoData/prehledy-statistickych-listu.html>.

¹⁰² Zřízena při MV na základě usnesení vlády č. 794 ze dne 25. srpna 2004

Hlavními prioritami odboru prevence kriminality Ministerstva vnitra v dané problematice se pro rok 2011 staly:

- průběžné sledování a sjednocování aplikační praxe policie, intervenčních center a postupy interdisciplinárních týmů v potírání domácího násilí, pochybení v aplikaci vykázaní a nejednotný výklad některých ustanovení ze zákona o ochraně před domácím násilím;
- podpora akreditace terapeutických programů pro násilné osoby a uvolnění finančních prostředků na jejich realizaci, zavedení celorepublikové sítě specializovaných pracovišť, které se budou věnovat systematické práci s násilnou osobou;
- podpora vytvoření specializovaných týmů pro případy domácího násilí v rámci Policie České republiky.

V roce 2011 byla zřízena pracovní skupina k přípravě koncepce práce s násilnou osobou, jejímiž zástupci jsou pracovníci Probační a mediační služby, Policie České republiky, intervenčních center a další odborníci a odbornice, kteří se věnují této oblasti. Cílem pracovní skupiny je stanovení úkolů v oblasti změny legislativy, možnosti účasti v terapeutickém programu, zapojení Probační a mediační služby, vzdělávání odborníků a vytvoření standardů pro práci s agresory, dále pak využívání stávajících prostředků (např. kurátoři pro dospělé, probační úředníci, OSPOD, psychologové rodinných a manželských poraden atd.) při minimálním finančním nákladu. Skupina se sešla během roku několikrát a bude ve své činnosti pokračovat nadále.

Ministerstvo vnitra ve spolupráci s Policejním prezidiem, konkrétně s odborem řízení lidských zdrojů – oddělení vedoucího psychologa a s ředitelstvím pořádkové policie, spustilo realizaci pilotního projektu týkajícího se práce s násilnou osobou v případech domácího násilí. Do projektu byli zapojeni policejní psychologové a pracovníci Linky pomoci Policie České republiky. Zejména v případech, kdy dochází k vykázaní násilné osoby, zprostředkují pracovníci Linky pomoci vykázanému kontakty na pomáhající organizace a speciální programy pro práci s agresí poskytované externími neziskovými organizacemi. Záleží poté na vykázaném, zda této nabídce využije.

Ministerstvo vnitra rovněž pokračovalo ve vzdělávání policistů a policistek v oblasti domácího násilí. Během roku 2011 bylo v problematice domácího násilí proškoleny více než 6 000 policistů a policistek.

7.1.1.4. Činnost Ministerstva zdravotnictví v souvislosti s prevencí domácího násilí

Ministerstvo zdravotnictví (dále jen „MZd“) se v oblasti prevence domácího násilí zaměřilo zejména na podporu prevence násilí na dětech, v rámci kterého je řešena také problematika dětí a domácího násilí. Po celý rok pokračovala v činnosti Pracovní skupina Ministerstva zdravotnictví pro prevenci násilí na dětech a tato problematika byla zařazena mezi priority dotačních programů ministerstva pro rok 2011. V rámci dotačního programu „Péče o děti a dorost“ byly podpořeny mimo jiné projekty zaměřené na prevenci sexuální zneužívání a bezpečného prostředí pro děti bez úrazů a násilí.

Pro období 2010/2011 byla mezi Ministerstvem zdravotnictví a WHO/EURO uzavřena tzv. „BCA smlouva“ (Biennial Collaborative Agreement). Jednou z priorit této smlouvy je také prevence násilí na dětech. V rámci této aktivity byl připraven základní vzdělávací modul dle manuálu TEACH VIP (*Violence and injury prevention users' manual*) pro potřeby České republiky a tento modul byl následně ověřen v praxi, a to na vzdělávacím kurzu pro odborníky ve dnech 21. - 22. června. 2011, 3. lékařské fakulty Univerzity Karlovy v Praze. Dne 31. května 2011 bylo ve Fakultní nemocnici Motol ustaveno Národní koordinační centrum pro prevenci úrazů, násilí a podpory bezpečnosti pro děti. Mezi priority

tohoto centra patří zejména analýza úrazových dat, edukace a informovanost široké odborné i laické veřejnosti, spolupráce s pracovišti a odborníky v dané oblasti na lokální, regionální, národní i mezinárodní úrovni.

Ministerstvo zdravotnictví se rovněž podílí na plnění příslušných úkolů vyplývajících z Národního akčního plánu prevence domácího násilí na léta 2011 – 2014 mimo jiné se zaměřením na edukaci odborníků v oblasti prevence úrazů a násilí – včetně oblasti domácího násilí (vypracování manuálu specializačního „Advanced“ vzdělávacího modulu dle WHO TEACH VIP a následné ověření tohoto modulu v praxi).

7.1.1.5. Činnost Ministerstva práce a sociálních věcí v souvislosti s prevencí domácího násilí

V oblasti sociálních služeb jsou v rámci podpory cílové skupiny oběti domácího násilí dlouhodobě finančně podporovány ty sociální služby, které s touto cílovou skupinou přicházejí do kontaktu, ať už přímo, tak i přeneseně. Ministerstvo práce a sociálních věcí v rámci dotačního řízení v roce 2011 nadále podporovalo intervenční centra a další poskytovatele sociálních služeb, kteří jako svou cílovou skupinu uvádějí oběti domácího násilí.

V roce 2011 poskytlo MPSV v I. kole dotací ze státního rozpočtu na zajištění poskytování sociální služby azylové domy poskytovatelům sociálních služeb, kteří jsou zapsáni v registru poskytovatelů sociálních služeb, částku ve výši 50 283 000,- Kč a službám intervenční centra částku ve výši 1 965 000,- Kč.

7.1.1.6. Činnost Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy v souvislosti s prevencí domácího násilí

V oblasti prevence domácího násilí bylo pro MŠMT v roce 2011 klíčovou aktivitou v souvislosti s plněním NAP DN vzdělávání pedagogických pracovníků a pracovníků v oblasti domácího násilí. Tento cíl byl plněn zejména následujícími vzdělávacími akcemi, kterých se celkem zúčastnilo 172 pedagogických pracovníků a pracovníků:

- vzdělávací program Krizová intervence aneb Jak neztratit půdu pod nohama
- seminář Problematika psychického a fyzického týrání dětí
- seminář Podpora multidisciplinární spolupráce v problematice ochrany dítěte na místní úrovni, ale i v celorepublikovém a mezinárodním kontextu.

7.1.2. Obchodování s lidmi

V roce 2011 Česká republika nadále zůstávala zdrojovou, tranzitní i cílovou zemí pro obchod s lidmi, zejména za účelem nucené prostituce a pracovního vykořisťování.¹⁰³ Dle zprávy *Trafficking in Person Report* za rok 2011 jsou sexuálnímu vykořisťování v České republice vystaveny zejména ženy ze Slovenské republiky, Ukrajiny, Ruska, Rumunska, Bulharska, Vietnamu, Mongolska, Nigérie, Hondurasu a Brazílie.¹⁰⁴ Česká republika je tranzitní zemí pro obchod s lidmi směřujícími zejména do Rakouska, Německa, Švýcarska, Řecka, Finska a Nizozemí.¹⁰⁵ Zpráva o stavu obchodování s lidmi v roce 2010 jako zdrojové země označuje zejména Rusko, Slovensko, Ukrajinu a Rumunsko, v oblasti obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování ze zdrojových zemí převažují Rusko, Slovensko, Ukrajina, Nigérie,

¹⁰³ Blíže viz DEPARTMENT OF STATE, USA, *Trafficking in Persons Report, 11th Edition*, 2011, s. 141 [online] [cit. 2012-07-04] URL: < <http://www.state.gov/documents/organization/164453.pdf> >.

¹⁰⁴ Blíže viz ibid.

¹⁰⁵ Blíže viz ibid.

Honduras, Rumunsko a Bulharsko.¹⁰⁶ Případy českých obětí obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování byly zaznamenány ve Velké Británii, Německu, Švédsku a Nizozemí.¹⁰⁷

Zpráva *Trafficking in Person Report* za rok 2011 mimo jiné konstatuje, že vláda ČR vyvíjí snahy v plnění minimálních standardů pro odstranění obchodování s lidmi, přestože je neplní v plné míře.¹⁰⁸ Zpráva kladně hodnotí zejména navýšení finančních prostředků poskytované nestátním neziskovým organizacím poskytujícím sociální služby obětem obchodování s lidmi.

Prevenici obchodování s lidmi se věnuje zejména odbor bezpečnosti politiky Ministerstva vnitra a Mezirezortní koordinační skupina pro oblast boje proti obchodování s lidmi, která byla zřízena na základě usnesení vlády ČR č. 1006 z 20. srpna 2008. Odbor bezpečnosti politiky Ministerstva vnitra každoročně vydává Zprávu o stavu obchodování s lidmi v České republice za uplynulý rok.¹⁰⁹ Prioritami MV v oblasti obchodování s lidmi na rok 2011 byly dle této zprávy následující: i) důsledné potírání trestných činů obchodování s lidmi, ii) identifikace obětí a profesionalizace expertů, iii) zhodnocení stávajícího systému sběru dat, iv) mapování prostituční scény zejména ve vztahu ke zranitelným skupinám a v) evaluace fungování Programu podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi MV.¹¹⁰

Základním koncepčním dokumentem v oblasti potírání a prevence obchodování s lidmi je Národní strategie boje proti obchodování s lidmi (pro období let 2008 – 2011), schválená usnesením vlády č. 67 ze dne 23. ledna 2008.¹¹¹

Ministerstvo vnitra každoročně vypisuje dotační programy pro nestátní neziskové organizace působící v oblasti prevence obchodování s lidmi. Pro rok 2010 bylo vyčleněno 3 832 480,- Kč pro dotační titul „Prevence v oblasti obchodování s lidmi a pomoc obětem obchodování s lidmi“. Dotace byla poskytnuta šesti projektům nestátních neziskových organizací La Strada o.p.s., Arcidiecézní Charita Praha – Projekt Magdala, Organizace pro pomoc uprchlíkům o.s., Diakonie ČCE a Rozkoš bez rizika.

Celkem bylo v roce 2011 objasněno 11 trestných činů obchodování s lidmi, z nichž 6 bylo objasněno dodatečně. Z 19 zjištěných trestných činů obchodování s lidmi v roce 2011 jich tedy bylo v témže roce objasněno 5. Počet zjištěných i objasněných trestných činů obchodování s lidmi tedy v roce 2011 oproti roku 2010 poklesl.

Počty Policií ČR zjištěných a objasněných trestných činů obchodování s lidmi										
Rok	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Zjištěno	15	10	13	16	16	11	29	10	24	19
Objasněno	10	9	12	11	13	11	11	5	13	11
Vyšetřované	12	19	30	18	11	20	22	32	35	29

¹⁰⁶ Blíže viz MV, *Zpráva o stavu obchodování s lidmi v České republice za rok 2010*. [online] [cit. 2012-04-10] URL: <<http://www.mvcr.cz/soubor/zprava-o-obchodovani-s-lidmi-2010.aspx>>.

¹⁰⁷ Blíže viz ibid.

¹⁰⁸ Blíže viz DEPARTMENT OF STATE, USA, *Trafficking in Persons Report, 11th Edition*. 2011. s. 141 [online] [cit. 2012-07-04] URL: <<http://www.state.gov/documents/organization/164453.pdf>>.

¹⁰⁹ Blíže viz MV, *Zpráva o stavu obchodování s lidmi v České republice za rok 2010*. [online] [cit. 2012-04-10] URL: <<http://www.mvcr.cz/soubor/zprava-o-obchodovani-s-lidmi-2010.aspx>>.

¹¹⁰ Blíže viz ibid.

¹¹¹ Blíže viz MV, *Národní strategie boje proti obchodování s lidmi (pro období let 2008-2011)*. [online] [cit. 2012-04-10] URL: <<http://www.mvcr.cz/clanek/obchod-s-lidmi-dokumenty-924305.aspx>>.

a stíhané osoby										
-----------------	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Zdroj: Policie ČR

Na mezinárodní úrovni se problematiky obchodování s lidmi dotýká Úmluva o důstojné práci pro pracovníky v cizích domácnostech, kterou v roce 2011 na své 100. výroční konferenci schválila Mezinárodní organizace práce. Úmluva o důstojné práci pro pracovníky v cizích domácnostech poskytuje vyšší míru ochrany pracovníkům v cizích domácnostech, které v evropském a českém prostředí často tvoří ženy-cizinky. Ustanovení této úmluvy požadují, aby vlády reagovaly na vyšší míru zranitelnosti skupin osob, které pracují v cizích domácnostech a aby jim byla poskytnuta příslušná pracovněprávní ochrana.

7.1.3. Znásilnění

V roce 2011 bylo Policií ČR zjištěno celkem 675 případů trestného činu znásilnění, což oproti předchozímu roku představuje přibližně 15% nárůst (v roce 2010 bylo zjištěno 586 případů trestného činu znásilnění, v roce 2009 bylo zjištěno 480 případů trestného činu znásilnění, v roce 2008 celkem 529 případů). Objasněno bylo Policií ČR v roce 2011 celkem 468 případů znásilnění. Naprostou většinu obětí zjištěných trestných činů znásilnění tvoří ženy (v roce 2010 ženy tvořily 94,1 % obětí znásilnění) a pachatelé znásilnění jsou zpravidla muži (z celkového počtu 405 osob stíhaných nebo vyšetřovaných v souvislosti s trestným činem znásilnění byla stíhána nebo vyšetřována jedna žena).

Počty Policií ČR zjištěných a objasněných trestných činů znásilnění				
Rok	2008	2009	2010	2011
Zjištěno	529	480	586	675
Objasněno	361	343	437	468
Vyšetřované a stíhané osoby	345	315	377	405

Zdroj: Policie ČR

Přetrvávajícím problémem zůstává vysoká latence trestného činu znásilnění, kdy velké množství žen a mužů znásilnění nehlásí. Dle odhadů z roku 2010 je v České republice nahlášeno přibližně pouze 3 – 8 % případů znásilnění (což by znamenalo, že případů znásilnění se v České republice vyskytuje mezi 8 a 20 tisíci ročně).¹¹² Dalším problémem je poměrně vysoká míra „úmrtnosti“ případů nahlášených znásilnění, tedy věc je odložena nebo trestní stíhání zastaveno, příp. znásilnění není nakonec prokázáno.

Problematickou nedostatků v trestněprávní úpravě související s efektivním postihem znásilnění a problematikou vzdělávání orgánů činných v trestním řízení se i v roce 2011 zabýval Výbor pro prevenci domácího násilí a jeho pracovní skupina zřízená k problematice znásilnění. Cílem pracovní skupiny je vypracovat podnět pro Radu k řešení institucionálních nedostatků v různých oblastech legislativní úpravy a praxe orgánů činných v trestním řízení v rámci stíhání trestného činu znásilnění.

¹¹² Blíže viz ČECHOVÁ, J., JANDOVÁ, H. et al.: *Stop znásilnění. Analýza pomoci obětem znásilnění v České republice*. Persefona, o.s., Brno 2010.

7.1.4. Nebezpečné pronásledování (stalking)

Jednou z forem násilí, které je ve vyšší míře páčáno na ženách a jehož pachateli jsou převážně muži, je nebezpečné pronásledování (stalking). Trestný čin nebezpečného pronásledování byl do českého právního řádu zahrnut jako součást nového trestního zákona účinného od ledna roku 2010. Dle současné dikce trestního zákona se jedná o dlouhodobé pronásledování tím, že je druhé osobě vyhrožováno, je vyhledávána její blízkost nebo je sledována, je vytrvale kontaktována, omezována v obvyklém způsobu života anebo je zneužito jejích osobních údajů za účelem získání kontaktu. Toto jednání zároveň musí být způsobilé vzbudit v oběti důvodnou obavu o svůj život či zdraví nebo život či zdraví osoby blízké.

V roce 2011 bylo Policií ČR zjištěno celkem 535 případů nebezpečného pronásledování a v souvislosti s tímto trestným činem bylo stíháno nebo vyšetřováno celkem 380 osob (z toho 27 žen).¹¹³ Odsouzeno za trestný čin nebezpečného pronásledování bylo v roce 2011 celkem 83 osob (z toho 6 žen).

V návaznosti na úkol NAP DN, uspořádalo Ministerstvo vnitra v listopadu 2011 odbornou konferenci k problematice nebezpečného pronásledování, které se zúčastnilo přibližně 90 účastníků a účastnic – policistů a policistek, policejních psychologů a psychologek, pracovníků a pracovníc pomáhajících organizací, intervenčních center, soudců a soudkyň a státních zástupců a zástupkyň. Přednášejícími byli odborníci a odbornice z oblasti policejní psychologie, intervenčních center a justice. Prezentace přednášejících jsou k dispozici na internetových stránkách Ministerstva vnitra.¹¹⁴

V roce 2011 předložil senátor Marcel Chládek návrh novely trestního zákoníku za účelem zvýšení trestní sazby za trestný čin pronásledování a za účelem změny definice skutkové podstaty tohoto trestného činu tak, aby nadále neobsahovala podmínku vzbuzení důvodné obavy o život nebo zdraví.¹¹⁵ V únoru 2012 se Senát Parlamentu ČR usnesl na vrácení tohoto návrhu výborům k novému projednání.

7.1.5. Prostituce

Dne 21. září 2011 proběhla konference s názvem ČR a fenomén prostituce: Možnosti právní úpravy a postavení osob zabývajících se prostitucí. Tato konference byla pořádána Centrem ProEquality při Otevřené společnosti, o.p.s. a Friedrich-Ebert-Stiftung E.V. a zaštitěná radním hlavního města Prahy Petrem Dolínkem. Konference navazovala na iniciativu hlavního města Prahy předložit návrh zákona o regulaci prostituce. Konference se zaměřila na zvýšení povědomí odborné veřejnosti a politické reprezentace v ČR o fenoménu prostituce, možnostech právní úpravy a jejím vlivu na práva osob zabývajících se prostitucí. Konference zároveň usilovala o vnesení lidskoprávního a genderového rozměru do problematiky prostituce. Představen byl vývoj právní úpravy prostituce v ČR a současné regulační návrhy, analýza názorů veřejnoprávních aktérů a akterek a odborné veřejnosti v ČR, mediální analýza českého tisku a srovnání právních úprav prostituce v Nizozemí a Švédsku. Odborné prezentace představily výstupy z původního výzkumu provedeného v rámci projektu

¹¹³ Blíže viz POLICIE ČR, *Statistiky*. [online] [cit. 2012-04-10] URL: <<http://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-mapy-kriminality.aspx>>.

¹¹⁴ Blíže viz MV, *Ministerstvo vnitra uspořádalo konferenci o stalkingu*. 2011. [online] [cit. 2012-04-10] URL: <<http://www.mvcr.cz/clanek/ministerstvo-vnitra-usporadalo-konferenci-o-stalkingu.aspx>>.

¹¹⁵ Blíže viz SENÁT PČR, *Návrh senátního návrhu zákona senátora Marcela Chládky, kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů*. 2011. [online] [cit. 2012-04-10] URL: <<http://www.senat.cz/xqw/webdav/psssenat/original/61011/51681>>.

Zvyšování povědomí o právech osob zabývajících se prostitucí v ČR.¹¹⁶ Tento výzkum byl proveden pod odborným vedením Dr. Blanky Hančilové a JUDr. Barbary Havelkové.¹¹⁷

7.2. Zdraví, reprodukční zdraví a porodní péče

7.2.1. Poruchy příjmu potravy

Co se týče tématu poruch příjmu potravy, Ministerstvo zdravotnictví spolupracovalo se Státním zdravotním ústavem (dále jen „SZÚ“). Prostřednictvím SZÚ v Praze byl v roce 2011 realizován projekt „Víš co jíš?“ (www.viscojis.cz), který se zaměřoval na (i) zdravé stravování a výživu, (ii) onemocnění související s výživou (iii) zacházení s potravinami a na to (iv) jak nakupovat potraviny.

V rámci činností Ministerstva zdravotnictví týkajících se poruchy příjmu potravy byla v roce 2011 také vydána brožura s názvem Stravování v těhotenství, která obsahuje informace o správné výživě nejen pro nastávající matky.¹¹⁸

7.2.2. Sterilizace v rozporu s právem

Na zasedání dne 9. května 2011 byl v Radě vlády pro lidská práva projednáván podnět Výboru proti mučení a jinému nelidskému, krutému, ponižujícímu zacházení a trestání k protiprávním sterilizacím žen v ČR. Obsahem doporučení výboru je návrh, aby vláda ČR přijala novou a komplexní právní úpravu týkající se výkonu sterilizace, provedla důkladné a nezávislé šetření ohledně praxe provádění sterilizací v rozporu s právem, jakož i zavedla účinný odškodňovací mechanismus sterilizovaných žen. Doporučení dále obsahuje návrh, aby zmocněnkyně vlády pro lidská práva ustanovila zvláštní komisi k prošetření individuálních žádostí o přiznání odškodnění za protiprávní sterilizace. Na tomto zasedání Rady vlády pro lidská práva bylo přijato usnesení, kterým tato rada vzala podnět svého výboru na vědomí a pověřila zmocněnkyni vlády pro lidská práva, aby předložila nový návrh usnesení rady, který zohlední připomínky z jednání rady, zejména připomínky směřující k nutnosti oddělit přípravu právní úpravy a vlastní posouzení stížností a další návrhy.¹¹⁹

Navazující zasedání Rady vlády pro lidská práva se uskutečnilo v únoru roku 2012. Rada vlády pro lidská práva zde schválila doporučení vládě odškodnit všechny ženy, které byly sterilizovány v rozporu s právem. To se má týkat žen, které byly sterilizovány v letech 1972 až 1991 a vznikl jim dle tehdejších předpisů nárok na peněžitý příspěvek. Rada doporučuje odškodnit i ty ženy, které neměly rozumnou možnost požadovat odškodnění soudní cestou z důvodu uplynutí tříleté promlčecí lhůty k podání žaloby na ochranu osobnosti.

V souvislosti se sterilizacemi provedenými v rozporu s právem je třeba připomenout, že v rámci Aktualizovaných opatření přijatých vládou ČR v roce 2011 byl Ministerstvu spravedlnosti uložen úkol přezkoumat možnosti odškodnění, včetně tříleté promlčecí lhůty na vznesení nároku, v případech nezákonných sterilizací. Termín plnění tohoto úkolu je stanoven na konec roku 2012.

¹¹⁶ Blíže viz OTEVŘENÉ SPOLEČNOST, O.P.S., ČR a Fenomén Prostituce: Možnosti Právní Úpravy a Postavení Osob Zabývajících se Prostitucí. 2011. [online] [cit. 2012-04-10] URL: <<http://www.proequality.cz/res/data/008/000947.pdf>>.

¹¹⁷ Blíže viz OTEVŘENÉ SPOLEČNOST, O.P.S., Projekt zvyšování povědomí o právech osob zabývajících se prostitucí v České republice. [online] [cit. 2012-04-10] URL: <<http://www.proequality.cz/res/data/008/000947.pdf>>.

¹¹⁸ Blíže viz ŠTUNDLOVÁ, D., Stravování v těhotenství. 2006. [online] [cit. 2012-04-10] URL: <http://www.szu.cz/uploads/documents/czpz/vyziva/Stravovani_v_tehot_k4.pdf>.

¹¹⁹ Podklady ze zasedání rady vlády ČR pro lidská práva lze nalézt zde: <<http://www.vlada.cz/cz/ppov/rp/cinnost-rady/zasedani-rady/zasedani-rady-dne-9--kvetna-2011-86162/>>.

Rovněž v průběhu roku 2012 bude vládě ČR předložena písemná informace o realizaci doporučení Výboru pro odstranění diskriminace žen OSN týkající mimo jiné nezákonných sterilizací. Výbor pro odstranění diskriminace žen si tuto informaci přednostně vyžádal v rámci svých Závěrečných doporučení, která vydal po slyšení delegace České republiky v roce 2010. Blíže viz v kapitole 1.1.

7.2.3. Péče v souvislosti s porodem

Ministerstvo zdravotnictví předložilo v listopadu 2011 návrh vyhlášky o požadavcích na minimální technické a věcné vybavení zdravotnických zařízení a kontaktních pracovišť domácí péče, která úzce souvisí s péčí v souvislosti s porodem a zejména s alternativními formami porodu. Vyhláška obsahuje zvláštní požadavky na technické a věcné vybavení zdravotnických zařízení ambulantní péče, a to mimo jiné pro oblast gynekologie a porodnictví a dále pro porodní asistentky. Ze strany zejména nestátních neziskových organizací či uskupení porodních asisterek byl návrh této vyhlášky připomínkován.

Otázkou péče související s porodem se také zabýval Výbor pro lidská práva a biomedicínu Rady vlády pro lidská práva, který toto téma diskutoval na svém jednání dne 5. prosince 2011. Za přítomnosti zástupkyň z řad porodních asisterek výbor toto téma projednal a shodl se na tom, že zmocněnkyni vlády pro lidská práva navrhne zřízení pracovní skupiny složené jak ze zástupců a zástupkyň z oboru lékařství, tak ze zástupkyň z řad porodních asisterek, aby nad možnostmi alternativních forem porodu diskutovali. Zmocněnkyně vlády pro lidská práva tomuto požadavku Výboru pro lidská práva a biomedicínu vyhověla a obrátila se s žádostí o spolupráci na pana ministra zdravotnictví. Ministrem zdravotnictví byly další kroky v této věci podniknuty na počátku roku 2012.

K tomuto tématu je dále třeba dodat, že také Rada se hodlá v následujícím období zabývat otázkou porodů. Úvodní diskuse proběhla na jejím prvním zasedání v roce 2012, na kterém se Rada rovněž dohodla, že toto téma bude dále sledovat.

7.2.4. Ženy se zdravotním postižením

V roce 2011 zpracovala nestátní nezisková organizace APERIO – společnost pro zdravé rodičovství pro Vládní výbor pro zdravotně postižené občany zprávu Ženy se zdravotním postižením v ČR, Sekundární komparativní analýza postavení žen se zdravotním postižením v ČR. Tato zpráva se podrobně věnuje postavení žen se zdravotním postižením v České republice. Zpráva se věnuje výskytu zdravotního postižení v závislosti na pohlaví, a to druhům zdravotního postižení v závislosti na pohlaví a sleduje také sociální statut žen se zdravotním postižením. Věnuje se též účasti na veřejném životě zdravotně postižených žen. Dále je obsažen rozbor postavení zdravotně postižených žen v oblastech zaměstnanosti, trhu práce a ekonomické aktivity, včetně podnikání a sladování pracovního, soukromého a rodinného života. Zpráva se také věnuje vzdělávání žen se zdravotním postižením a v rámci této části prezentuje dotazníkové šetření zaměřené na zkušenosti zdravotně postižených žen se vzděláváním v ČR. Zpráva se dále dotýká sociálně-kulturních a volnočasových aktivit zdravotně postižených žen a domácího násilí a násilí na zdravotně postižených ženách. V závěru je obsažena kapitola věnující se nestátním neziskovým organizacím zaměřeným na problematiku žen se zdravotním postižením.

Tato analýza je první svého druhu provedená v České republice. Jedná se proto o velmi cenný zdroj informací, který zkoumá dosud komplexně nezmapovanou oblast. Dne 6. března 2011 byla tato analýza prezentována na zasedání Vládního výboru pro zdravotně postižené občany.

8. Rovné příležitosti žen a mužů ve vnějších vztazích

8.1. Transformační a rozvojová spolupráce

Strategický dokument Koncepce transformační politiky považuje rovnost a nediskriminaci za jednu z tematických priorit a konstatuje, že úkolem transformační politiky je mimo jiné pomoci překonávat historické, sociální, kulturní, náboženské a ideologické bariéry rovnosti, např. ty, které vedou k nízké účasti žen v rozhodovacích procesech a na veřejném životě, zejména v politice.¹²⁰

Koncepce zahraniční rozvojové spolupráce na období 2010 – 2017 definuje rovnost žen a mužů jako jeden z průřezových principů a uvádí, že ČR bude usilovat o zohledňování rovnosti na dvou úrovních: průřezově, tj. uplatněním tohoto hlediska při programování rozvojové spolupráce a v jednotlivých fázích projektového cyklu a tematicky, tj. prostřednictvím specifických projektů zaměřených na posílení postavení žen.¹²¹

ČR se na úrovni EU zavázala k plnění programu EU *Plan of Action on Gender Equality and Women's Empowerment in Development 2010 - 2015*, který si klade za cíl přispět k naplnění mezinárodních závazků v oblasti podpory rovnoprávnosti žen a mužů a posílení role žen v rozvoji (závěrečná doporučení CEDAW, Úmluva OSN proti všem formám diskriminace žen, závěry Pekingské akční platformy, CSW, Rozvojové cíle tisíciletí, apod.).

Akční program, jehož plnění EU každoročně reviduje, vyžaduje mj. systematické zapracovávání genderové problematiky do rozvojové agendy a do politického dialogu s partnerskými zeměmi. Prosazování rovnosti žen a mužů je tedy zakotveno jako jedno z průřezových témat ve všech pěti programech prioritních zemí české zahraniční rozvojové pomoci (pro období 2011-2017).

Ministerstvo zahraničních věcí v roce 2011 podpořilo následující rozvojové projekty přispívající k naplňování rovnosti žen a mužů:

- Zvyšování dostupnosti kvalitní zdravotnické péče s důrazem na péči o matku a dítě, Člověk v tísni, Kambodža
- Obnova zdrojů obživy po konfliktu na severu země - zaměřeno na ženy a děti, Charity, Uganda
- Humanitární pomoc obětem sexuálního násilí a dalším válkou postiženým obyvatelům v Jižním Kivu, Člověk v tísni, Kongo
- Podpora implementace moderních vyučovacích metod do vzdělávacího systému Etiopie, Etiopie
- Projekt rychlého dopadu (QIP) týkající se přípravy žen pro práci se sdělovacími prostředky, Afghánistán

Ministerstvo zahraničních věcí v rámci transformační spolupráce aktivně spolupracuje s nevládním sektorem při posouzení, do jaké míry lze zohledňování principu rovných příležitostí pro ženy a muže při výběru projektů transformační spolupráce aplikovat. Díky zaměření programu prioritně na podporu občanské společnosti, a to zejména prostřednictvím českých nevládních organizací, mají ženy většinové postavení jak mezi cílovou skupinou transformačních projektů, tak mezi jejich realizátory.

¹²⁰ Blíže viz MZV, *Koncepce transformační politiky*. [online] [cit. 2012-04-10] URL: <http://www.mzv.cz/file/517290/NOVA_KONCEPCE_TP_final.doc>.

¹²¹ Blíže viz MZV, *Koncepce zahraniční rozvojové spolupráce České republiky na období 2010-2017*. [online] [cit. 2012-04-10] URL: <http://www.mzv.cz/public/5b/5c/67/501254_391744_Koncepce_ZRS.doc>.

- Ministerstvo zahraničních věcí v roce 2011 pokračovalo v podpoře projektu realizovaném organizací La Strada na posílení občanské společnosti a institucí v Bosně a Hercegovině pro účinný boj proti obchodování s lidmi.
- V rámci projektu Institutu pro občanskou společnost Europeum realizovaného v Egyptě byly zástupcům občanské společnosti, vysokých škol a představitelům státních institucí předávány české zkušenosti mj. v oblasti práv žen, za účasti expertky z Fóra 50 %.

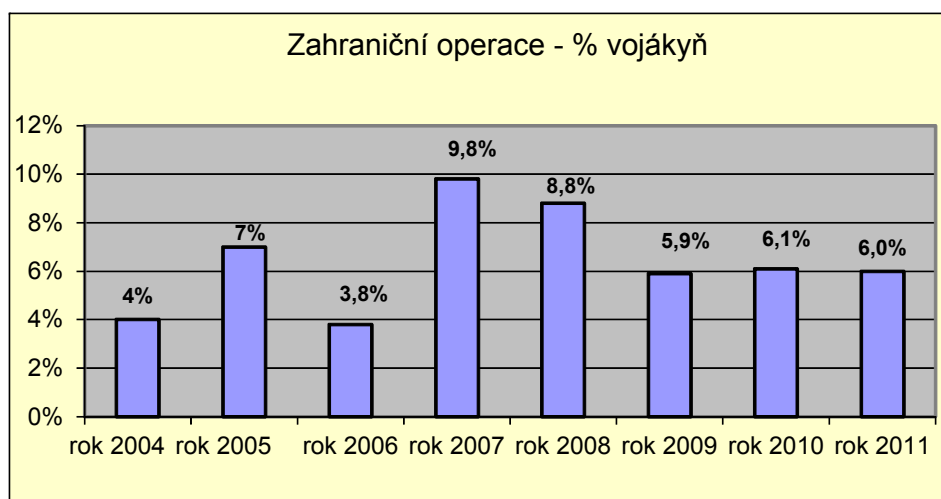
8.2. Koncepce zahraniční politiky ČR

Usnesením vlády ČR ze dne 20. července 2011 č. 589 byla schválena Koncepce zahraniční politiky ČR (dále jen „KZP“) vypracovaná Ministerstvem zahraničních věcí. KZP mimo jiné konstatuje, že zájmem ČR je prosazovat nedotknutelné společenské hodnoty jako lidská důstojnost a zodpovědnosti vůči lidským právům. Za prvořadou prioritu KZP označuje ochranu vnějších podmínek pro rozvoj vlastního demokratického právního státu založeného na svobodě, rovnosti, spravedlnosti, lidské důstojnosti, na toleranci k odlišnostem a solidaritě se slabšími, ohroženými a bezbrannými.

Prosazování rovnosti žen a mužů jako součást výše uvedených hodnot je tedy jednou z priorit české zahraniční politiky. Přímý odkaz na prosazování rovnosti žen a mužů obsahuje KZP v rámci části věnované působení ČR v mezinárodních organizacích, kde KZP konstatuje, že ČR bude v Radě Evropy aktivně působit při prosazování rovnosti žen a mužů.¹²²

8.3. Účast žen v zahraničních operacích a pozorovatelských misích

Jedním z ukazatelů naplňování Pekingské akční platformy je i zastoupení žen v mírových operacích OSN. Podíl žen-vojákyň, které se za Českou republiku účastní mírových operací OSN, je každoročně monitorován Ministerstvem obrany. Podíl účastnic v mírových operacích OSN se dlouhodobě pohybuje pod 10 %, v roce 2011, klesl na 6 % (v roce 2010 bylo toto zastoupení 6,1 %). Tabulka níže ukazuje počty žen zastoupených v zahraničních operacích České republiky jako vojákyně:

¹²² Blíže viz MZV, *Koncepce zahraniční politiky České republiky*. 2011. [online] [cit. 2012-04-10] URL: http://www.mzv.cz/file/675937/koncepce_zahranicni_politiky_2011_cz.pdf.

9. Další aktuální témata

9.1. Rovnost žen a mužů a ochrana životního prostředí

V rámci tzv. Pekingské akční platformy, která byla přijata na Čtvrté světové konferenci o ženách v Pekingu v roce 1995 je specifikováno dvanáct tzv. kritických oblastí. Jednou z těchto kritických oblastí je také oblast Ženy a životní prostředí. Rada EU se zabývá stanovováním indikátorů k těmto tzv. kritickým oblastem. Rada EU se prozatím nezabývala třemi z těchto dvanácti kritických oblastí, z nichž jednou je právě oblast Ženy a životní prostředí.

V roce 2011 byla pro potřeby EIGE zpracována zpráva s názvem Rovnost žen a mužů a klimatické změny. Je třeba doplnit, že rovnost žen a mužů a životní prostředí je jednou z priorit dánskému předsednictví probíhajícího v první polovině roku 2012 a je řešeno ustavení indikátorů právě k oblasti genderu a životního prostředí. Přípravy těchto indikátorů navazují na výsledky zprávy zpracované pro Evropský institut pro rovnost žen a mužů. Zpráva se z velké části zabývá zejména klimatickými změnami.

Základní zjištění ve zprávě týkající se postavení žen a životního prostředí jsou, že doposud byla genderová dimenze v diskusích o klimatických změnách postrádána. Nicméně ženy a muži jsou klimatickými změnami zasaženi různou měrou. Genderové role, rodinné povinnosti a péče o domácnost, genderově segregovaný pracovní trh a rozdíl v odměňování žen a mužů způsobuje rozdílný dopad klimatických na ženy a muže. Jde například o vyšší úrazovost či úmrtnost žen při extrémních výkyvech počasí. Také adaptace na klimatické změny, která vyžaduje finanční prostředky, může být u žen horší, a to v důsledku rozdílu v odměňování žen a mužů (blíže o otázce rozdílu v odměňování žen a mužů viz kapitola 4.2.). Také ženy, které jsou především odpovědné za péči, nesou větší břemeno v období např. přírodních katastrof, právě pro to, že vykonávají tuto pečovatelskou roli.

V rámci základních zjištění je dále uvedeno, že ženy generují méně emisí. Ženy naopak spotřebovávají více energie na topení, a to z důvodu jejich častějšího pobývání uvnitř budov, zejména z důvodu péče. Ženy naopak méně využívají automobily a dopravují se častěji veřejnou dopravou. Ženy mají také tendenci k tomu být si více vědomy otázek spojených s životním prostředím a zdravím a jsou schopny se lépe adaptovat ve prospěch životního prostředí a také cítí větší potřebu podnikat kroky ke zmírňování klimatických změn. Ženy také více podporují opatření k redukci automobilů.

V rámci zprávy jsou také navrženy indikátory týkající se životního prostředí. EIGE navrhuje sledovat participaci žen a mužů na rozhodovacích procesech týkajících se životního prostředí, a to na úrovni členských států EU, na úrovni orgánů EU a na mezinárodní úrovni. Dále Evropský institut pro rovnost žen a mužů navrhuje sledovat data týkající se vzdělávání dívek a chlapců a žen a mužů v terciálním vzdělávání v oblasti přírodních věd a technologií na úrovni EU a členských států.¹²³

9.2. Zastoupení žen ve vedení podniků

Jak již bylo výše uvedeno, v rámci Evropské komise je nyní řešena otázka možnosti zvýšení participace žen ve vedení podniků. Bližší informace k této iniciativě Evropské komise blíže viz kapitola 1.7.4.

¹²³ Blíže viz EIGE, *Main Findings: Gender Equality and Climate Change*. 2011. [online] [cit. 2012-04-10] URL: <<http://www.eige.europa.eu/sites/default/files/Gender%20Equality%20and%20Climate%20Change%20-%20Main%20Findings.pdf>>.

9.3. Aktivní stárnutí a rovnost žen a mužů

V souvislosti s obecným trendem stárnutí evropské (včetně české) populace získávají v uplynulých letech na významu aktivity zaměřené na podporu aktivního stárnutí a mezigeneračního dialogu. Důkazem toho je i skutečnost, že rok 2012 byl vyhlášen Evropským rokem aktivního stárnutí a mezigenerační solidarity. Cílem této iniciativy je upozornit veřejnost na přínos seniorů a seniorek pro společnost.

Zároveň platí, že genderové nerovnosti přetrvávají i mezi seniory a seniorkami. V důsledku rozdílů v odměňování žen a mužů přetrvávají rozdíly v příjmech i v období stáří, kdy ženy dostávají výrazně nižší starobní důchody než muži. V roce 2010 činil rozdíl ve výši starobního důchodu žen a mužů 18 %, kdy průměrný starobní důchod mužů byl 11 239 Kč a průměrný starobní důchod žen 9 182 Kč (bližší viz kapitola 4.3.). Nižší starobní důchody žen mají za následek zvýšenou míru ohrožení chudobou žen ve stáří. Dle posledních údajů z roku 2009 je chudobou ohroženo 15 % českých seniorek (žen ve věku nad 65 let), oproti 7 % seniorů.¹²⁴

Jak již bylo uvedeno výše, otázkám rovnosti žen a mužů v souvislosti s aktivním stárnutím se blíže věnovala Expertní síť v oblasti zaměstnání a rovnosti žen a mužů a Poradní výbor pro rovné příležitosti žen a mužů (bližší viz kapitola 1.7.5.). Poradní výbor pro rovné příležitosti žen a mužů ve svém stanovisku k genderové dimenzi aktivního stárnutí a mezigenerační solidarity mimo jiné EU a členským státům doporučuje zahrnout genderovou dimenzi do iniciativ zaměřených na aktivní stárnutí, stanovit nové cíle pro dostupnost služeb péče o závislé osoby, zahrnout princip gender mainstreamingu při přípravě opatření zaměřených na seniory a seniorky či zajistit vyrovnanou účast žen a mužů ve všech akcích a událostech pořádaných v rámci Evropského roku aktivního stárnutí a mezigenerační solidarity.¹²⁵

10. Horizontální témata

10.1. Muži a rovné příležitosti žen a mužů

10.1.1. Muži a výchova dětí po rozvodu rodičů v rámci diskusí o tzv. střídavé péči

V prosinci 2010 byl předložen Poslanecké sněmovně Parlamentu České republiky návrh poslance Pavla Staňka na úpravu z. č. 94/1963 S., o rodině (dále jako „zákon o rodině“), který si kladl za cíl zakotvit v zákoně o rodině úpravu střídavé výchovy dítěte po rozvodu rodičů jako povinnou variantu upořádání těchto vztahů.

Tento návrh byl široce diskutován a vyjadřovala se k němu také zmocněnkyně vlády pro lidská práva, která dne 22. června 2011 vydala k této věci tiskovou zprávu, v níž uvedla, že již stávající znění zákona o rodině umožňuje soudům svěřit dítě do střídavé výchovy rodičů. Dále uvedla, že při svěřování dětí do střídavé výchovy je nezbytné vždy ke konkrétním případům přistupovat individuálně, především a v první řadě s ohledem na nejlepší zájem a potřeby dítěte, dále na schopnost dítěte a rodičů střídavou výchovu zvládnout a s důrazem na dohodu rodičů o základních podmínkách střídavé výchovy. Střídavá výchova, podle ní, může být vhodným prostředkem uspořádání práv a povinností rodičů

¹²⁴ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Zaostřeno na ženy a muže 2011. 2012.* [online] [cit. 2012-04-10] URL <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/publ/1413-11-r_2011>.

¹²⁵ Blíže viz ADVISORY COMMITTEE ON EQUAL OPPORTUNITIES FOR WOMEN AND MEN, *Opinion on the gender dimension of active ageing and solidarity between generations.* 2011. [online] [cit. 2012-04-10] URL: <http://ec.europa.eu/justice/gender-equality/files/opinion_active_ageing_en.pdf>.

k dítěti, ovšem klade zvýšené nároky jak na rodiče, tak na dítě. Zmocněnkyně vlády pro lidská práva dále přivítala otevření debaty o střídavé výchově, nicméně uvedla, že nesdílí názor, že navrhovaná legislativní změna je v současné době správnou a efektivní cestou.¹²⁶

Následně Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky schválila dne 21. června 2011 předkládaný návrh a postoupila jej Senátu parlamentu České republiky, který jej projednal dne 20. července 2011. Po tomto projednání byl Senátem návrh vrácen Poslanecké sněmovně s pozměňovacími návrhy. Poslanecká sněmovna hlasovala o vráceném návrhu zákona dne 6. září 2011 a v rámci tohoto opakovaného hlasování návrh nepřijala.

10.1.2. Aktivní podpora otcovství

V roce 2010 byla Ministerstvem práce a sociálních věcí zahájena realizace kampaně *Táto, jak na to?*. Jedná se o kampaň, která se zaměřuje na otce všech kategorií, jejichž společným jmenovatelem je zájem a péče o děti. Projekt posiluje rodičovské kompetence u mužů a také ukazuje, co jim osobně rodičovství přináší. Představuje protiváhu negativního obrazu otcovství a otců, jenž je dnes ve společnosti a médiích rozšířen a změně nenapomáhá. Mužům - otcům chybí i cílená podpora zaměstnavatelů. *Táto, jak na to?* má povzbudit firmy i státní správu, aby více myslely na otce. Hlavním cílem projektu *Táto, jak na to?* je zvýšit podíl mužů, kteří se aktivně podílejí na rodičovství. Přitom pojem aktivní otcovství, tj. účast mužů na každodenní péči o děti a domácnost, se chápe široce - jako vůle sdílet rodičovství se ženami. Ne nutně v poměru 50:50, ale s osobním nasazením a odpovědností.¹²⁷

Projekt *Táto, jak na to?* pokračoval také v roce 2011. Na počátku října 2011 proběhla dvoudenní závěrečná mezinárodní konference k tomuto projektu. Této konference se zúčastnila norská odbornice z organizace Reform, která účastnice a účastníky konference seznámila s podmínkami v Norsku. Na konferenci také vystoupila odbornice z Velké Británie z Fatherhood Institut, která blíže představila situaci ve Velké Británii. Prostor byl na konferenci také věnován zaměstnavatelům a jejich přístupu k podpoře aktivního otcovství. Projekt byl ke konci roku 2011 úspěšně ukončen a jeho vyhodnocení a závěry z něj jsou dostupné na webových stránkách www.tatojaknato.cz.

10.2. Donucovací prostředky proti ženám

Dle z. č. 55/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční stráží České republiky (dále jako „zákon o Vězeňské službě“) se donucovací prostředky používají, pokud je to nezbytné k zajištění pořádku a bezpečnosti, a to proti osobám, které ohrožují život nebo zdraví, úmyslně poškozují majetek nebo násilím se snaží mařit účel výkonu zabezpečovací detence, výkonu vazby nebo výkonu trestu odnětí svobody, anebo narušují pořádek nebo bezpečnost v prostorách Vězeňské služby, ve věznici pro místní výkon trestu, v budovách soudů, jakož i jiných místech činnosti soudů, budovách státních zastupitelství nebo ministerstva a v bezprostřední blízkosti střežených objektů. Dále zákon o vězeňské službě rovněž stanoví výčet čtrnácti donucovacích prostředků. Dle ustanovení § 19 zákona o vězeňské službě jsou stanovena některé omezení při použití donucovacích prostředků a střelné zbraně.

Tato omezení jsou specifikována jednak ve vztahu k těhotné ženě, proti které nelze použít úderů a kopů sebeobrany, pout s poutacím opaskem, slzotvorných prostředků, obušku, služebního psa, vodního stříkače, zásahové výbušky, úderu střelnou zbraní, varovného výstřelu a střelné zbraně. Dále jsou zde rovněž stanovena omezení v použití donucovacích prostředků proti ženám obecně. Jedná se o zákaz použití služebního psa a střelné zbraně.

¹²⁶ Blíže viz ÚŘAD VLÁDY ČR, *Tisková zpráva zmocněnkyně pro lidská práva k tzv. střídavé výchově*. 2011. [online] [cit. 2012-04-10] URL: <http://www.vlada.cz/cz/ppov/zmocnenec-vlady-pro-lidska-prava/aktuality/tiskova-zprava-zmocnenkyně-pro-lidska-prava-k-tzv--střídavé-výchově-85173/>.

¹²⁷ Blíže viz *Táto, jak na to? Základní informace*. <<http://www.tatojaknato.cz/zakladni-informace>>.

Důvodová zpráva vztahující se k zákonu o Vězeňské službě obsahovala u § 19 pouze konstatování, že v úpravě se zejména dbá, aby střelné zbraně bylo použito jen v těch případech, kdy je to adekvátní k významu hodnot, které jsou ohroženy. Není zde tedy dostatečně zhodnoceno, z jakého důvodu byly některé donucovací prostředky zakázány vůči ženám.

Za adekvátní lze považovat úpravu, která zakazuje použití některých donucovacích prostředků vůči těhotným ženám. Obdobná úprava je například obsažena v z. č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, kde je v § 58 uvedeno, že při zákroku proti zjevně těhotné ženě nesmí policista použít některé prostředky¹²⁸, to však vyjma případů, kdy útok takové osoby bezprostředně ohrožuje život nebo zdraví policisty anebo jiné osoby nebo hrozí větší škoda na majetku a nebezpečí nelze odvrátit jinak. Domníváme se však, že je nutné zabývat se otázkou, nakolik je úprava obsažená v § 19 zákona o Vězeňské službě, která se týká zákazu některých donucovacích prostředků vůči ženám obecně, legitimní z hlediska rovných příležitostí žen a mužů.

10.3. Potírání genderových stereotypů

10.3.1. Reklama

Způsob zobrazování (především) ženského těla v reklamě je již několik desetiletí terčem kritiky. Hovoříme v této souvislosti o tzv. sexismu, který je postaven na stereotypních názorech o určité skupině, v tomhle případě o skupině žen, nebo mužů. Tyto zjednodušující názory o ženách a mužích – jejich chování, rolích či vlastnostech – vycházejí z představ o „náležitém“ či „přirozeném“ chování mužů a žen. Na jejich základě jsou lidé posuzováni podle příslušnosti k určitému pohlaví bez ohledu na své individuální vlastnosti či schopnosti. Sexismus se tak projevuje především předsudky o nezpůsobilosti k určitým činnostem, a ačkoli se častěji obrací proti ženám, sexistické názory vůči mužům jsou jen druhou stranou stejné mince. Realita je mnohem různorodější než se mediální obraz mužů a žen, který je tvořen mimo jiné reklamou, snaží ukázat.¹²⁹

Také v roce 2011 byla nestátní neziskovou organizací Nesehnutí vyhlášena soutěž Sexistické prasátečko. Soutěž Sexistické prasátečko má za cíl vybrat nejvíce sexistickou reklamu, se kterou se po celé České republice můžeme setkat. Záměrem soutěže není jejich zhotovitele či zhotovitelky odsoudit, ale upozornit je na to, že jejich reklamy mohou někoho urážet, což si řada firem často vůbec neuvědomuje. Slavnostní vyhlášení vítězů proběhlo 15. listopadu 2011. Do třetího ročníku bylo nominováno rekordních 91 reklam. Do soutěže přišlo více než deset tisíc hlasů. Veřejnost hlasovala celkem ve třech kategoriích, a to v kategorii „Ženy jako objekty“, v kategorii „Ženy jako části těla“ a v kategorii „Další projevy sexismu“, která zahrnuje stereotypní zobrazení rolí mužů a žen ve společnosti či sexistické reklamy zobrazující muže.¹³⁰

¹²⁸ Jedná se o údery a kopy, slzotvorný, elektrický ani jiný obdobný dočasně zneschopňující prostředek, obušek ani jiný úderný prostředek, vrhací prostředek mající povahu střelné zbraně podle jiného právního předpisu s dočasně zneschopňujícím účinkem, vrhací prostředek, který nemá povahu zbraně podle tohoto zákona, vytlačování vozidlem, vytlačování štítem, služebního psa, zásahovou výbušku, úder střelnou zbraní, hrozbu namířenou střelnou zbraní, varovný výstřel a zbraň.

¹²⁹ Blíže viz NESEHNUTÍ, *Co je to sexismus v reklamě*. 2011. [online] [cit. 2012-04-10] URL: <<http://zenskaprava.cz/%ef%bb%bfsexismus-v-reklame/>>.

¹³⁰ Blíže viz NESEHNUTÍ, *Sexistické prasátečko: výsledky 3. ročníku*. 2011. [online] [cit. 2012-04-10] URL: <<http://zenskaprava.cz/hlasovani-a-vysledky-2011/>>.

10.4. Role nestátních subjektů, sociálních partnerů, akademické obce a občanské společnosti v prosazování rovných příležitostí žen a mužů

10.4.1. Nestátní neziskové organizace

10.4.1.1. Spolupráce státní správy s nestátními neziskovými organizacemi

V roce 2011 nadále pokračoval model spolupráce navázaný v předešlých letech mezi Radou vlády pro rovné příležitosti žen a mužů a jejími výbory a zástupkyněmi a zástupci nestátních neziskových organizací. V roce 2011 se na činnosti Rady a jejích výborů podílely následující nestátní neziskové organizace:

- Arcidiecézní charita Praha,
- Asociace podnikatelek a manažerek,
- Asociace mediátorů ČR,
- Asociace pro rovné příležitosti žen a mužů,
- Česká ženská lobby,
- Český svaz žen,
- Gender Studies o.p.s.,
- Intervenční centrum Praha,
- KOORDONA,
- Liga otevřených mužů,
- Moravská asociace podnikatelek a manažerek,
- Nová Trojka,
- Občanská poradna Nymburk,
- Otevřená společnost o.p.s.,
- Persefona o.s. Brno,
- Poradna pro občanství/občanská a lidská práva,
- proFem o.p.s.,
- Psychocentrum – manželská a rodinná poradna kraje Vysočina,
- Rodinné Centrum Paleček,
- ROSA o.s.,
- SKP-CENTRUM o.s.,
- Síť mateřských center o.s.,
- Slovak – Czech Women's Fund,
- Spondeo o.p.s.

Spolupráce s nestátními neziskovými organizacemi probíhala i na úrovni jednotlivých rezortů. V poměrně vysoké míře s nestátními neziskovými organizacemi spolupracovaly především Ministerstvo práce a sociálních věcí, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstvo vnitra či Ministerstvo zahraničních věcí.

10.4.1.2. Činnost nestátních neziskových organizací ve vztahu k prosazování rovnosti žen a mužů

V roce 2011 nadále pokračovaly nestátní neziskové organizace v širokém spektru svých činností v rámci prosazování rovnosti žen a mužů. Jedná se zejména o osvětové a vzdělávací aktivity, advokační činnost, aktivity zaměřené na prevenci různých nežádoucích sociálních jevů, lobbying či poskytování expertízy různým státním orgánům. Shrnutí činnosti všech organizací, které usilují o prosazování rovných příležitostí žen a mužů, je nad rámec této Zprávy. Za účelem vypracování této Zprávy byly osloveny nestátní neziskové organizace

zastoupené v Radě vlády pro rovné příležitosti a jejích výborech s prosbou o zaslání zpráv o své činnosti v roce 2011. Na tuto výzvu odpověděly následující organizace:

Česká ženská lobby, Fórum 50 %, KOORDONA, Otevřená společnost, o.p.s., ROSA o.s. Zprávy těchto organizací jsou součástí přílohy č. 2 Zprávy o rovnosti žen a mužů v roce 2011 v České republice.

10.4.2. Sociální partneři

Stejně tak jako nestátní neziskové organizace jsou v Radě vlády pro rovné příležitosti a jejích výborech zastoupeni i sociální partneři. V Radě v roce 2011 zasedala předsedkyně Výboru Českomoravské konfederace odborových svazů pro rovné příležitosti žen a mužů a předseda Konfederace zaměstnavatelských a podnikatelských svazů ČR.

Zprávy o činnosti Českomoravské konfederace odborových svazů a Svazu průmyslu a dopravy jsou součástí přílohy č. 2 Zprávy o rovnosti žen a mužů v roce 2011 v České republice.

10.4.3. Akademická obec

Na činnosti Rady vlády pro rovné příležitosti a jejích výborů se podílí i zástupci a zástupkyně akademické obce. V roce 2011 byly v Radě zastoupeny tyto vědecké a akademické instituce: Sociologický ústav Akademie věd, Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy a Fakulta sociálních studií Masarykovy univerzity.

Informace o činnosti následujících akademických a vědeckých institucí a poradních orgánů:

i) Centrum genderových studií FF UK, ii) Rada vlády pro výzkum, výzkum a inovace a iii) Sociologický ústav Akademie Věd, v roce 2011 v oblasti prosazování rovných příležitostí žen a mužů jsou součástí přílohy č. 2 Zprávy o rovnosti žen a mužů v roce 2011 v České republice.

10.4.4. Výzkumy veřejného mínění a sociologické výzkumy

10.4.4.1. Trendy sociálně politických mechanismů ovlivňujících genderové vztahy

Výzkum Trendy sociálně politických mechanismů ovlivňujících genderové vztahy byl pro Úřad vlády ČR, resp. MPSV realizován kontinuálně od roku 2002.¹³¹ Přestože výzkum poskytoval cenný pohled na vývoj názorů české společnosti na různé otázky spojené s rovností žen a mužů, nepodařilo se tento výzkum v roce 2011 realizován.

10.4.4.2. Rodinná politika

Centrum pro výzkum veřejného mínění (dále též „CVVM“) v listopadu 2012 provedlo výzkum v oblasti rodinné politiky. Z výzkumu vyplývá, že 91 % respondentů a respondentek je pro podporu pružné pracovní doby nebo zkrácených úvazků pro rodiče s malými dětmi. Naprostá většina respondentů a respondentek se rovněž vyslovilo pro zvýšení počtu mateřských školek (84 %) a jeslí (66 %). Přitom v roce 2004 se pro zvýšení počtu jeslí vyslovovalo pouze 41 %.¹³²

10.4.4.3. Role žen a mužů

Vnímání rolí žen a mužů v některých oblastech popisuje výzkum CVVM publikovaný v prosinci 2011. Z výzkumu vyplývá rostoucí trend názorů, že pečovat o děti by měly oba

¹³¹ Výsledky výzkumu viz MPSV, *Trendy sociálně politických mechanismů ovlivňujících genderové vztahy - průzkumy veřejného mínění 2002 – 2010*. [online] [cit. 2012-04-10] URL: <<http://www.mpsv.cz/cs/12484>>.

¹³¹ Blíže viz CVVM, *Názory občanů na vybraná opatření v rodinné politice – listopad 2011*. [online] [cit. 2012-04-10] URL: <http://www.cvvm.cas.cz/upl/zpravy/101208s_es111212.pdf>.

¹³² Blíže viz ibid.

rodiče – v roce 2011 tento názor zastávalo 59 % respondentů a respondentek (nejvíce od roku 1998). Obdobně názor, že pečovat o děti by měla pouze žena, zastávalo v roce 2011 dosud nejméně respondentů a respondentek (39 %). Většina populace (56 %) se rovněž domnívá, že jak muž, tak žena by měli usilovat o kariéru. Na druhou stranu, většina populace je stále toho názoru, že vařit by měla zejména žena (73 %) a že muž by měl být zodpovědný za finanční situaci domácnosti (64 %).¹³³

10.4.4.4. Ženy v politice

Na přelomu roku 2011 a 2012 uskutečnilo Středisko analýz a empirických průzkumů (dále jen „SANEP“) průzkum zaměřený na názory české společnosti v oblasti zastoupení žen v politice. Z průzkumu mimo jiné vyplývá, že 47 % populace je toho názoru, že političky jsou méně náchylné ke korupčnímu jednání než politici (o opaku je přesvědčeno 33 % obyvatel a 20 % na tuto otázku nemá jednoznačnou odpověď). Velká část respondentů a respondentek (přes 40 %) je zároveň toho názoru, že vyšší zastoupení žen v politice by mělo pozitivní vliv na podobu tuzemské politiky. Přestože téměř polovina dotázaných se domnívá, že ženy nemají rovný přístup do politických funkcí (43 %) a že počet žen zastoupených v Parlamentu ČR je nedostatečný (44 %), legislativní kvóty pro zastoupení žen a mužů v politice podporuje jen poměrně malá část české společnosti (20 %).¹³⁴

10.4.4.5. Domácí násilí

V říjnu 2011 provedlo SANEP průzkum na vzorku více než 27 tisíc obyvatel. Podle průzkumu se s domácím násilím setkalo přibližně 22 % respondentů a respondentek. Většinu z obětí domácího násilí (v jeho psychické i fyzické formě) tvořily ženy (69 %). Alarmující skutečností je, že 15 % respondentů a respondentek uvedlo, že je obětí fyzického, psychického nebo sexuálního týrání v aktuálním průběhu svého života (na stejnou otázku odpovědělo 11 % vzorku odpovědí „spíše ano“). Téměř čtvrtina populace se tedy domnívá, že je v současnosti obětí týrání.¹³⁵

10.4.4.6. Zaoštroeno na ženy a muže a Ženy a muži v datech

Komplexní statistické informace vztahující se k rovnosti žen a mužů v různých oblastech společenského a ekonomického života každoročně zveřejňuje Český statistický úřad v publikaci *Zaoštroeno na ženy a muže* a její anglické mutaci.¹³⁶ Podrobné statistiky Český statistický úřad vydává rovněž v publikaci *Ženy a muži v datech*, která vychází ve tříletých etapách.¹³⁷

Závěr

Zpráva o rovnosti žen a mužů v roce 2011 v České republice podává základní přehled o klíčových událostech a aktivitách relevantních aktérů na poli prosazování rovných příležitostí žen a mužů na mezinárodní a vnitrostátní úrovni. Zpráva rovněž analyzuje oblasti, v nichž ženy a muži v rámci české společnosti nedosahují rovných příležitostí.

¹³³ Blíže viz CVVM, *Role mužů a žen – listopad 2011*. [online] [cit. 2012-04-10] URL: <http://www.cvvm.cas.cz/upl/zpravy/101215s_ov111219b.pdf>.

¹³⁴ Blíže viz SANEP, *Ženy v politice*. 2012. [online] [cit. 2012-04-10] URL: <<http://www.sanep.cz/pruzkumy/zeny-v-politice-publikovano-25-1-2012/>>.

¹³⁵ Blíže viz SANEP, *Domácí násilí*. 2011. [online] [cit. 2012-04-10] URL: <<http://www.sanep.cz/pruzkumy/domaci-nasili-4/>>.

¹³⁶ Blíže viz ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Zaoštroeno na ženy a muže 2011*. 2012. [online] [cit. 2012-04-10] URL <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/publ/1413-11-r_2011>.

¹³⁷ Blíže viz ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Ženy a muži v datech 2011*. 2012. [online] [cit. 2012-04-10] URL <http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/publ/1417-11-n_2011>.

V rámci institucionálního zabezpečení rovných příležitostí žen a mužů na vnitrostátní úrovni došlo v roce 2011 k několika zásadním událostem. V únoru 2011 byla zmocněnkyní vlády pro lidská práva jmenována Monika Šimůnková. V listopadu 2011 došlo k přesunu Rady vlády pro rovné příležitosti žen a mužů, jejího sekretariátu a agendy rovných příležitostí žen a mužů z Úřadu vlády na MPSV. Zároveň s přesunem došlo ke jmenování ministra práce a sociálních věcí předsedou Rady. Po více než roce, kdy se Rada z důvodu nejmenování svého předsedy nesešla, tak bylo možné na počátku roku 2012 obnovit její činnost a činnost všech jejích výborů.

Rok 2011 byl zásadní i v oblasti boje s domácím násilím a dalšími formami násilí páchaného zejména na ženách. V dubnu 2011 byl vládou schválen Národní akční plán prevence domácího násilí na léta 2011 – 2014, který byl vypracován Výborem pro prevenci domácího násilí. V květnu 2011 byla Radou Evropy přijata Úmluva o prevenci a potírání násilí vůči ženám a domácího násilí, na jejíž přípravě se podílela i Česká republika. Z pohledu pomoci obětem domácího násilí a trestných činů rok 2011 přinesl pozitivní změnu v tom smyslu, že Ministerstvo spravedlnosti dokončilo přípravu návrhu zákona o obětech trestných činů.

V rámci prosazování rovných příležitostí žen a mužů se aktivity Evropské unie zaměřovaly zejména na otázku zvýšení zastoupení žen ve vedení obchodních společností. V březnu 2011 došlo k zahájení iniciativy Evropské komise, která měla motivovat velké evropské obchodní společnosti k zavedení samoregulačních mechanismů směřujících k vyrovnanějšímu zastoupení žen a mužů ve svých vedeních.

Rovné příležitosti žen a mužů jsou stěžejní hodnotou demokratické společnosti a jejich cílené a systematické prosazování je její významnou a neoddělitelnou složkou. Přes některé změny, které se v roce 2011 udály, je však agenda rovných příležitostí žen a mužů na úrovni vlády ČR nadále reflektována a jsou vyvíjeny snahy o její co možná nejširší podchycení a zahrnutí.

Seznam použitých zdrojů

1. ADVISORY COMMITTEE ON EQUAL OPPORTUNITIES FOR WOMEN AND MEN, Opinion on the gender dimension of active ageing and solidarity between generations. 2011. [online] [cit. 2012-04-10] URL: <http://ec.europa.eu/justice/gender-equality/files/opinion_active_ageing_en.pdf>.
2. ADVISORY COMMITTEE ON EQUAL OPPORTUNITIES FOR WOMEN AND MEN, Multiannual Financial Framework 2014-2020. 2011. [online] [cit. 2012-04-10] URL: <http://ec.europa.eu/justice/gender-equality/files/opinion_mff_en.pdf>.
3. ADVISORY COMMITTEE ON EQUAL OPPORTUNITIES FOR WOMEN AND MEN, Opinion on the gender dimension of integration of migrants. 2011. [online] [cit. 2012-04-10] URL: <http://ec.europa.eu/justice/gender-equality/files/opinions_advisory_committee/opinion_integration_migrants_en.pdf>.
4. ASOCIACE PRACOVNÍKŮ INTERVENČNÍCH CENTER, Statistické údaje intervenčních center v ČR za rok 2011. [online] [cit. 2012-04-10] URL: <<http://domaci-nasili.cz/Download/Komentar%20APIC%202011.doc>>.
5. BIAC - OECD, Joint Workshop on The Business Case for Women's Economic Empowerment. 2011 [online] [cit. 2012-04-10] URL: <http://www.biac.org/members/elsa/mtg/2012-02-workshop/OECD_Background_Paper_for_the_Worksho.pdf>.
6. BÍLÝ KRUH BEZPEČÍ, Domácí násilí – Přehled o vykázání v ČR za rok 2011. [online] [cit. 2012-04-10] URL: <<http://www.domacinasili.cz/files/index.php?id=32>>.
7. BPW, Druhý ročník Equal Pay day v ČR 2011. [online] [cit. 2012-04-10] URL <<http://www.equalpayday.cz/druhy-equal-pay-day/>>.
8. COUNCIL OF EUROPE, *Council of Europe Convention on Preventing and Combating Violence against Women and Domestic Violence*. 2011. [online] [cit. 2012-04-10] URL: <<http://conventions.coe.int/Treaty/EN/Treaties/Html/210.htm>>.
9. COUNCIL OF THE EU, Council conclusions on the European Pact for Gender Equality for the Period 2011 - 2020. 2011. [online] [cit. 2012-04-10] URL: <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/lisa/119628.pdf>.
10. COUNCIL OF THE EU, Review of the Implementation of the Beijing Platform for Action – Women and Economy: Reconciliation of work and family life as a precondition for equal participation in the labour market. 2011. [online] [cit. 2012-04-10] URL: <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/lisa/126515.pdf>.
11. CDEG, Study on Discrimination against Lesbian and Bisexual Women and Girls and Transgender Persons. 2011. [online] [cit. 2012-04-10] URL: <[http://www.coe.int/t/DGHL/STANDARDSETTING/EQUALITY/03themes/gender-equality/CDEG_2011_18_LGBT_rev_en%20\(3\)%20\(2\).pdf](http://www.coe.int/t/DGHL/STANDARDSETTING/EQUALITY/03themes/gender-equality/CDEG_2011_18_LGBT_rev_en%20(3)%20(2).pdf)>.
12. CVVM, Názory občanů na vybraná opatření v rodinné politice – listopad 2011. [online] [cit. 2012-04-10] URL: <http://www.cvvm.cas.cz/upl/zpravy/101208s_es111212.pdf>.
13. CVVM, Role mužů a žen – listopad 2011. [online] [cit. 2012-04-10] URL: <http://www.cvvm.cas.cz/upl/zpravy/101215s_ov111219b.pdf>.
14. ČECHOVÁ, J., JANDOVÁ, H. et al.: Stop znásilnění. Analýza pomoci obětem znásilnění v České republice. Persefona, o.s., Brno 2010.

15. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, Zaostřeno na ženy a muže 2011. 2012. [online] [cit. 2012-04-10] URL <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/publ/1413-11-r_2011>.
16. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, Ženy a muži v datech 2011. 2012. [online] [cit. 2012-04-10] URL <http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/publ/1417-11-n_2011>.
17. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, Možnosti sladování pracovního a soukromého života v České republice. 2011. [online] [cit. 2012-04-10] URL <[http://www.czso.cz/csu/tz.nsf/i/prezentace_csu_z_tk_sladovani_pracovniho_a_rodneho_zivota_v_cr/\\$File/tk_csu_110602.pdf](http://www.czso.cz/csu/tz.nsf/i/prezentace_csu_z_tk_sladovani_pracovniho_a_rodneho_zivota_v_cr/$File/tk_csu_110602.pdf)>.
18. DEPARTMENT OF STATE, USA, Trafficking in Persons Report, 11th Edition. 2011 [online] [cit. 2012-04-10] URL: <<http://www.state.gov/documents/organization/164453.pdf>>.
19. EGSI, Active Ageing and Gender Equality Policies: The Employment and Social Inclusion of Women and Men of Late Working and Early Retirement Age. 2011. [online] [cit. 2012-04-10] URL: <http://ec.europa.eu/justice/gender-equality/files/2011_active_ageing_synthesis_report_en.pdf>.
20. EIGE, Main Findings: Gender Equality and Climate Change. 2011. [online] [cit. 2012-04-10] URL: <<http://www.eige.europa.eu/sites/default/files/Gender%20Equality%20and%20Climate%20Change%20-%20Main%20Findings.pdf>>.
21. EIGE, Women Inspiring Europe 2011 Calendar. [online] [cit. 2012-04-10] URL: <<http://www.eige.europa.eu/sites/default/files/documents/EIGE-women-inspiring-europe-calendar-2011.pdf>>.
22. EIGE, Report: Review of the Implementation of the Beijing Platform for Action in the Area F: Women and the Economy. 2011 [online] [cit. 2012-04-10] URL: <http://www.eige.europa.eu/sites/default/files/Review-of-the-Implementation-of-the-Beijing-Platform-for-Action-in-the-area-F-Women-and-the-Economy_0.pdf>.
23. EIGE, Good Practices in Gender Mainstreaming: Towards Effective Gender Training. 2011 [online] [cit. 2012-04-10] URL: <http://www.eige.europa.eu/sites/default/files/Good-Practices-in-Gender-Mainstreaming-towards-effective-gender-training_0.pdf>.
24. EUROPEAN COMMISSION, Actions to implement the Strategy for Equality between Women and Men 2010-2015. 2010. [online] [cit. 2012-04-10] URL: <<http://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=5776&langId=en>>.
25. EUROPEAN COMMISSION, Communication from the Commission: Europe 2020. 2010. [online] [cit. 2012-04-10] URL: <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:2020:FIN:EN:PDF>>.
26. EUROPEAN COMMISSION, Women in economic decision-making in the EU: Progress report. 2011. [online] [cit. 2012-04-10] URL: <http://ec.europa.eu/justice/newsroom/gender-equality/opinion/files/120528/women_on_board_progress_report_en.pdf>.
27. EUROPEAN COMMISSION, The Transposition of Recast Directive 2006/54/EC. 2011 Update. 2011. [online] [cit. 2012-04-10] URL: <http://ec.europa.eu/justice/gender-equality/files/recast_update2011_final_en.pdf>.
28. EVROPSKÁ KOMISE, Cíle strategie Evropa 2020. [online] [cit. 2012-04-10] URL: <http://ec.europa.eu/europe2020/reaching-the-goals/targets/index_cs.htm>.
29. Fórum 50 %, Rovnost žen a mužů ve městech a obcích – jak začít?. 2011. [online] [cit. 2012-04-10] URL: <<http://padesatprocent.cz/cz/skoleni-akce/rovnost-zen-a-muzu-ve-mestech-a-obcich-jak-zacit>>.

30. FÓRUM 50 %, 5. ročník soutěže Strana otevřená ženám zná vítěze: levice je letos ženám nejotevřenější. 2011. [online] [cit. 2012-04-10] URL: <<http://padesatprocent.cz/cz/zpravodajstvi/5-rocnik-souteze-strana-otevrena-zenam-zna-viteze>>.
31. MPSV, Jednání Výboru pro institucionální zabezpečení rovných příležitostí žen a mužů dne 2. prosince 2010. [online] [cit. 2012-04-10] URL: <<http://www.mpsv.cz/cs/12254>>.
32. MPSV, Jednání Výboru pro vyrovnané zastoupení žen a mužů v politice dne 8. Listopadu 2010. [online] [cit. 2012-04-10] URL: <<http://www.mpsv.cz/cs/12254>>.
33. MPSV, Trendy sociálně politických mechanismů ovlivňujících genderové vztahy - průzkumy veřejného mínění 2002 – 2010. [online] [cit. 2012-04-10] URL: <<http://www.mpsv.cz/cs/12484>>.
34. MPSV, OP Lidské zdroje a zaměstnanost (OP LZZ). [online] [cit. 2012-04-10] URL: <<http://www.esfcr.cz/07-13/oplzz>>.
35. MPSV, Výzva č. 76 k předkládání grantových projektů – Rovné příležitosti žen a mužů na trhu práce a sladování pracovního a rodinného života. [online] [cit. 2012-04-10] URL: <<http://www.esfcr.cz/vyzvu-c-76-k-predkladani-grantovych-projektu-rovne>>.
36. MPSV, 2. oprava Zprávy o výsledcích výběrového procesu výzvy č. 76. [online] [cit. 2012-04-10] URL: <<http://www.esfcr.cz/file/8206/>>.
37. MPSV, Tisková zpráva: Dětská skupina ministerstva práce a sociálních věcí. 2011. [online] [cit. 2012-04-10] URL: <<http://www.mpsv.cz/files/clanky/11301/tzmpsv230811.pdf>>.
38. MSP, Statistika a výkaznictví. [online] [cit. 2012-04-10] URL: <<http://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-mapy-kriminality.aspx>>.
39. MV, Informace o plnění opatření pro zavedení interdisciplinárních týmů spojujících zdravotní, sociální a policejní pomoc při odhalování a stíhání případů domácího násilí za rok 2010. [online] [cit. 2012-04-10] URL: <<http://www.mvcr.cz/clanek/informace-o-plneni-opatreni-pro-zavedeni-interdisciplinarnich-tymu-spojucich-zdravotni-socialni-a-policejni-pomoc-pri-odhalovani-a-stihani-pripadu-domaciho-nasili-za-rok-2010.aspx>>.
40. MV, Zpráva o stavu obchodování s lidmi v České republice za rok 2010. [online] [cit. 2012-04-10] URL: <<http://www.mvcr.cz/soubor/zprava-o-obchodovani-s-lidmi-2010.aspx>>.
41. MV, Ministerstvo vnitra uspořádalo konferenci o stalkingu. 2011. [online] [cit. 2012-04-10] URL: <<http://www.mvcr.cz/clanek/ministerstvo-vnitra-usporadalo-konferenci-o-stalkingu.aspx>>.
42. MV, Národní strategie boje proti obchodování s lidmi (pro období let 2008-2011). [online] [cit. 2012-04-10] URL: <<http://www.mvcr.cz/clanek/obchod-s-lidmi-dokumenty-924305.aspx>>.
43. MV, Věstník vlády pro orgány krajů a orgány obcí. [online] [cit. 2012-04-10] URL: <<http://www.mvcr.cz/clanek/vestnik-vlady-pro-organy-kraju-a-organy-obci-717579.aspx>>.
44. MV, Soutěž Úřad „Půl na půl“ – 5. Ročník 2011. [online] [cit. 2012-04-10] URL: <<http://www.mvcr.cz/clanek/soutez-urad-pul-na-pul-5-rocnik-2011.aspx>>.
45. MZV, Koncepce transformační politiky. [online] [cit. 2012-04-10] URL: <http://www.mzv.cz/file/517290/NOVA_KONCEPCE_TP_final.doc>.

46. MZV, Koncepce zahraniční rozvojové spolupráce České republiky na období 2010-2017. [online] [cit. 2012-04-10] URL: <http://www.mzv.cz/public/5b/5c/67/501254_391744_Koncepce_ZRS.doc>.
47. MZV, Koncepce zahraniční politiky České republiky. 2011. [online] [cit. 2012-04-10] URL: <http://www.mzv.cz/file/675937/koncepce_zahranicni_politiky_2011_cz.pdf>.
48. NERV, Rámec Strategie Konkurenceschopnosti. 2011. [online] [cit. 2012-04-10] URL: <http://www.vlada.cz/assets/ppov/ekonomicka-rada/aktualne/Ramec_strategie_konkurenceschopnosti.pdf>.
49. NESEHNUTÍ, Sledování webových stránek politických stran. 2011. [online] [cit. 2012-04-10] URL: <<http://zenskaprava.cz/sledovani-politickych-stran/sledovani-webovych-stranek-politickych-stran/>>.
50. NESEHNUTÍ, Co je to sexismus v reklamě. 2011. [online] [cit. 2012-04-10] URL: <<http://zenskaprava.cz/%ef%bb%bfsexismus-v-reklame/>>.
51. NESEHNUTÍ, Sexistické prasátečko: výsledky 3. ročníku. 2011. [online] [cit. 2012-04-10] URL: <<http://zenskaprava.cz/hlasovani-a-vysledky-2011/>>.
52. NKC-ŽV, 2. národní konference o ženách a vědě. Genderová rovnost jako sociální inovace: Rovné příležitosti v měnícím se vědeckém prostředí. 2011. [online] [cit. 2012-04-10] URL: <http://www.zenyaveda.cz/html/index.php?s1=1&s2=3&s3=24&s4=3&s5=0&s6=0&lng=12&user_url=&menu_id=1&m=1&typ=clanky&recid_cl=2730&menu_id=1>.
53. OECD, More on the OECD Gender Initiative. [online] [cit. 2012-04-10] URL: <http://www.oecd.org/document/11/0,3746,en_2649_34819_47869387_1_1_1_1,00.html>.
54. OECD, Report on the Gender Initiative: Gender Equality in Education, Employment and Entrepreneurship. 2011. [online] [cit. 2012-04-10] URL: <<http://www.oecd.org/dataoecd/7/5/48111145.pdf>>.
55. OECD, Gender Initiative: Education, Employment, Entrepreneurship. 2011. [online] [cit. 2011-07-04] URL: <<http://www.state.gov/documents/organization/171239.pdf>>.
56. OTEVŘENÉ SPOLEČNOST, O.P.S., ČR a Fenomén Prostituce: Možnosti Právní Úpravy a Postavení Osob Zabývajících se Prostitucí. 2011. [online] [cit. 2012-04-10] URL: <<http://www.proequality.cz/res/data/008/000947.pdf>>.
57. OTEVŘENÉ SPOLEČNOST, O.P.S., Projekt zvyšování povědomí o právech osob zabývajících se prostitucí v České republice. [online] [cit. 2012-04-10] URL: <<http://www.proequality.cz/res/data/008/000947.pdf>>.
58. PERMANENT MISSION OF THE CZECH REPUBLIC TO THE UNITED NATIONS, Statement by H.E. Ms. Edita Hrdá at the 55th Session of the CSW. 2011. [online] [cit. 2012-04-10] URL: <http://www.un.org/womenwatch/daw/csw/csw55/statements/Czech_Republic.pdf>.
59. POLICIE ČR, Statistiky. [online] [cit. 2012-04-10] URL: <<http://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-mapy-kriminality.aspx>>.
60. RADA EU, Doporučení Rady ze dne 12. července 2011 k národnímu programu reformy České republiky na rok 2011 a stanovisko Rady k aktualizovanému konvergenčnímu programu České republiky na období 2011-2014. [online] [cit. 2012-04-10] URL: <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2011:212:0005:0008:CS:PDF>>.
61. RAKUŠANOVÁ, P. Česká politika: Ženy v labyrintu mužů? [online] [cit. 2012-04-10] URL: <<http://padesatprocent.cz/docs/zeny-labyrint-muzu.pdf>>.
62. SANEP, Ženy v politice. 2012. [online] [cit. 2012-04-10] URL: <<http://www.sanep.cz/pruzkumy/zeny-v-politice-publikovano-25-1-2012/>>.

63. SANEP, Domáci násilí. 2011. [online] [cit. 2012-04-10] URL: <<http://www.sanep.cz/pruzkumy/domaci-nasili-4/>>.
64. SENÁT PČR, Návrh senátního návrhu zákona senátora Marcela Chládky, kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů. 2011. [online] [cit. 2012-04-10] URL: <<http://www.senat.cz/xqw/webdav/pssenat/original/61011/51681>>.
65. SOCIOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD, Kombinování rodinného a pracovního života. 2011. [online] [cit. 2012-04-10] URL: <[http://www.czso.cz/csu/tz.nsf/i/prezentace_sou_av_cr_z_tk_sladovani_pracovniho_a_rodinneho_zivota_v_cr/\\$File/tk_sou_110602.pdf](http://www.czso.cz/csu/tz.nsf/i/prezentace_sou_av_cr_z_tk_sladovani_pracovniho_a_rodinneho_zivota_v_cr/$File/tk_sou_110602.pdf)>.
66. ŠTUNDLOVÁ, D., Stravování v těhotenství. 2006. [online] [cit. 2012-04-10] URL: <http://www.szu.cz/uploads/documents/czzp/vyziva/Stravovani_v_tehot_k4.pdf>.
67. TENGLEROVÁ, H.: Postavení žen v české vědě a aktivity na jejich podporu: Monitorovací zpráva za rok 2010. Praha: Sociologický ústav AV ČR. 2011. [online] [cit. 2012-04-10] URL: <http://www.cec-wys.org/docs/Monitorovaci_zprava_2010.pdf>.
68. UN WOMEN, *Handbook for National Action Plans on Violence Against Women*. 2011. [online] [cit. 2012-04-10] URL: <<http://www.un.org/womenwatch/daw/vaw/handbook-for-nap-on-vaw.pdf>>.
69. UN WOMEN, *Women's Empowerment Principles: Equality Means Business*. 2011. [online] [cit. 2012-04-10] URL: <http://www.unwomen.org/wp-content/uploads/2011/10/Women-s-Empowerment-Principles_en.pdf>.
70. UN WOMEN, *Prevent, Combat, Protect: Human Trafficking*. 2011. [online] [cit. 2012-04-10] URL: <<http://www.unwomen.org/wp-content/uploads/2011/12/UN-Commentary-EU-Trafficking-Directive-2011.pdf>>.
71. UN, *The United Nations Fourth World Conference on Women*. [online] [cit. 2012-04-10] URL: <<http://www.un.org/womenwatch/daw/beijing/platform/plat1.htm>>.
72. UN, *Five-year Review of the implementation of the Beijing Declaration and Platform for Action (Beijing + 5) held in the General Assembly, 5 – 9 June 2000* [online] [cit. 2012-04-10] URL: <<http://www.un.org/womenwatch/daw/followup/beijing+5.htm>>.
73. UN, *Agreed conclusions on access and participation of women and girls in education, training and science and technology, including for the promotion of women's equal access to full employment and decent work*. 2011. [online] [cit. 2012-04-10] URL: <http://www.un.org/womenwatch/daw/csw/csw55/agreed_conclusions/AC_CSW55_E.pdf>.
74. ÚŘAD VLÁDY ČR, Zpráva o rovnosti žen a mužů v roce 2010 v České republice. 2011. [online] [cit. 2012-04-10] URL: <<http://www.mpsv.cz/files/clanky/12395/Zprava-za-rok-2010.pdf>>.
75. ÚŘAD VLÁDY ČR, Národní akční plán prevence domácího násilí na léta 2011 – 2014. [online] [cit. 2012-04-10] URL: <http://www.mpsv.cz/files/clanky/12246/NAP_15-04-2011.pdf>.
76. ÚŘAD VLÁDY ČR, Tisková zpráva zmocněnkyně pro lidská práva k tzv. střídavé výchově. 2011. [online] [cit. 2012-04-10] URL: <<http://www.vlada.cz/cz/ppov/zmocnenec-vlady-pro-lidska-prava/aktuality/tiskova-zprava-zmocnenkyne-pro-lidska-prava-k-tzv--stridave-vychove-85173/>>.
77. VEŘEJNÝ OCHRÁNCE PRÁV, Výzkum veřejného ochránce práv – projevy diskriminace v pracovní inzerci. 2011. [online] [cit. 2012-04-10] URL: <http://www.ochrance.cz/fileadmin/user_upload/DISKRIMINACE/Doporuceni/Doporuceni-Inzerce.pdf>.

78. VEŘEJNÝ OCHRÁNCE PRÁV, Diskriminace na základě pohlaví. [online] [cit. 2012-04-10] URL: <<http://www.ochrance.cz/diskriminace/pripady-ochrance/diskriminace-dle-zakazanych-duvodu/diskriminace-na-zaklade-pohlavi/>>.
79. VLÁDA ČŘ, Investice pro evropskou konkurenceschopnost: Příspěvek České republiky ke Strategii Evropa 2020 – Národní program reforem České republiky 2011. [online] [cit. 2012-04-10] URL: <http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/nrp/nrp_czech_cs.pdf>.
80. VYHLÍDALOVÁ, J., Plenkyvpraci.cz, APERIO a T-Monile zvali na konferenci o flexibilních pracovních úvazcích. 2011. [online] [cit. 2012-04-10] URL <<http://www.plenkyvpraci.cz/plenky-ve-firmach/plenkyvpraci-cz-aperio-a-t-mobile-zvali-na-konferenci-o-flexibilnich-pracovnich-uvazcich>>.
81. WORLD ECONOMIC FORUM, *The Global Gender Gap Report 2011*. 2011. [online] [cit. 2012-04-10] URL: <http://www3.weforum.org/docs/WEF_GenderGap_Report_2011.pdf>.